

pan Bošnjak

Svebošnjački nacionalni mjesečnik

TITOIZAM KOD BOŠNJAKA OD TITA DO TIHIĆA

**TODORVIĆ - ĆOSIĆ
BAĆI - FILANDRA**

XAVIER BOUGAREL
SRPSKI HISTORIČARI KASNE POLA VIJEKA

POLEMIKE

INTERVJU

9 7722171851003

INTERNACIONALNI UNIVERZITET
U NOVOM PAZARU

UPIŠ 2012/
2013

NA OSNOVNE AKADEMSKE STUDIJE

m.uninp.edu.rs
twitter.com/uninp
facebook.com/uninp
youtube.com/uninp1

DEPARTMAN ZA
EKONOMSKE NAUKE

Ekonomija
Turizam
Revizija i osiguranje

DEPARTMAN ZA
PRAVNE NAUKE

Opšte pravo
Pravo unutrašnjih poslova (Kriminalistika)

DEPARTMAN ZA
PRIRODNO-TEHNIČKE NAUKE

Informatika

DEPARTMAN ZA
FILOLOŠKE NAUKE

Srpski jezik i književnost
Bosanski jezik i književnost
- Opšti smjer
- Prevodilaštvo
Anglistika
- Opšti smjer
- Prevodilaštvo
Germanistika

DEPARTMAN ZA
PEDAGOŠKO-PSIHOLOŠKE NAUKE

Vaspitač djece predškolskog uzrasta
Psihologija

DEPARTMAN
UMJETNOSTI

Likovna umjetnost
- Grafika
- Slikarstvo
Primenjena umjetnost
- Dizajn i modna kreacija
- Dizajn enterijera

Univerzitet u Novom Pazaru
Dimitrija Tucovića bb, 36300 Novi Pazar, Srbija
tel. +381 20 316 634
20 315 726
fax. +381 20 337 322

NA PERONU DAVNO PROŠLIH VOZOVA

Nije baš ugodan osjećaj uredniku jednog nacionalnog časopisa posvećivati uvodnik bukvarskoj temi o ulozi jednog medija u društvu/narodu, te slobodi izražavanja itd. Nelagoda pisanja o ovoj temi nije zbog uredničke odgovornosti, ili propusta, grešaka i kvaliteta samog časopisa, već zbog saznanja o stanju političke (ne)kulture u sopstvenom narodu. Da nelagoda bude veća, haman do razočarenja, da se ovakvom temom moram baviti jednako zbog mladih koliko i starijih, mladih intelektualaca koliko i akademika. Postoji nekoliko udruženja, skupina, pa i pojedinaca koji se bave «nacionalno-vjerskim» temama (Bog dao i portale) koji prilično poltronski i srevilno, arahično i nedozrelo, agitiraju i vrše «misiju» za «bošnjačku stvar». Kao što egzistira i jedna poveća četa, možda formacijski po brojnosti može stati u rang i divizije, intelektualaca u obrazovnom sustavu koji se predstavljaju (lupaju se u prsa bošnjačka) kao marširanti u ešalonu boraca za «nacionalnu stvar». Kad se osvrnete oko sebe pomislite: «Aman, Ja Rabbi, gdje će nam biti kraj!»

Osnivanjem Svjetskog Bošnjačkog Kongresa pokazalo se da, uistinu, imamo pameti na pretek. Možda nam smeta malo više institucija, jer nam postojeće zjape prazne kako intelektualano tako i personalno. U «peronima» tih institucija sjede ljudi koji čekaju davno prošle vozove. Pan Bošnjak se može smatrati vijesnikom ideja koje su dovele do formiranja SBK-a, te ga

Pan Bošnjak će biti glasilo slobodumnih ljudi, neće podržavati (samo) stavove SBK-a, niti će biti oficijelni «megafon» pojedinca iz SBK-a! Pan Bošnjak podržava SBK, sve programske akte i načela na kojima je osnovan SBK, te promovirati ideje, projekte i akcije koje bude vodio SBK-a kao institucija, odnosno, pojedinci u ime SBK-a. Na taj način se Pan Bošnjak smatra «granom» iz «stabla» SBK-a, iz kojeg «cvatu» panbošnjačke ideje!

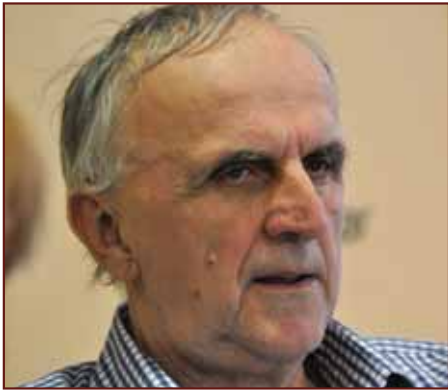
Slika sa naslovnice:

**SULEJMAN
TIHIĆ**

mnogi i institucionalno poistovjećuju i smatraju «glasilom SBK-a». Takvo definiranje Pan Bošnjaka kvare im neki kritički tekstovi, posebno oni koji se odnose na SDA i Islasmku zajednicu, te neke pojedince iz SDA i IZ-e, da bi ih probudili iz drijemeža dok čekaju «davno prošle vozove». Najčešće takve tekstove potpisujem osobno, što još više nervira dušebrižnike oko SBK-a.

Stoga sam prinuđen javno, na ovakav način, izreći osobni stav. Pan Bošnjak će biti glasilo slobodumnih ljudi, neće podržavati (samo) stavove SBK-a, niti će biti oficijelni «megafon» pojedinca iz SBK-a! Pan Bošnjak podržava SBK, sve programske akte i načela na kojima je osnovan SBK, te će promovirati ideje, projekte i akcije koje bude vodio SBK-a kao institucija, odnosno, pojedinci u ime SBK-a. Na taj način se Pan Bošnjak smatra «granom» iz «stabla» SBK-a, iz kojeg «cvatu» panbošnjačke ideje!

Vaš urednik: Nedžad Latić

HUDI LISTOVI „BEOGRADSKOG DNEVNIKA“

Piše: *Dragoljub Todorović*

17

LATIČEVA POLITIČKA OPCIJA JE PRAVDA I DEMOKRATSKA BOSNA I SANDŽAK SA SLOBODNIM BOŠNJACIMA U NJIMA

Piše: *dr. Rasim Muratović*

32

ZA IZGUBLJENO KOSOVO, CRNU GORU, KRAJINU, SLAVONIJU, BARANJU I SREM, SRBIJA JE DOBILA REPUBLIKU SRPSKU

Piše: *dr sci. Remzija Kadrić*

27

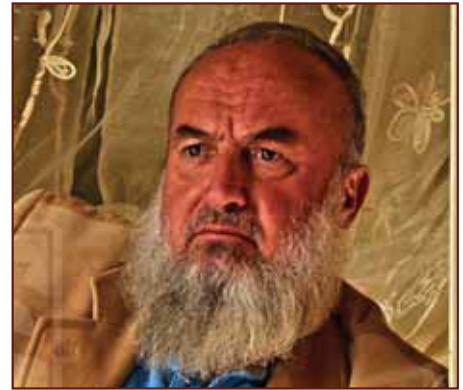
INTERVJU

XAVIER BOUGAREL

SRPSKI HISTORIČARI KASNE POLA STOLJEĆA

12

KAO DA JE FILANDRA STUDIRAO PONAŠANJE ŽABA U PUBERTU TOKOM DANA PUNOG MJESECA

Piše: *Fatmir Bači*

24

OD SARAJEVA DO HALEPA

Piše: *Samir Hasan*

38

VRIJEME JE ZA SPOMENIK BRANIČIMA SARAJEVA IZ SANDŽAKA!

Piše: *Alen Duraković*

12

POVIJESNO OTKRIĆE DARKA HUDELISTA

VATIKAN JE LOBIRAO DA TITO DOBIJE NOBELOVU NAGRADU ZA MIR

Darko Hudelist, Globusov novinar i ugledni publicist, koji priprema knjigu o djelovanju Katoličke crkve u Jugoslaviji 70-ih i 80-ih, istražujući arhivsku građu o kompleksu političkih događaja poznatom pod skupnim nazivom Hrvatsko proljeće, otkrio je niz dokumenata tadašnjih socijalističkih vlasti što bacaju potpuno novo svjetlo na to burno i traumatično razdoblje naše novije povijesti. U masovnim nacionalnom pokretu 1971. Katolička crkva nije, kao što se obično misli, imala aktivnu ulogu. Naprotiv, namjerno se od njega distancirala, što su Hudelistu, prvi put, potvrdili i važni crkveni ljudi. Je li zbog toga Maspok propao i koliko su njegovom slomu doprinijeli dobri odnosi između Svete Stolice i Titove vlasti...

U svojim brojnim razgovorima sa svećenikom i nekadašnjim glavnim urednikom Glasa Koncila don Živkom Kustićem često sam doticao temu 1971. i jednog vrlo specifičnog, po mnogo čemu i zagonetnog, odnosa Katoličke crkve u Hrvatskoj prema tzv. Masovnom pokretu koji je doživljavao vrhunac, ali i slom, upravo te godine. Kustić mi nikada nije skrivao da nije previše vjerovao u ostvarenost ciljeva i ideala Hrvatskog proljeća. Dapače, ne samo on nego i cijela tadašnja Crkva, predvođena zagrebačkim nadbiskupom Franjom Kuharićem. I uvijek mi je naglašavao da je Crkva te povijesne, 1971. godine, kao institucija, uglavnom stajala po strani.

- Nikad se nisam oduševljavao sedamdesetpovom. - rekao mi je Kustić 27. travnja 2009. - Smatrao sam da bi Crkva postupila nerazumno kad bi se stavila u to kolo. Bilo mi je drago što taj pokret postoji, ali mi je isto tako bilo jasno i da on neće uspjeti. A ni međunarodni mu uvjeti nisu išli u prilog. Osim toga, nije bilo pravog zanosa da će taj Pokret nešto bitno promijeniti u državi. On je bio vezan u okviru one države koja još nije bila u fazi

JOSIP BROZ TITO

raspadanja i dubljih poremećaja. Tito je bio vrlo jak, znali smo da će on pobijediti. Čim se Tito postavio protiv, bilo je jasno da je sve propalo. A Crkva je tada bila jaka, Crkva je u narodu djelovala. I zašto bismo se mi tu onda izlagali jednom promašenom političkom projektu?

Hudelist otkriva da je Maspok propao zbog dobrih odnosa Vatikana i Jugoslavije, odnosno Svete stolice i Titove vlasti. Tako se tvrdi da je Zagrebački nadbiskup Kuharić dao obećanje Titu ako država rehabilitira Stepinca, Crkva bi mogla podurpjeti prijedlog da se Titu da Nobelova nagrada za mir. **P+B**

SRBI SU IZGRADILI NAJVEĆU DŽAMIJU U ABU DABIJU

Šeik Muhamed bin Zajed al-Nahjan planira velika ulaganja u Srbiju - u poljoprivredu bar 200 miliona eura, a kako mediji saznaju, interesuje ga i JAT.

Kako su izvijestili beogradski mediji, princ prestolonasljednik Ujedinjenih Arapskih Emirata, šeik Muhamed bin Zajed al-Nahjan, sastao se u Beogradu sa najvišim srpskim zvaničnicima.

Dolazak arapskog šeika je uzvratna poseta Srbiji. Prije tri mjeseca u Abu Dabiju su bili srpski ministri odbrane i finansija Vučić i Dinkić. Ova trodnevna posjeta Muhameda bin Zajeda al-Nahjana označila je i konkretizaciju dogovora postignutih u Abu Dabiju.

Izvjesno je da će kompanija "Al-Dahra", koja je u vlasništvu šeika Al-Nahjana, za oko 100 miliona eura, postati sa 80 odsto većinski vlasnik osam srpskih poljoprivrednih kombinata, koji posjeduju oko 9.000 hektara zemlje. Srbija će ostati manjinski

suvlasnik u ovim kombinatima.

Planirano je i da ova firma u zakup uzme i 14.000 hektara obradivih površina, po cijeni od 250 eura po hektaru godišnje. Partner iz Abu Dabija obavezuje se i na investiranje od 100 miliona eura u opremu i sisteme za navodnjavanje.

Pored toga, načelno je postignut dogovor da preko Razvojnog fonda Abu Dabija Srbija dobije donaciju ili "mehki" kredit, a koji bi se dijelom koristio za čišćenje i formiranje kompletne mreže za navodnjavanje i odvodnjavanje kanalom Dunav - Tisa - Dunav, kroz Vojvodinu, ali i tokom Dunava i Velike Morave u užoj Srbiji.

Drugi dio novca iskoristio bi se za dugoročne (na deset godina) kredite poljoprivrednicima namijenjene kupovini nove opreme, prije svega sistema

za navodnjavanje "kap po kap." Šeik Muhamed bin Zajed al-Nahjan preko svojih kompanija, planira da uloži i oko 150 miliona evra u razvoj novih vojnih tehnologija, prije svih raketni sistem NORA i ALAS, kao i u izvoz naše municije i oružja.

Partneri iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, tačnije šeik Tahnin (rođeni brat princa) planiraju da ovde otvore i banku. Njen osnivač bila bi jedna od najvećih banaka arapskog svijeta Prva zalivska banka.

Ulazi se i u pregovore koji bi trebalo da se okončaju otvaranjem nove fabrike poluprovodnika i čipova, a kakve zainteresovana kompanija "Mubadala" već ima u Singapuru i državi Njujork. Najvažnije za realizaciju ovog projekta jeste odgovor srpske strane može li da se obezbjedi 1.500 do 2.000 inženjera potrebnih za ovaj poduhvat. Projekat je, kako pišu Novosti, vrijednosti oko osam milijardi dolara, a koliko danas vrijede "Mubadaline" fabrike u Aziji i Americi.

Kako partneri iz Abu Dabija trenutno rade servisiranje aviona u svojim hangarima u Švajcarskoj, vrlo su zainteresovani da taj posao prenesu u Beograd, odnosno da kupe "Jat tehniku". Interesovanje postoji i za nacionalnog avio-prevoznika.

Šeika su na aerodromu "Nikola Tesla" dočekali prvi potpredsjednik Vlade Srbije i ministar odbrane Aleksandar Vučić, ministar finansija i privrede Mlađan Dinkić, načelnik Generalštaba Vojske Srbije Ljubiša Di-

ković i direktor Bezbednosno-informativne agencije Nebojša Rodić.

Nakon svečanog dočeka na aerodromu gdje je sletio svojim avionom, šeik Muhamed bin Zajed al-Nahjan je otišao u Predsjedništvo Srbije.

Sa šeikom UAE razgovarali su predsjednik Srbije Tomislav Nikolić, predsjednik Vlade Ivica Dačić, prvi potpredsjednik Vlade Aleksandar Vučić, potpredsjednici Vlade Jovan Krkobabić i Rasim Ljaljić i ministar finansija Mlađan Dinkić.

Kako je saopćeno iz kabineta predsjednika Republike, zvaničnici su razgovarali o mogućnostima unapređenja i razvoja bilateralnih odnosa Srbije i UAE.

Predsjednik Nikolić istakao je značaj saradnje između Srbije i UAE, posebno u sferi poljoprivrede, visokih tehnologija i u razvoju odbrambenih tehnologija i specijalizovane industrije.

Tokom razgovora visokih delegacija posebno su istaknute perspektive unapređenja ekonomskih odnosa između Srbije i Ujedinjenih Arapskih Emirata, kao i uspostavljanje sveobuhvatne saradnje u okviru realizacije najavljenih zajedničkih projekata.

Nakon svega, beogradski mediji nisu otkrili da je jedna beogradska građevinska kompanija izgradila najveću dzamiju u Abu Dabiju koja nosi ime rodonačelnika dinastije Al-Nahjan i utemeljitelja UAE Bin Zajeda. **P+B**

BUDITE ŽIDOVİ, A NE BOŠNJACI

Vlasnik TV NOVA je čelnik Svjetskog jevrejskog kongresa

Kada je Vedrana Ruden, popularna hrvatska kolumnistica, objavila tekst posvećen ubijanju djece od strane izraelske armije u Gazi, pod naslovom „Presatnite biti Židovi, budite ljudi“, dobila je otkaz na TV NOVA.

Dok nije objavila tekst da je morala dobiti otkaz, jer je vlasnik te hrvatske televizije „predsjednik svih Židova svijeta“, javnost nije znala ko su vlasnici TV Nove. Ispostavilo se tačnom informacija da je vlasnik Ronald Lauder, vlasnik velike tvrtke u Čehoslovačkoj koja je (su)vlasnik mnogih medija u zemljama Istočne Evrope, te da je čelnik Jevrejskog svjetskog kongresa za Evropu.

Priča o Vedrani Ruden je završena, hrvatska javnost je saznala vlasnika TV NOVE, te njegovu ključnu funkciju. Međutim, Bošnjaci, sudeći prema reakcijama nekih intelektualaca na osnivanje Svjetskog bošnjačkog kongresa, još ne znaju da takve institucije imaju drugi narodi. Ali, Bošnjaci nemaju ni intelektualca profila Vedrane Ruden i nijedan od njih nije stao, niti napisao tekst kojim bi se osudili izraelski zločini u Gazi. Njima se može poručiti i da budu Jevreji, a ne Bošnjaci. Tad ništa ne bi imali protiv svog Kongresa! **P+B**

RONALD LAUDER

Milorad Dodik je iznajmio svoju vilu na Dedinju Izraelskoj ambasadi u Beogradu

GOTOV JE!

MILORAD DODIK

Mnogo se špekulira i nagađa o političkoj situaciji u RS, odnosno, o političkoj sudbini Milorada Dodika. Kad se sve sabere i oduzme u tim špekulacijama, i da prednost friškim izjavama političara iz RS-a, zaista se može steći dojam da će uskoro doći do „prekomponiranja vlasti u RS-u.“

Svakako je najozbiljnija izjava lidera SDS-a Bosića u kojoj poziva SNSD da se izjasni o daljnoj suradnji na nivou državne vlasti. Prije toga je potpredsjednik Vlajki optužio Dodika da izmišlja neprijatelje „izvana,“ jer ima ekonomske probleme unutar RS-a.

Već srpski listovi nagađaju da su se Radmanović i Radojčić usprotivili Dodiku, a analitičari polaze od činjenice da lideri u Beogradu, posebno Vučić, žele skinuti Dodika sa „trona srpstva“ i da mu je nami-

jenjena sudbina Sanadera i Miškovića. Ako bi se uzimali parametri i standardi koje je međunarodna zajednica do sada pokazala po pitanju korupcije, kad se hapse „velike ribe“, onda ih Dodik ispunjava, jer se sumnjiči za pronevjeru i pljačke dvije strane banke, Hyp i Agro banku.

Oformljeni su i neki medijski punktovi, poput Bijeljinske televizije koji navodno ruše Dodika, tako da se Dodik može uzdati samo u dvojicu saveznika. Putinova Rusija i jest uzor Dodikovoj kolhoz državi, tako da mu se ne zamjera autokratsko-mafijaški koncept vladanja. Dok je izraelska diplomatija mnogo uložila na Dodika. Tvrdi se da je Dodik svoju vilu na Dedinju iznajmio za potrebe Izraelske ambasade u Beogradu. To mu je posljednja slamka spasa da ne padne prije Bešira Asada. **P+B**

LJILJANI LETE U NEBO

Miniranjem spomenika borcima Armije BiH u Mostaru poslato je pregršt poruka koje su se raspršile gradom poput gelera granata iz najcrnjeg perioda života u

Mostaru. Prvo se iščitavaju dnevno-političke poruke i one su adresirane na politiku HDZ-a koja vlada ovim gradom. Koliko god bila komplicirana stranačka politička scena u BiH, te međustranački odnosi drže u političkoj krizi cjelokupnu vlast u Federaciji BiH, HDZ je neprikosnoveni vladar na teritoriji sa hrvatskom većinom. Najveći politički, pa i ratni neuspjeh HDZ-a, je grad Mostar. Nakon što HDZ-u nije «pošlo za puškom» da etnički očisti grad Mostar, u postratnom periodu sve krize vlasti u podijeljenom Mostaru inicirane su politikom HDZ-a koja je frustrirana uspjehom srpske politike da ima svoj entitet i svoj glavni grad Banju Luku. Svi pokušaji HDZ-a da Hrvati dobiju treći entitet bili su neuspješni. Posljednja prilika HDZ-u za satisfakciju svoje neuspješne politike bila bi proglašenje Mostara hrvatskim stolnim gradom. Koliko god se ovaj čin javno tretirao i osuđivao «kao čin neodgovornih pojedinaca koji je zadao težak udarac povjerenju među narodima», jasno je kao dan da su ovakvi pojedinci, skloni teorističkim aktivnostima, pod kontrolom, najčešće obavještajno-policijskih podzemlja. Onaj ko je procijenio da bi ovakvim činom Hrvati, odnosno politika HDZ-a, brže došla do cilja, ocjenjujući to pogodnim trenutkom zbog opće krize vlasti, rizikovao je izazivanje mnogo ozbiljnijeg međunacionalnog konflikta. Stoga, ne daj Bože da se ponovi u skoroj budućnosti!

A, što se tiče simbolike žrtava ovog terorističkog akta, to nije ništa novo. Nakon miniranja mezarja Alije Izetbegovića, čiji akteri nikad nisu uhapšeni, jasno je da će «ljiljani» sa nišana šehida, još dugo «letjeti u nebo». A njihovu sabraću i saborce nepravda koju im svakodnevno nanose «njihovi» političari, svakim danom sve više «šalje u zemlju»!

P+B

Nakon što se u Sarajevu najavljuje izgradnja spomenika srpskim žrtvama na Kazainima i Zlatištu, progovorili su i Bošnjaci iz Sandžaka

VRIJEME JE ZA SPOMENIK BRANIOCIMA SARAJEVA IZ SANDŽAKA!

Nakon više od decenije i pol, počinje nova faza sjećanja na protekli rat u kojem su najvećim dijelom cijenu platili nedužni civili. Ta faza se manifestuje kroz različite vidove spominjanja žrtava i heroja rata. Od različitih književnih djela slavljenja heroja i lidera rata, među kojima spadaju i djela hvalospjevi zvanično osuđenim i zvanično osumnjičenim za ratne zločine, podizanja spomen obilježja istim, do onih djela i spomenika koji dostojno žele zaštititi pravo žrtve na spominjanje, a za one kojima se ostaci tijela

ne nađu to predstavlja i jedini zvanični spomenik.

SANDŽAK PUN SPOMENIKA SRPSKIH KOLJAČA

Radi predstave onoga o čemu govorim navest ću primjer spomenika Vuku Kalaitu, četničkom velikanu iz II svjetskog rata, Karađorđu, Draži Mihajloviću... Prvi je učestvovao u stravičnom pokolju Bošnjaka Limske doline 1943. godine, drugi u pokolju Bošnjaka Sjenice, treći kao vrhovni komandant kreator i realizator, zaslužuje sve počasti za uništavanje Bošnjaka u slavu „Kralja i otadžbine.“

Pored sve ove strahote i zločina koji su počinili, spomenuti imaju i zauzimaju prostor na zemlji u obliku spomenika i njih se neko sjeća po „junaštvu“ ubijanja žena, djece staraca i nemoćnih, klanja i silovanja, sakaćenja i spaljivanja, a drugi ih se sjećaju po netrpeljivosti prema drugoj naciji, vjeri, kulturi. Spomenik ih podsjeća da čovjek može biti životinja od koje se i sama životinja stidi, a razlog je u tome što životinja ubija zbog gladi, a ovaj drugi zbog mržnje i zla utkanog u njegovom genetskom kodu.

Lično sam uvijek za to da se svim nedužnim podigne spomenik bez obzira kojoj naciji i vjeri pripadali, bez obzira na svu različitost u odnosu na mene i narod kojem pripada.

Pozdravljam odluku donijetu prije nekoliko dana u Sarajevu kada je zvanično potpisan sporazum o podizanju spomenika ubijenim Srbima u agresiji na Bosnu i Hercegovinu dok je trajala opsada Sarajeva. Tada je, prema navodima, ubijeno oko 30 nedužnih civila od strane jednog dijela armije Bosne i Hercegovine. Oni koji govore o ovom slučaju kažu da je ubistva počinila grupa neposlušnih iz redova armije BiH. Gradonačelnik Sarajeva, Alija Behmen, je potpisao sporazum o gradnji spomenika na mjestu gdje su sahranjeni ubijeni, a potpisao ga je zajedno sa potpredsjednikom FBIH Svetozarom Pudarićem koji je između ostalog izjavio: „Tamo su počinjeni ratni zločini, ne zločini u ratu, a mi smo dužni da se sjećamo i jednog i drugog.“

Gdje je spomenik nedužno ubijenim Bošnjacima Limske doline koja u ovom mjesecu obilježava 70. godina od ubistva 9.200 Bošnjaka od čega su 8.000 bili starci, žene i djeca?

Gdje je spomenik hiljadama ubijenih Bošnjaka Sjenice, Novog Pazara, Crne Gore, Plava Gusinja, Bjelog Polja, Šahovića!?

Usporedbe radi, sjećam se kada je trajala polemika vlasti u Prijepolju o podizanju spomenika otehim Bošnjacima iz voza u Štrpcima 27/02/1993. godine da su tadašnji predstavnici Srba imali izričit stav da se (kad se već mora, zbog političkog dogovora) na podignutom spomenuku nađu imena otehim samo iz Prijepolja, a ostali iz Crne Gore i okolnih gradova ne mogu biti spomenuti na ploči koja se nalazi na spomeniku. Njih deset ni danas nemaju svoje mjesto na spomeniku, a isto su otehi i isto su Bošnjaci i isti ih ljudi ubili, ali nemaju pravo na spomenik! Drugi primjer, također nedužno otehim iz autobusa u Sjeverinu, njih 16. Bošnjaka, bez spomenika i gorba. Pored ovoga bez spomenika su i ubijeni u granatiranju Kukurovića (selo u blizini Priboja) 93, deportovani Bošnjaci iz Crne Gore 92, uz njih stoje i Bošnjaci i z Pljevalja selo Bukovica. Svi su oni bez spomenika!

Nije moje da govorim o agresiji na Bosnu i Hercegovinu, daleko sam ja bio od rata i od stradanja, ali je moje da se zapitam i da upitam sve one koji predstavljaju Bošnjake u Bosni i Hercegovini, u Srbiji, Crnoj Gori, u regionu i svijetu:

Gdje je spomenik nedužno ubijenim Bošnjacima Limske doline koja u ovom mjesecu obilježava 70. godina od ubistva 9.200 Bošnjaka od čega su 8.000 bili starci, žene i djeca?

Gdje je spomenik hiljadama ubijenih Bošnjaka Sjenice, Novog Pazara, Crne Gore, Plava Gusinja, Bjelog Polja, Šahovića!?

Gdje je spomenik Bošnjacima iz Sandžaka u Sarjevu?!

Koja to institucija i uprava može zabraniti da na svojoj zemlji podignemo spomenik svim nedužno ubijenim Bošnjacima? Gdje su ti Bošnjački sinovi i patriote da daju parče svoje zemlje da je uvakufe (ako već država i vlast ne dozvoljavaju) da se na njoj podigne spomenik onima koji ovu zemlju natopiše svojom krvlju, gdje se ugasi život stotinama nejačice djece! Gdje su ti koji će svojim razumom, imetkom, radom otrgnuti od zaborava desetine hiljada nedužno ubijenih Bošnjaka?

Gdje je spomenik Bošnjacima iz Sandžaka koji su se borili i poginuli u odbrani Sarajeva i Bosne i Her-

cegovine? Gdje je spomenik Bošnjacima iz Sandžaka koji su se borili i poginuli u odbrani Sarajeva i Bosne i Hercegovine? Gdje je zahvala svim majkama i očevima koji su u suzama i žalosti dali svoju djecu za odbranu Bosne i Hercegovine, a nikada je nisu vidjeli niti su Sarajevom prohodili!?

cegovine? Gdje je zahvala svim majkama i očevima koji su u suzama i žalosti dali svoju djecu za odbranu Bosne i Hercegovine, a nikada je nisu vidjeli niti su Sarajevom prohodili!?

Koji to čovjek ima pravo da zabrani da se podigne spomenik poginulim Sandžackim bošnjacima u ratu u BiH? Zar mi Bošnjaci iz Sandžaka nemamo pravo i nismo zaluzili desetak kvadrata zemlje Sarajevske da se na njoj podigne spomenik onima koji su u rovu na planini branili sve one sarajlije koji su osijedili u podrumima dok su „čuvali stare roditelje i malu djecu.“ Odakle vam hrabrost da tako brzo zaboravite one koji svojim tijelom zaustaviše metak? Kako smijete zaboraviti stotine onih koji svoje ruke i noge ostaviše po Bosanskohercegovačkim planinama i jarugama da bi vi danas oholo njome hodili i gordim čelom nebo parali!?

Zapitajte se zašto je u šehidskom groblju na Kovačima u blizini mezara Alije Izetbegovića, usamljen mezar bez nišana? Pitajte li se koji je to neznani junak i odakle je taj neznani koji počiva u društvu velikana, a ni nišana nema?

Zapitajte se, vi koji ste prvi među nama Bošnjacima, kako neko smije rušiti spomenik borcima armije Bosne i Hercegovine u Mostaru?

Znajte, Sarajlije i Bosanci, srušili su vam spomenik borcima armije BiH u Mostaru, a doći će da ruše i u Potočarima! Nije to stvar volje nego vremena i prilika.

Živimo sa onima kojima su heroji silovatelji i ubice, a nas je sramota da tražimo ono što nam pripada. Zar je strah u nama toliko jak da ni danas u demokratskom okruženju ne smijemo izgovoriti koliko nas je ubijeno? Da li je u pitanju strah ili stid zbog toga? Ko nam može oduzeti pravo na kolektivno sjećanje i pamćenje svih stradanja koja nas zadesiše? Kakva je to destrukcija da dozvolu za spomenik čekamo od onih iz čijih redova su najveći zločinci dvadesetog stoljeća? Nije meni žao što sam manjina u svom stavu, žao mi je onih koji su većina u svojoj zabludi. Zbog vašeg neznanja i moja će svjesnost biti ugrožena!

Imam pravo da tražim i zahtijevam spomenik za sve nedužno ubijene Bošnjake u Srbiji, Crnoj Gori u Bosni i Hercegovini! Imam na to pravo i niko mi ga ne može oduzeti!

Xavier Bougarel, naučni istraživač u Centru za turska, osmanska, balkanska i srednjoazijska istraživanja (CETOBAC) u Parizu

SRPSKI HISTORIČARI KASNE POLA STOLJEĆA

PB: Odavno niste objavili novu knjigu, ili feljton sa tematikom sa Balkana, bar u bosanskim medijima, što je bila Vaša ranija praksa. O čemu se radi? Pišete li nešto novo?

BUGAREL: Sa dvojicom kolega, Isabelle Delpla i Jean-Louis Fournel, nedavno sam objavio knjigu na engleskom o istraživanjima vezanim za genocid u Srebrenici, počev od rada Haškog tribunala preko izvještaja Ujedinjenih nacija, francuske i nizozemske skupštine, pa do priznanja od strane vlade Republike Srpske 2004. godine. Uskoro će izaći druga knjiga na francuskom, pisana sa kolegicom Nathalie Clayer-om, pod naslovom «Muslimani jugoistočne Evrope u 19. i 20. stoljeću». Mislim da je takva povijest islama na Balkanu jako potrebna, pa se nadam da će ona imati dobar prijem u Bosni i Hercegovini i šire.

PB: Najnovija aktivnost u Sarajevu koja, pretpostavljam zaokuplja Vašu pažnju, bila je osnivanje Svjetskog bošnjačkog kongresa. Kako gledate na to?

BUGAREL: Nisam pratio osnivanje Svjetskog bosnjačkog kongresa izbliza, jer se trenutno više bavim poviješću nego sadašnnošću. Meni se čini da prva generacija bošnjačkih nacionalnih institucija poput BZK Preporod ili Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca je izgubila dobar dio svog legitimiteta i dinamizma, pa je logično da se pojavi nova generacija u obliku Bosnjačke akademije nauka i umjetnosti ili Svjetskog bosnjačkog kongresa. Ali nisam siguran da te nove institucije uživaju veći legitimet među političkim, intelektualnim ili vjerskim predstavnicima bošnjačkog naroda, ili među Bošnjacima uopšte. Prerano je da se kaže da li te nove institucije će doprinijeti

XAVIER BOUGAREL

trezvenoj refleksiji o složenom bošnjačkom nacionalnom pitanju ili će samo usvojiti bombaške rezolucije čiji jedini konkretan efekat će biti pothranjivanje srpskog i hrvatskog nacionalizma. Mene bi, također, zanimao odnos tih novih nacionalnih institucija prema legalnim i demokratski izabranim institucijama države Bosne i Hercegovine.

PB: Imate li nešto posebno istaći da se desilo u pozitivnom smislu u Sarajevu u posljednje vrijeme na međureligijskom dijalogu?

BUGAREL: Ja lično nisam ubijeđen da su ti veliki međureligijski skupovi od velike koristi. Mene više zanima koliko islamska ulema, katolički i pravoslavni teolozi konkretno znaju o radovima svojih kolega druge vjeroispovijesti, koliko svještenici doprinose međuvjerskom suživotu na terenu, u mjestima u kojim je prisutno više vjerskih zajednica, itd. Nema smisla usvojiti lijepe rezolucije i istovremeno graditi crkvu na plaču Fate Orlović.

PB: Gdje su danas, po Vašem mišljenju, političke partije u odnosu na vjerske zajednice u BiH? Da li su ti odnosi evoluirali u demokratskom smislu ili je sve po starom "nacionalističkom" običaju?

BUGAREL: Rekao bih, i jedno i drugo. Devetdesetih godina, u svakoj nacionalnoj zajednici u Bosni i Hercegovini, je dominirala jedna nacionalna stranka – konkretno SDA, SDS i HDZ – i ta stranka je bila usko vezana sa vjerskim institucijama, izuzev možda u hrvatskom slučaju gdje su odnosi između HDZ-e i katoličke crkve bili malo složeniji. Dvadeset godina poslije imamo jedan veći i nepovratni politički pluralizam unutar svake nacionalne zajednice, i u tom kontekstu odnosi među političkim strankama i vjerskim zajednicama su se neminovno transformisali. Najflagrantniji slučaj je odnos SDA i Islamske zajednice. Istovremeno, zbog međunarodnih pritisaka s jedne strane i zbog sičardžijskih kombinacija s druge strane, političari nisu u mogućnosti da formulišu svoje viđene Bosne i Hercegovine na racionalan i jasan način – možda to pitanje ih više ne zanima uopšte. Tako da se ponovo otvara prostor za vjerske institucije koje mogu pristupiti kao jedine prave nacionalne institucije, kao što je bio slučaj za

vrijeme komunizma.

PB: Kako gledate na promjenu u vrhu Islamske zajednice odlaskom dr. Cerica i izborom Husejna Kavazovića.

BUGAREL: Prvo moram čestitati Husejnu ef. Kavazoviću na izboru za reis-ul-ulemu, drugo moram priznati da ne znam mnogo o njemu. Moj utisak je da on neće imati istu vrstu autoriteta kao i Mustafa Cerić, jer oni nisu izabrani pod istim okolnostima. Mustafa Cerić je bio blizak Aliji Izetbegoviću, jedan je od osnivača SDA, izabran je kao reisul-ulema u ratnim okolnostima, da ne nabrajam više. Mustafa Cerić se često ponašao i kao vjerski i kao nacionalni prvak, osim toga imao je jaku međunacionalnu vidljivost, bilo bi samo zbog toga što je bio imam u Čikagu i što tečno govori engleski. Vjerovatno će novi Reis-ul-ulema više igrati ulogu «prvog muftije među muftijama», možda će se više posvetiti vjerskim poslovima, kad Mustafa Cerić već namjerava da bude i dalje nacionalni prvak. Treba malo vremena da se to sve razjasni, ali u takvim promjenama ne bih vidio ništa loše.

PB: Preptostavljam da ste pratili razne naučne skupove koji su se tokom prošle godine održali u Srbiji i Turskoj povodom sto godina Balkanskih ratova. Kako srpski i turski intelektualci danas interpetiraju svoju historiju?

BUGAREL: Kod srpskih historičara – osim male časne manjine – historičari se još uvijek doživljavaju kao očevi nacije, pa pričaju staru priču o turskom jarmu, o viječnoj borbi srpskog naroda za slobodu, itd., kao da su nacije i nacionalni osjećaji nešto vječno, a ne tvorevine 19. i 20. stoljeća. Što se toga tiče, historiografija u Srbiji kasni pedeset godina, i na žalost slična je situacija u drugim državama jugoistočne Evrope. Koliko znam, situacija u Turskoj je malo drugačija. Stara nacionalna priča o Mustafi Kemal i oslobodilačkom ratu je oslabila u zadnjih dvadeset godina, i turski historičari ponovo otkrivaju osmansko carstvo, trezvenije gledaju na moderni turski nacionalizam, itd., što može voditi ka ponovnom otkriću osmanskog vjerskog pluralizma i doprinosa osmanskog carstva evropskoj civilizaciji, ili ka nekim novim oblicima turskog nacionalizma sa naglašenom vjerskom dimenzijom, ono što stručnjaci zovu

«tursko-islamsku sintezu». Ali svakako historijske debate su vrlo žive i zanimljive u Turskoj, što nije uvijek slučaj u državama jugoistočne Evrope.

PB: “Neoosmanizam” kao koncept, da ili ne, u aktuelnoj turskoj politici? Neoosmanizam na Balkanu? Realna turska politika ili “bauk” za Srbe na Balkanu?

BUGAREL: Moramo početi od jedne proste činjenice: da, uticaj Turske na Balkanu je ojačao poslije kraja komunizma, na privrednom, na političkom i na vjerskom nivou. A šta je tu sporno? Turska je sama balkanska država, ima osamdeset miliona stanovnika, uspješnu privredu i bogatu historiju. Bilo bi iznenađujuće, pa čak i žalosno, da Turska ne koristi te prednosti da razvija tijesne odnose sa susjedima. Da li se to zove « neoosmanizam »? Ne, jer historija se ne ponavlja, niti na Balkanu niti drugdje, to misle samo loši historičari. Turska ne pokušava da izgradi novo carstvo na Balkanu, nego želi da koristi svoju ulogu u regionu da sama uđe u neko carstvo koje se zove Evropska unija. Kao što bi rekao Mustafa Cerić, i za Turke je danas sultan u Briselu. Druga stvar je da ne postoji jedan turski faktor nego više, to možemo vidjeti na vjerskom nivou sa državnim predsjedništvom za vjeru, takozvanim Dijanetom, sa školama Fethullaha Gulena, sa tarikatima, itd. I, na kraju, oni koji danas pričaju o «neoosmanizmu» su prije deset godina govorili o «vehabizaciji» islama na Balkanu kao nezaustavljivom i opasnom procesu. Danas vidimo da je takozvani «vehabizam» bio ograničena i djelimično prolazna pojava, koja je više doprinijela pluralizaciji nego radikalizaciji islama na Balkanu. Sad se govori o «neoosmanizmu», ali to opet ništa ne objašnjava i ne rješava.

PB: Koliko bi Arapsko proljeće, bar sa aspekta promjene režima, moglo utjecati na promjenu odnosa Evrope i islamskog svijeta, pa tako i BiH i islamskog svijeta?

BUGAREL: Arapsko proljeće je najvažniji događaj za Evropu od pada berlinskog zida 1989. godine, koji će imati dalekosezne posljedice u odnosima između državi i civilnih društava, u definisanju odnosa između islama i politike, u načinu razmišljanja o islamu i u načinu praktisanja islama, ne samo u arapskom svijetu nego i šire. Ali teško je reći danas konkretno koje će biti te posljedice. Jedina sigurna stvar je da

imamo pred nama više burnih i nepredvidljivih godina, i toga ne moramo se plašiti. Niti u Istočnoj Evropi nije takozvana «demokratska tranzicija» uvijek bila baršunasta. Koliko će Arapsko proljeće uticati na odnose između BiH i islamskog svijeta, teško je reći, ali ne očekujem velike promjene. BiH ima tješnje odnose sa Turskom, sa Iranom ili sa nekim arapskim monarhijama nego sa Tunisom ili Sirijom. Sad, da li će doći do revolucije u arapskim monarhijama ili u Iranu, to niko ne zna. Arapsko proljeće je pojačalo muslimanska braća kao politički pokret, i vjerovatno primjer ideje tog pokreta će igrati veću ulogu u različitim vjerskim i političkim diskusijama u BiH. Ali da li vladavina muslimanske braće u Egiptu ili u Tunisu će voditi ka islamskom modelu demokratije, novim islamskim autoritarizmom ili vojnim kontrarevolucijom, to ne znam.

PB: “Islamski teorizam” u BiH, na Balkanu i Evropi. Da li je otklonjen strah ili je još uvijek realna opasnost?

BUGAREL: I tu moramo početi sa prostim činjenicama. Napad na Američku ambasadu u Sarajevu ili ubijanje jevrejskih đaka u Tuluzu (južna Francuska) su dokazi da opasnost terorizma postoji. Posao je policije da se bori protiv te prijetnje i želim njoj pun uspijeh u tome, u Francuskoj, u BiH i drugdje. Sad, ime «islamski terorizam» može biti problematično, jer zvuči kao da su krivi svi muslimani ili sama vjera islam. Ali, ako govorim o «korzijanskom terorizmu» u Francuskoj, ne kažem da su svi Korzijanci teroristi, nego da neki teroristi djeluju u ime Korzike i Korzijanaca. Isto tako, ime «islamski terorizam» se koristi i zbog toga što sami teroristi proglašavaju da oni to urade u ime islama. Možda bi bilo neko drugo ime bolje, u zadnim vremenima u Francuskoj se govori o «džihadistima», je li to rješenje, ne znam. Bilo kako bilo, meni se čini da je važnije pitanje koliko se mi, kao stručnjaci ili obični građani, moramo fokusirati na to pitanje uopšte. Napad na Američku ambasadu u Sarajevu ili ubijanje jevrejskih đaka u Tuluzu su djela marginalnih figura, koji ugrožavaju sigurnost građana, ali ne ugrožavaju mir i stabilnost u Bosni i Hercegovini ili u Francuskoj. Bilo bi pogrešno njima dati više važnosti nego što imaju. To važi posebno za Bosnu i Hercegovinu, gdje način na kojem srpski političari zloupotrebljavaju to pitanje islamskog terorizma je opasniji za Bosnu i Hercegovinu i njihove građane nego sama pojava o kojoj govorim.

Povodom knjige Darka Hudelista *Moj beogradski dnevnik – susreti i razgovori s Dobricom Ćosićem 2006 -2011*, izdavač Profil, Zagreb 2012.

HUDI LISTOVI „BEOGRADSKOG DNEVNIKA“

Na osnovu ove Ćosićeve umišljene vizije Bosne i Hercegovine kao srpske zemlje koju je iz romana preneo u stvarnost, u svoju politiku i ideologiju jasno je zašto je srpski rat za Bosnu i Hercegovinu bio najduži i najkrvaviji od svih ratova na prostoru bivše SFRJ devedesetih godina prošlog veka. Njegova patološka opsednutost i fiksacija na Bosnu i Hercegovinu kao i aktivnosti koje preduzima za osvajanje Bosne i Hercegovine predstavljaju ga kao glavnog aktera i ključnu ličnost srpskog osvajačkog rata protiv Bosne i Hercegovine 1992-1995.

DOBRICA ĆOSIĆ

DRAGOLJUB TODOROVIĆ

U knjizi Darka Hudelista *Moj beogradski dnevnik – susreti i razgovori s Dobricom Ćosićem 2006 – 2011* najznačajnija rečenica i, moglo bi se reći, ključna za razumevanje knjige u celini nalazi se na 350 strani i glasi:

„Jer svatko iole pametan i upućen zna da je Ćosić, a ne Slobodan Milošević pravi, istinski i jedini tvorac suvremenoga srpskog nacionalizma iz druge polovine stoljeća.“

To je apsolutno tačno. Dobrica Ćosić je alfa i omega srpskog agresorskog rata za teritorije tokom devedesetih godina prošlog veka. Veliki je propust Tribunala u Hagu što Ćosić nije procesuiran pred tim sudom. Od početka rada Tribunala, Ćosić živi u paničnom strahu da ga ne pozovu u Hag. Strah ga ne napušta ni početkom 2011. kada ga Hudelist pita da nešto kaže o njegovim odnosima i saradnji sa Miloševićem, Ćosić okleva i pokazuje veliki otpor da govori o Miloševiću, pa Hudelist konstatuje: „Ćosić će o svemu radije pri-

čati samo ne o Miloševiću. Zna se i zašto: Milošević je haška tema, pa svaki oblik suradnje sa njim i njega, hoćeš – nećeš, dovodi u haški kontekst...“

U ĆUMEZU SRPSKE KNJIŽEVNOSTI

Razgovori između Hudelista i Ćosića odvijaju se na mnogim mestima koja autor pedantno beleži i opisuje. Sastaju se u Ćosićevom kabinetu u SANU i njegovoj vili na Dedinju, po beogradskim hotelima, kafanama, splavovima...a razgovarali su i dok su šetali Topčiderskim brdom i Dunavskim kejom. Sastajali su se i u Ćosićevom novom stanu na Paliluli. Naime, Ćosić je prodao veliku vilu na Dedinju i za taj novac kupio stan od 130 m² za sebe i ćerku i tri manja (za unuka, unuku i svastiku). Najčešće su razgovarali u Ćosićevoj radnoj sobi koja ima 20 m² i koju je Ćosić zvao ćumez. Ćosićeva drskost je da sobu od 20 m² zove turskom rečju ćumez (na srpskom kokošarnik ili kokošinjac), a da u stanovima od 20 m² malo većim ili

manjim žive mnoge četvoročlane porodice.

Reč ćumez ili kokošnjak ili kokošnjac za Ćosićev lik i delo izvandredna je metafora: Ćosićeva literatura je ćumez srpske književnosti; Ćosićeva politika je ćumez visoke i svake druge normalne politike; Ćosićev nacionalni angažman je ćumez za prave borce za nacionalnu stvar, recimo Čerčila i De Gola (kada je umro De Gol svi svetski listovi su javili: „Umro je De Gol, Francuska je udovica“); njegov državnički autoritet (predsednik Republike SRJ) ćumez je za pravog državnika na primer danskog kralja koji je za vreme nemačke okupacije svoje zemlje, kada su Jevreji morali da nose žute trake i sam stavio na ruku žutu traku; njegova revolucionarnost ćumez je za autentične revolucionare primera radi za velikog ruskog revolucionara Lava Trockog koji se pozdravio i napustio porodicu i pri tom rekao: „Revolucija traži celog čoveka“, zatim je ušao u oklopni voz iz koga je komandovao Crvenom armijom; njegova jeres ćumez je za jeretike kakvi su Havel, Solženjicin, Brodski, Leh Valensa, Milovan Đilas; njegov sistem i red vrednosti su ćumez za ljudsku civilizaciju. Dobrica Ćosić se od rođenja stalno nalazi u ćumezu i iz njega nije uspeo da izviri do svog 91.-og rođendana.

Autor Hudelist u knjizi istražuje genezu Ćosićevog nacionalizma vrlo vešto, precizno, studiozno i, moglo bi se reći, minuciozno i to od sobe u Siminoj 9a u Beogradu u kojoj su se nakon rata 1946. sastajali bivši partizani, studenti, vršnjaci (rođeni 1922 i 1923 uglavnom), karijeristi, sektaši, protekcionaši (desetorica su postali akademici, bili su profesori univerziteta, dekani, članovi svih mogućih žirija, dobitnici mnogobrojnih nagrada i uživaoci izuzetnih privilegija). Hudelist ih u knjizi zove siminovci i tretira ih potpuno ispravno kao klan.

Na više od sto strana istražuje, raspravlja i razotkriva Ćosićevu fasciniranost i opsesiju jednim događajem, koji je više virtuelan nego stvaran, koji je više fatamorgana nego egzaktno proverljiva činjenica. Reč je o tome da su sile Antante (Engleska, Francuska i Rusija) na kraju prve godine rata 1915. u nameri da privuku Italiju silama Antante potpisali sa njom u aprilu 1915. u Londonu tzv. Londonski ugovor i to na najvišem nivou (šefovi država i vlada). Iste godine u avgustu Antanta da bi sebi privukla Bugarsku i Rumuniju nudi Bugarskoj istočnu Makedoniju, a Rumuniji Banat do Beograda. Kao kompenzaciju Srbiji su ponudili celu Bosnu i Hercegovinu i istočnu Dalmaciju (uključujući Split i Dubrovnik), ali su predsednik vlade Nikola Pašić i radikalna srpska skupština to odbili. Sve je to, međutim, bilo nerealno, neizvesno i potpuno neprimenjivo, ali je fasciniralo Dobricu Ćosića i pod tom opsesijom Londonskog ugovora (kako ga on zove) iz 1915. živi i sada u 92. godini života. To što ga Nikola Pašić nije prihvatio tretira kao najveću, fatalnu i kobnu grešku. Tekst o tzv. Londonskom ugovoru zauzima jednu četvrtinu knjige i najbolji je njen deo. Reč je o vrhunskom istraživačkom novinarstvu, o visokom publicističkom nivou, pa i o ozbiljnoj istoriografskoj studiji. O Londonskom ugovoru kao elementu Ćosićevog nacionalizma pisaćemo u nastavku ovog prikaza.

KO SU SIMINOVCI?

U daljem istraživanju geneze Ćosićevog nacionalizma Hudelist tretira teme Memoranduma SANU, Ćosićev uticaj i aktivnosti oko formiranja srpskih stranaka u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini i postavljanju njihovih vođa (Raškovića i Karadžića), njegov angažman oko preseljavanja stanovništva, odnosu, saradnji i sukobu sa Miloševićem, o tome kako je postao predsednik SRJ i predsedničkim aktivnostima, odnosu prema Zapadu (posebno Americi), o njegovim intimnim i ličnim problemima, preokupacijama i svojstvima od detinjstva preko vlasti i disidenstva do danas, o putovanju brodom Galeb sa Titom na njegovoj afričkoj turneji početkom 1961., o Kosovu, o Hrvatima, o njegovom govoru na plenumu CK SK Srbije 29. maja 1968. i mnoge druge teme.

O fenomenu siminovci u knjizi piše: „Riječ je o jednoj specifičnoj filozofiji ili pogledu na svijet s kojim je jedna relativno mala skupina ljudi, s Ćosićem na čelu, kretala u život, a iz djelovanja koje je tijekom sljedećih desetljeća, pogotovu od sredine šezdesetih godina naovamo izrastao fenomen (suveremenoga) srpskog nacionalizma i antititoizma, što ga u svojoj knjizi, uz ostalo obrađujem...“

U nastavku autor upozorava: „Podsjećam čitatelja ovog mog beogradskog dnevnika na težinu riječi siminovci: to je klan ili kružok iz kojega se, u drugoj polovici dvadesetog stoljeća razvio moderni srpski nacionalizam koji je odigrao jednu od ključnih uloga u raspadanju Jugoslavije, pod kraj XX stoljeća. To je pojam s kojim se baš nije uputno igrati.“

Hudelist je u svojim opservacijama o siminovcima potpuno u pravu. Da su njegove teze istinite ukazuje i to da je ova grupa na početku delovala u redakciji omladinskog lista Mladi borac čiji je glavni urednik bio Dobrica Ćosić, zatim u aktivnostima prilikom ponovnog pokretanja NIN-a i njegovoj redakciji (u kojoj je Ćosić bio siva eminencija). Za sve vreme do pogibije Krcuna Penezića i smene Rankovića siminovci deluju pod direktnom zaštitom i visokim pokroviteljstvom tajne policije (UDBE). O delovanju siminovaca u Mladom borcu pisao je siminovac Borislav Mihajlović – Mihiz u svom tekstu u jubilarnom broju provodom šezdeset godina izlaženja beogradskog nedeljenika NIN 1995: „Krajem rata komesar rasinskog partizanskog odreda postavljen je za glavnog urednika omladinskog lista Srbije. Dobrica Ćosić, pouzdani odabirač ljudi izabrao je pismene, obrazovane i okretne mlade ljude...Pokretači NIN-a i njihovo čvrsto jezgro bili su pod konac istih godina – bližili su se tridesetj. Družili su se i pomagali jedan drugog kao da su masoni, a slušali glas Dobrice Ćosića („His Master's Voice“) kao da im je veliki majstor. A i bio je to na neki način.“

Posle pada Rankovića Ćosić sa svojom družinom pravi paralelni i izuzetno uticajan centar vlasti i moći. Deluju u Srpskoj književnoj zadruzi (SKZ), Srpskoj akademiji nauka i umetnosti (SANU), u aktivnostima oko forimranja i rada Odbora za odbranu slobode misli i izražavanja i osnivanja časopisa Javnost, pisanja peticija. Kada je u drugoj polovini osamdesetih godina propast komunizma u Evropi i raspad SSSR-a postao izvesan, Dobrica Ćosić dolazi na ideju da taj

treći veliki svetski događaj u XX veku – propast komunizma (prva dva su Prvi i Drugi svetski rat) iskoristi da ispravi srpske poraze u miru (po njegovom mišljenju) posle svetskih ratova u kojima je Srbija bila na pobjedničkoj strani i da konačno, kako to on kaže, reši srpsko državno i nacionalno pitanje (onako kako ga on vidi). U tom smislu on angažuje svoje ljude: siminovce, akademike, praksisovce i druge, pišu Memorandum SANU, podržavaju Slobodana Miloševića i vrše agresiju na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Prema tome postoji potpuno jasan i neprekinut luk koji povezuje sobu u Siminoj 9a 1946. sa Memorandumom SANU 1986. i agresijom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu početkom devedesetih godina prošlog veka. Dakle, Hudelistov zaključak da je klan iz Simine 9a nastao 1946. direktno povezan sa srpskim agresorskim ratovima devedesetih i raspadom Jugoslavije potpuno je tačan. Naravno, kada je Milošević pogubio sve ratove, Ćosić i drugi su ga napali, distancirali se od njega i traže druge ljude i modele kako da ostvare svoje nacionalističke ciljeve. Siminovci – ili pripadnici klana koji su se 1946./1947. sastajali u sobi u Siminoj 9a bili su kasniji akademici SANU: Dobrica Ćosić, Antonije Isaković, Dejan Medaković, Vojislav Đurić, Mića Popović, Bata Mihajlović, Petar Omčikus, Pavle Ivić, Vojislav Korać, Mihailo Đurić, zatim književni kritičar Borislav Mihajlović – Mihiz, književni istoričar i teoretičar Žika Stojković i još desetak tadašnjih studenata, a kasnijih profesora univerziteta, slikara i glumaca.

ĆOSIĆ STRAHUJE OD HAGA

U četvrtoj knjizi „Vremena smrti“ Ćosić razvijajući svoj romaneskni postupak u kome se prepliću stvarnost i fikcija naširoko raspreda priču o tzv. Londonskom ugovoru iz 1915. kada su Nikola Pašić i srpska skupština na zasedanju u Nišu odbili ponudu sila Antante da se Srbija proširi na celu Bosnu i Hercegovinu i istočnu Dalmaciju (sa Splitom i Dubrovnikom) uz izvesne teritorijalne ustupke Srbije. Ćosić u romanu ovo odbijanje srpske strane tretira kao kobnu, gotovo fatalnu i sudbonosnu grešku koja je odlučujuće uticala na izuzetno težak položaj Srba u XX veku, njihove patnje, stradanje i nemogućnost da konačno reše svoje državno i nacionalno pitanje. Ćosić se u tu svoju literarnu temu iz četvrte knjige Vremena smrti toliko uživao da je umislio da je to zaista događaj i datum od kada je Srbima krenulo loše i da je to uzrok svih srpskih nedaća i poraza u XX veku (naravno kako ih vidi i formuliše sam Ćosić).

Kako je Ćosić u razgovoru stalno isticao taj Londonski ugovor iz 1915. i na njega se pozivao, Darko Hudelist je u arhivima istražio primarne istorijske izvore o ovom događaju (originalne depeše, zapisnike, stenografske beleške, službene zabeleške itd.), zatim opširno razgovarao sa profesorom beogradskog univerziteta, ekspertom baš za taj period istorije dr. Đorđem Stankovićem koji je doktorirao na Nikoli Pašiću i o njemu objavio više knjiga. Na osnovu svog istraživanja Hudelist je zaključio da Londonski ugovor iz 1915. ne postoji, da su vođeni neki razgovori između sila Antante i Srbije na ambasadorskom nivou, da se radi o pokušajima Antante da se neke zemlje

Hudelist: A Bosna i Hercegovina, što bi bilo s njom?

Ćosić: Ona je apsolutno srpska.

Hudelist: Bila bi srpska?

Ćosić: Apsolutno.

Hudelist: Eto vidite. A to je i bio jedan od ciljeva.

Ćosić: Apsolutno srpska.

Možete o tome razgovarati sa povjesničarima, ali imate koliko god hoćete dokumenata i stranih stajališta kojima se Bosna tretira pretežno srpskom.

Hudelist: Znači tu dileme nije bilo.

Ćosić: Nije bilo dileme.

koje su bile na strani centralnih sila (Austroougarske i Nemačke) privuku Antanti, da su posle tih razgovora promenjene sve vlade država iz Antante, da je to bio kraj prve godine rata, da se ishod rata nije mogao ni naslutiti, da se nije znalo hoće li se Austroougarska raspasti, da Amerika još nije ušla u rat, da se u Rusiji desila Oktobarska revolucija i formiran SSSR. Pored navedenog profesor Stanković smatra da je Pašić ispravno postupio i da to nije bila greška. Posebno je ukazao da bi u toj proširenoj Srbiji (sa Bosnom i Hercegovinom i istočnom Dalmacijom) živelo oko milion nesrpskog stanovništva, da bi to bio remetilački faktor sa stalno prisutnim separatističkim tendencijama. Nakon što ga je Hudelist upoznao sa rezultatima svog istraživanja, Ćosić je i dalje insistirao na svojoj opsesiji i fascinaciji Londonskim ugovorom. U vezi sa tom temom iz razgovora Hudelist – Ćosić interesantno je da je Ćosić najviše zainteresovan za pripajanje Bosne i Hercegovine Srbiji. Ćosić smatra da proširenje Srbije treba usmeriti prema severozapadu na teritorije koje su bile pod vlašću Austroougarske. Za proširenje Srbije na jugoistok na teritorije koje su nekad ulazile u sastav Dušanovog carstva, a zatim Otomanske imperije Ćosić kaže da su čiste gluposti. Poseban, moglo bi se reći nerazuman, opsesivan, gotovo manijakalan Ćosićev interes da Bosna i Hercegovina uđe u sastav Srbije proizlazi iz njegovog razgovora sa autorom knjige: „**Hudelist:** ...da li bi sav ovaj teritorij koji se spominje u ponudi članica Antante doista pripao Srbiji?

Ćosić: Nemamo nikakve dokumente ni za ni protiv. Jer je odbijanjem savezničke ponude, hodom hi-

storije u drugom smjeru, to pitanje ostalo apsolutno neriješeno.

Hudelist: ...ni Srbija, čak i da je prihvatila ponudu iz kolovoza 1915., ne bi na kraju dobila sve?

Ćosić: Recimo. Ne znam.

Hudelist: Barem što se tiče Dalmacije – ne bi to dobila?

Ćosić: Sigurno. (ako sam dobro shvatio Ćosića, ovime sigurno htio je ovaj put reći da Dalmacija najvjerojatnije ipak ne bi pripala Srbiji – op. aut.)

Hudelist: S obzirom na sastav stanovništva i tako dalje?

Ćosić: Sigurno.

Hudelist: A Bosna i Hercegovina, što bi bilo s njom?

Ćosić: Ona je apsolutno srpska.

Hudelist: Bila bi srpska?

Ćosić: Apsolutno.

Hudelist: Eto vidite. A to je i bio jedan od ciljeva.

Ćosić: Apsolutno srpska. Možete o tome razgovarati sa povjesničarima, ali imate koliko god hoćete dokumenata i stranih stajališta kojima se Bosna tretira pretežno srpskom.

Hudelist: Znači tu dileme nije bilo.

Ćosić: Nije bilo dileme.

Hudelist: Dalmacija još kako-tako ali?

Ćosić: Što se tiče Bosne i Hercegovine, nema dileme. I nije slučajno Benjamin Kalaj pokušao prevesti Bosnu u bošnjaštvo. On je tvorac bošnjačke nacije, Kalaj.

Hudelist: Znam za Kalaja.

Ćosić: Postao je guverner kada je Austrougarska dobila mandat da okupira i upravlja Bosnom i Hercegovinom.“

Na osnovu ove Ćosićeve umišljene vizije Bosne i Hercegovine kao srpske zemlje koju je iz romana preneo u stvarnost, u svoju politiku i ideologiju jasno je zašto je srpski rat za Bosnu i Hercegovinu bio najduži i najkrvaviji od svih ratova na prostoru bivše SFRJ devedesetih godina prošlog veka. Njegova patološka opsjednutost i fiksacija na Bosnu i Hercegovinu kao i aktivnosti koje preduzima za osvajanje Bosne i Hercegovine predstavljaju ga kao glavnog aktera i ključnu ličnost srpskog osvajačkog rata protiv Bosne i Hercegovine 1992-1995.

Poglavlje o Londonskom ugovoru autor zaključuje: „Argumenti profesora Đorđa Stankovića zantastveno su utemeljeni. Ćosićevi pak argumenti imaju svoju ideološku težinu i pomažu nam da puno bolje razumijemo neke procese koji su se dogodili uoči i, osobito, u vrijeme raspada SFRJ.“

U knjizi *Moj beogradski dnevnik*, autor posvećuje značajnu pažnju Memorandumu SANU iz 1986. Razmatra tri pitanja u vezi sa Memorandumom:

- da li je Memorandum proizveo dejstvo, to jest da li je bio dokument koji je doveo do rata u bivšoj SFRJ;
- da li je nedovršen ukraden, ili je od njegovih autora namerno plasiran;
- da li je Dobrica Ćosić autor Memoranduma;

Dobrica Ćosić je rekao Hudelistu da je Memorandum SANU stvar od marginalne važnosti. Tu Ćosićevu izjavu autor ovako komentariše:

„Dok se u Hrvatskoj (jednako kao i u Sloveniji, Bosni i Hercegovini, ali i u mnogim drugim sredinama) slu-

čaj Memorandum tumači kao jedan od prijelomnih momenata u godinama što su prethodile raspadu Jugoslavije (i to, naravno, u onome najnegativnijem mogućem smislu), u krugovima bliskim SANU i kod samoga Dobrice Ćosića njegova se važnost i utjecaj na ishod jugoslavenske drame pokušavaju što je više moguće minorizirati.“

U knjizi Miodraga Petrovića, književnog kritičara iz Niša Susreti sa Dobricom Ćosićem koja je izašla 2000. godine u Nišu i koju je Ćosić odmah po izlasku povukao iz prodaje jer se plašio Haškog tribunala koji se tada interesovao za njegovu ulogu u ratu, autor Petrović interpretira svoj razgovor sa Dobricom Ćosićem u hotelu Excelzior koji je vođen 27. januara 1989:

„Istina Srpska akademija nauka i umetnosti zaštićena je Miloševićevom odlukom da se u nju nikako ne dira, a pod istom zaštitom je i sam Dobrica Ćosić. Šta više, u ovom času Akademija dobija onoliko novčanih sredstava koliko joj je potrebno za rad.“

Napominjem da Miloševićeva politika kao da i nije drugo do realizacija političkih stavova izraženih u Memorandumu Akademije.

Ćosić to potvrđuje.“

Reč je, dakle, o Ćosićevom direktnom i ličnom priznanju da se Memorandum primenjuje.

Hudelist je u knjigu uvrstio i svoj razgovor sa Borom Jovićem bivšim predsednikom Predsedništva SFRJ i visokim funkcionerom Socijalističke partije Srbije. U razgovoru Jović kaže: „Ma svi su u Srbiji u ono vrijeme mislili na način Memoranduma, ne samo Dobrica.“

Zaista, nema nikakve dileme da se u Srbiji znalo da je Memorandum programski dokument za konačno rešenje srpskog državnog i nacionalnog pitanja i da uključuje i ratnu opciju.

U knjizi je u potpunosti raspravljeno pitanje da li je Memorandum bio završen i kako je dospao u javnost. Iz SANU se insistiralo na tome da Memorandum nije završen, da je ukraden i tako se našao u javnosti. Na tu temu autor je obavio obimno istraživanje razgovarajući sa kompetentnim ljudima koji međusobno nisu povezani i tako iz apsolutno nezavisnih izvora došao do zaključka da je Memorandum potpuno završen

Ne slažemo se sa zaključkom autora knjige da Ćosić nije pisao Memorandum. Tvorac Memoranduma i autor svih ključnih formulacija u njemu je nesumnjivo Dobrica Ćosić. To što on negira pisanje Memoranduma je jedna od mnogobrojnih laži koje je on izrekao autoru knjige.

dokument koji je namerno plasiran u javnost. Memorandum je pušten u javnost pre nego što se našao na skupštini SANU da bi se proverio stav javnog mnjenja, političara i drugih naroda u SFRJ. Pored toga autori Memoranduma su se plašili kako će reagovati skupština Akademije s obzirom da ima preko sto članova, pa su hteli da unapred provere stav javnog mnjenja.

Kada je reč o tome da li je Dobrica Ćosić pisao tekst Memoranduma on više puta u razgovorima sa autorom ponavlja da ga nije pisao. Međutim, u knjizi Hudelist piše: „Dobrica Ćosić je jedan i jedinstven – iznad svih, pa i iznad samoga, trenutаčno aktuelnoga predsednika SANU. Kao i predsednika koji su bili i koji će to tek postati. Da budem do kraja jasan: Dobrica Ćosić je u Srbiji veća institucija i od same Srpske akademije nauka i umetnosti.“

U jednoj od više ispovesti autoru Ćosić kaže: „Ja sam bio čovjek u dubokoj opoziciji, ali sam, istodobno uživao i status nedodirljive ličnosti u Srbiji, koja je po mnogo čemu jača i od same Akademije.“

Ćosić je rekao Hudelistu da je mogao biti predsednik SANU da je hteo: „Ali nije mu, kaže ni bilo stalo da formalno, na papiru, bude na čelu Akademije kad je ionako svakome jasno da je njegova specifična težina kudikamo veća od težine SANU.“

Autor navodi da je francuska novinarka Florens Artman u svojoj knjizi Milošević – dijagonala ludaka povezala Ćosića sa Memorandumom: „Artman u njoj dovodi u neposrednu vezu Dobricu Ćosića i Memorandum SANU na jedan, najblaže rečeno, vrlo neobičan način.“

Prvo, napisala je da je početkom rujna 1986. Ćosić predstavio u najvećoj tajnosti, glavne točke Akademijnog Memoranduma (čije se pisanje tada upravo privodilo kraju) trojici vodećih političara u SR Srbiji, jedan od kojih je bio netom ustoličeni predsednik Predsjedništva SR Srbije Ivan Stambolić, a preostala dva Dragiša Pavlović i novi šef srpske partije, u to vrijeme politička zvijezda u usponu Slobodan Milošević.

A drugo tome je još dodala da je Memorandum SANU Ćosić pustio u opticaj kao svoj vlastiti politički projekt...“

Hudelist ne veruje Artmanovoj. U svojoj knjizi Dnevnik samoće koja je objavljena u Beogradu 2010., književnik Vidosav Stevanović, koji je u vreme nastanka Memoranduma bio Ćosićev prijatelj i izdavač, a školski drug sa Dragišom Pavlovićem i vrlo blizak prijatelj sa Ivanom Stambolićem, piše da ga je Dobrica Ćosić početkom 1986. pozvao na sastanak u kafanu Grafičar i tom prilikom mu rekao:

„Ti dobro pamtiš. Zapamtićeš ovo što ću ti ispričati. Sve što kažem prenećeš Pavloviću i Stamboliću. To je moja politička poruka njima...Država u kojoj živimo nije više Jugoslavija već brionska Jugoslavija. Tito je napravio za svoje potrebe, a protiv Srba. Federalizacija iz 1974. napravila je države od republika, a Srbi su ostali u bar tri republike. Srpsko nacionalno biće je razbijeno i podeljeno. Jugoslavija se mora menjati zbog nacionalnog pitanja, pre svega zbog našeg nacionalnog pitanja. Srpski komunisti moraju temeljno promeniti svoju politiku, ona mora biti nacionalna. Treba dovršiti nedovršeni posao i stvoriti državu

u kojoj će živeti svi Srbi. Ako drugi neće s nama, u redu, neka idu, ali neka ostave ono što nama pripada. Izlazak iz Jugoslavije mora da se plati. Moja poruka Pavloviću i Stamboliću glasi: Ili će sprovesti srpsku politiku ili će nestati sa scene, biće izdajnici kao i njihovi predhodnici. Spreman sam da razgovaram sa njima o tome. Neke me javno napadaju, ako im je to privremeno potrebno, ali treba da razgovaramo.“

Stevanović je preneo Ćosićevu poruku Pavloviću i Stamboliću koji su mu rekli da je to zastareo, lud i opasan predlog. Stevanović je o toj njihovoj reakciji obavestio Ćosića koji je na to odgovorio: „To je najveća glupost koju su učinili u svojim životima punim gluposti“. Ubrzo posle ovog Stevanovićevog posredovanja pojavio se pisani tekst Memoranduma SANU.

Ovo je direktna i iz prve ruke izneta potvrda teze Florens Artman iz njene knjige. Ćosić negira, moglo bi se reći sa gnušanjem tezu Artmanove. U svojoj knjizi Memorandum SANU pod udarima politike Kosta Mihailović i Vasilije Krešić navode da Dobrica Ćosić nije formalno bio član Komisije za izradu Memoranduma da kao poznati politički disident ne bi unapred diskreditovao ovaj dokument u očima političara kojima je bio namenjen. Međutim, Ćosić je bio prisutan na sva tri sastanka (koliko ih je ukupno bilo održano) Komisije, a nakon lektorisanja i povezivanja priloga u celinu što je uradio akademik, lingvista Pavle Ivić, Ćosiću je tekst pored još dvojice akademika (Ljubomir Tadić i Jovan Đorđević) uručen. Autor ekonomskog dela Memoranduma Kosta Mihailović i podnosilac predloga na skupštini Akademije da se pristupi izradi Memoranduma Ivan Maksimović bili su Ćosićevi vrlo bliski prijatelji koji su ga i upoznali sa Miloševićem. Kosta Mihailović je bio izuzetno važna ličnost u Miloševićevoj nomenklaturi.

Pošto je Memorandum politički osuđen i izazvao velike negativne reakcije širom Jugoslavije, Ćosić nastoji da teze iz Memoranduma plasira u drugim dokumentima. Formira grupu pravnika, filozofa i sociologa koji pod njegovim rukovodstvom sastavljaju Predlog novog Ustava SFRJ koji je formulisan 28. marta 1988., a koji su potpisali Udruženje književnika Srbije, Sociološko društvo Srbije i Filozofsko društvo Srbije. Taj Predlog novog ustava SFRJ predstavio je Ćosić na skupštini Udruženja književnika Srbije 27. marta 1988. Glavne teze Predloga su kao i u Memorandumu da se ne priznaju avnojevske granice Jugoslavije i da je Jugoslavija zajednica naroda a ne država. Kako se promene granica ne mogu izvršiti bez rata to je Memorandum SANU inicijalna kapisla za početak rata.

Dakle, Ćosić je značajniji od svih predsednika SANU (bivših, sadašnjeg i budućih), zatim, Ćosić je značajnija institucija od SANU. On početkom septembra 1986. sa sadržajem Memoranduma SANU upoznaje najviše političke funkcionere Srbije, da bi se tekst Memoranduma pojavio u javnosti krajem septembra. Posle osude Memoranduma Ćosić 1988. organizuje pisanje Predloga za promenu ustava SFRJ sa ključnim tezama istim kao u Memorandumu koji lično promovise. I mnoge druge činjenice takođe ukazuju da o političkim pitanjima u SANU nema diskusije bez Ćosićevog imprimatura.

Ne slažemo se sa zaključkom autora knjige da Ćosić nije pisao Memorandum. Tvorac Memoranduma i autor svih ključnih formulacija u njemu je nesumnjivo Dobrica Ćosić. To što on negira pisanje Memoranduma je jedna od mnogobrojnih laži koje je on izrekao autoru knjige.

Primera radi, Ćosić laže kada piše o svom putovanju brodom Galeb sa Titom kao član državne delegacije na putu za Afriku početkom 1961.:

„Na Galebu sam shvatio s ovakvim čovjekom kakav je Tito nema demokratskog socijalizma. Uvidio sam: ovo je diktatura, ovo je birokratska monarhija i cijela žrtva moje generacije je uzaludna, a uzaludan je i novi Program SKJ u čijem sam pisanju sudjelovao, nadajući se da će nastati demokratsko društvo, slobodno društvo, slobodan čovjek...Nisam mogao zamisliti toliku deformaciju birokracije, taj jedan monarhistički život i monarhističko ponašanje, jedno rasipništvo neshvatljivo, jedan luksuz nepojmljiv – meni koji sam poznao sirotinjski narod...”

Sve ovo nije smetalo Ćosiću da u jesen 1961. napiše predgovor za Titovu knjigu „1941“ koju je izdala Srpska književna zadruga. Taj predgovor je jedan pannenirir par ekselans, čist udvorički i ulizički tekst, bljutavo ulagivanje Titu. Ilustracije radi navodimo samo jednu rečenicu iz tog Ćosićevog predgovora koji je napisan 27. novembra 1961. (dakle sedam meseci nakon povratka Galeba u zemlju). Ta rečenica glasi:

„Biti Titov sledbenik, znači imati titovski stav prema životu, titovski misliti, titovski se boriti u svome vremenu, u svojoj sadašnjosti, uvek.”

Savetnik za štampu Josipa Broza Tita Blažo Mandić koji je bio na Galebu zajedno sa Ćosićem u knjizi Tito u dijalogu sa svetom objavljenom u Novom Sadu 2005. piše:

„Na brodu su, ne računajući posadu jedni radili, a drugi se uglavnom odmarali. Među ovim posljednim aktivan je bio i Dobrica Ćosić. Kad bi se u podne i uveče društvo okupilo, obično bi Tito prvi, nekom šalom ili dosjetkom dao podsticaj za priču. A potom bi upravo Dobrica, čio i za priču oran bio glavni animator... Nije se, ama baš ni po čemu dalo zaključiti da je Ćosić nečim nezadovoljan, da se ne oseća ugodno, da baš tu na Atlanskom okeanu u noćima pod ogromnim mjesecom sagorjeva svoju vjeru u jugoslovenski demokratski socijalizam. Bit će da se akademik – uvijek aktuelno politički angažovan – toga naknadno sjetio.”

Opisujući svoje putovanje Galebom Ćosić Hudelistu priča:

„Kad sam se vratio sa tog puta izgledao sam kao da sam došao iz Dahaua. Toliko sam na Galebu oslabio da me nisu pustili direktno u Beograd nego su me odveli direktno na Brijune, gdje su me desetak dana hranili glukozom i injekcijama, da mi povrate snagu, pa kad se budem vraćao u Beograd da ličim na čovka. A kad sam došao u Beograd, odmah sam otišao u Vrnjačku Banju na daljni oporavak.”

Političar Josip Vrhovec koji je kao novinar bio u Titovoj pratnji na Galebu pričao je autoru Hudelistu da se Ćosić otrovao hranom, da je imao dijareju ili narodski rečeno proliv, da je dehidrirao i zbog toga je bio iscrpljen i primao infuziju. Ljudi zbog dehidriranja i umiru. Znači, Ćosić je zbog proliva imao zdravstvene

To Ćosićevo jugoslovenstvo je, ustvari, prikriveno velikosrpstvo. To je njegov pokušaj ispravljanja Pašičeve greške iz 1915., to je majorizacija, jer Srba u Jugoslaviji ima tačno koliko svih ostalih. To su Ćosićeve floskule o zajednici naroda, a ne država, o referendumu jedan čovek jedan glas, plebiscitu naroda i slično.

probleme, a ne zbog razočarenja u Tita i u jugoslovenski socijalizam.

Sledeća Ćosićeva laž je da je bio Jugosloven. To apsolutno nije tačno. Ćosić nikad nije bio Jugosloven i ova Hudelistova knjiga puna je Ćosićevih izliva razočaranosti što je posle Prvog svetskog rata formirana Jugoslavija. Pašičevo odbijanje tzv. Londonskog ugovora 1915. smatrao je kardinalnom i kobnom greškom i izvorom svih srpskih problema i nedaća u XX veku. Ćosić se u knjizi uvek vraća tom odbijanju Londonskog ugovora. Posle Drugog svetskog rata, Ćosić je bio za integralno jugoslovenstvo (što je podrazumevalo velikosrpstvo), za jugoslovenski unitarizam, centralizam, administrativno upravljanje privredom, za tzv. udbaški socijalizam rankovićevskog tipa, za srpsku majorizaciju, bio je protiv avnojevskih principa uređenja Jugoslavije.

Razmere Ćosićevog integralnog, centralističkog i unitarističkog jugoslovenstva najbolje se vide iz jedne polemike koju je vodio 1961. kada je Rankovićeva varijanta jugoslovenskog unitarizma bila na vrhuncu. Naime, reagujući na jedan Ćosićev intervju, dat zagrebačkom Telegramu 20. januara 1961., ugledni slovenački intelektualac, univerzitetski profesor, inače partizan i filozof, Dušan Pirjevec Ahac je u slovenačkom kulturnom časopisu Naša sodobnost objavio polemički prilog Molim kako ste rekli? Sa tim tekstom Pirjevec je replicirao na Ćosićev odgovor iz intervjua da će tema pasivnosti u međurepubličkim kontaktima biti aktuelna dokle god postoje republike. Ovakvim odgovorom Ćosić implicira (ili još preciznije nagoveštava, najavljuje) vrlo brzo ukidanje republika. U časopisu Naša sodobnost broj 3 za 1961. Pirjevec objavljuje odgovor Ćosiću:

„Možda nekome nije baš shvatljivo zašto tako iznenada upadamo u ovaj zagrebački dijalog. Ali vidite: ovde se prvo postavlja pitanje o suviše pasivnim međurepubličkim odnosima. Zatim je u pitanju i Ćosićevo ubeđenje da će to pitanje biti sve dotle aktuelno dok budu egzistirale republike, što bi moglo da znači da ćemo u međurepubličkim odnosima sve dotle biti

suviše pasivni dok imamo svoje republike. Iz toga logično sledi zaključak da je za pasivnost u međurepubličkim odnosima kriva pre svega egzistencija republika kao takvih. A od ovog svakako nije više daleko do bludne misli, kao – čitava će ova stvar biti uređena pa će i pasivnost u međurepubličkim odnosima isčeknuti tek onda kad i republika ne bude više. To je u određenom smislu i istina, jer, kad ne bi bilo republika ne bi bilo ni međurepubličkih odnosa, ni aktivnih ni pasivnih.“

To Ćosićevo jugoslovenstvo je ustvari prikriveno velikosrpstvo. To je njegov pokušaj ispravljanja Pašićeve greške iz 1915., to je majorizacija jer Srba u Jugoslaviji ima tačno koliko svih ostalih. To su Ćosićeve floskule o zajednici naroda, a ne država, o referendumu jedan čovek jedan glas, plebiscitu naroda i slično.

MLAKI ĐILASOVAC

Još jednu ordinarnu laž plasirao je Dobrica Ćosić u svom razgovoru sa Hudelistom. Reč je o njegovoj izjavi da je mlaki đilasovac. Ćosić nikad nije bio đilasovac ni mlaki, ni hladni, ni vrući. Dobrica Ćosić je bio rankovićevac par ekselans. Ranković ga je slao kao poverljivog čoveka na Goli otok, da isleđuje informbirovce, u zatvor u Sremsku Mitrovci da isleđuje četnike, u Mađarsku 1956. da izveštava o kontrarevoluciji Imre Nađa, tražio je od njega da nastavi polemiku sa Pirjevcom. Kada je Ranković pao pisao je preteće pismo Titu. U svojim javnim nastupima devedesetih godina tvrdio je da je početak kraja Jugoslavije bio smena Rankovića 1966. Ćosić je bio za Rankovićev rigidni, ortodoksni, udbaški komunizam, unitarizam, centralizam, administrativno upravljanje privredom, za rigorozan i dosledan antizapadni stav. Đilas je bio, u početku, za socijalizam sa ljudskim likom, za samoupravljanje, decentralizaciju. Kasnije je bio za socijaldemokratiju zapadnog tipa, za tržišnu ekonomiju, podelu vlasti, višepartijski sistem, pravnu državu.

Dobrica Ćosić je po nalogu UDBE prisustvovao prvom suđenju Milovanu Đilasu i Vladimiru Dedijeru 24. januara 1955. U razgovoru sa svojim biografom Slavoljubom Đukićem, Ćosić pokušava da se opravda. Da bi umanjio značaj tog svog čina on kaže da je bio na suđenju jedan dan, što bi značilo da ostalih dana nije bio i da je to njegovo učešće na suđenju beznačajno. Međutim, suđenje je trajalo samo jedan dan. Na tajnom suđenju Milovanu Đilasu u to vreme nije mogao da prisustvuje niko kome to ne odobri najviši funkcioner UDBE Aleksandar Ranković. Ćosić, Đukiću u njegovoj knjizi Čovek u svom vremenu objašnjava:

„Posle Đilasovog prvog izlaska sa robije mi se ne pozdravljamo, jer on to izbegava, zamerajući mi, kako sam saznao, što sam jedan dan bio na njegovom suđenju. A bio sam iz čiste literarne radoznalosti u kojoj ima i nesumnjive beskrupuloznosti. Kao čovek, ja se toga stidim, a kao pisac, ja toj beskrupuloznosti ostajem veran.“

U političkom životu Jugoslavije, posle raskida sa Staljinom, postoje dve linije, dve struje, dve koncepcije, dva smera, dve ideologije i praktično dve politike međusobno dijametralno suprotne i koje zastupaju đilasovci i rankovićevci. Ćosić je od početka pronosi-

rani i najautentičniji protagonista Rankovićeve struje.

Značajan prostor u knjizi posvećen je Ćosićevim pričama o njegovim samoubilačkim namerama u pojedinim periodima svoga života. Iz razgovora Ćosića i autora knjige koji su vrlo opširni vidi se da su to Ćosićeve izmišljene priče i tipične Ćosićevske laži. Autor je uložio veliki napor da pokaže da se Ćosić nikada ne bi ubio. U tom smislu, pored svojih opservacija citirao je i Ćosiću predočavao pojedine pasuse iz knjige Hermana Hesea Stepski vuk. Sve u svemu Ćosićeve priče o samoubistvu su još jedna njegova velika laž.

Iz knjige se jasno vidi da je Dobrica Ćosić bio glavni faktor u formiranju srpskih stranaka u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. On je postavio i promovisao lidere tih stranaka Jovana Raškovića i Radovana Karadžića. Ćosić otvoreno govori o tome. Ne samo da je ustoličio Raškovića, Ćosić je pisao program Srpske demokratske stranke (SDS) iz Hrvatske na čijem čelu je Rašković i to objašnjava:

„Inače, program SDS-a smo pisali ovdje, u Srpskoj akademiji. Ja sam pisao prvi projekt. A onda smo pozvali Srbe iz Hrvatske, jednu grupu njih, u Beograd, u moj kabinet u Akademiji, i pomoću njih dalje širili taj program. Ja sam, dakle, stvorio osnovu programa, a Rašković je to odnio i dao Dušanu Stareviću i drugim Srbima u Hrvatskoj, koji su to dalje razvijali.“

Darko Hudelist postavlja Ćosiću pitanje: „Eto vidite, Dobrice kakav ste vi bili igrač: u Hrvatskoj ste za vođu Srba instalirali Jovana Raškovića, a u Bosni i Hercegovini ni manje ni više nego Radovana Karadžića. Obojica su vaša čeda.“

Ćosić odgovara: „Jest – potvrdno je odgovorio – osobno sam natjerao Karadžića da bude predsednik Srpske demokratske stranke u BiH. Sam Karadžić je predlagao politologa Nenada Kecmanovića profesora na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu, no on se meni čini kao nekakav salonski čovjek, nedorastao da u tim teškim vremenima bude vođa. Zato sam Karadžića nagovorio da on bude vođa bosanskih Srba.“

Da je uradio samo ovo što je priznao Hudelistu (a uradio je mnogo, mnogo više po svim aspektima rata u bivšoj Jugoslaviji) bilo bi dovoljno da bude glavni akter tog krvavog rata i zato je zaista nerazumljivo kako je izbegao odgovornost pred Haškim tribunalom.

Moj beogradski dnevnik – susreti i razgovori s Dobricom Ćosićem 2006 – 2011 prva je knjiga od još najmanje tri iz projekta Darka Hudelista o raspadu Jugoslavije. U radu na ovom projektu Hudelist je više godina proveo u Beogradu.

Ovaj prikaz završavamo sa konstatacijom autora na samom početku knjige šta mu je u ovom projektu najvažnije: „...čekala me dugotrajna, iscrpljujuća serija razgovora sa živim protagonistima povijesti koju sam istraživao. Onaj najvažniji protagonist bio je naravno, Dobrica Ćosić. S jednim sam već unaprijed bio na čistu: o tome kakav ću kontakt uspostaviti s Ćosićem, ocem, glavnim ideologom i vođom antititoističkog i nacionalnog pokretu u poslijeratnoj Srbiji, o tome će izravno zavisti i konačan uspjeh mog istraživanja. Bez obzira na sve ostalo. Sve drugo mogu napraviti besprjekorno, ali ako to ne napravim kako sam zamislio i kako sam isplanirao – nisam napravio ništa.“

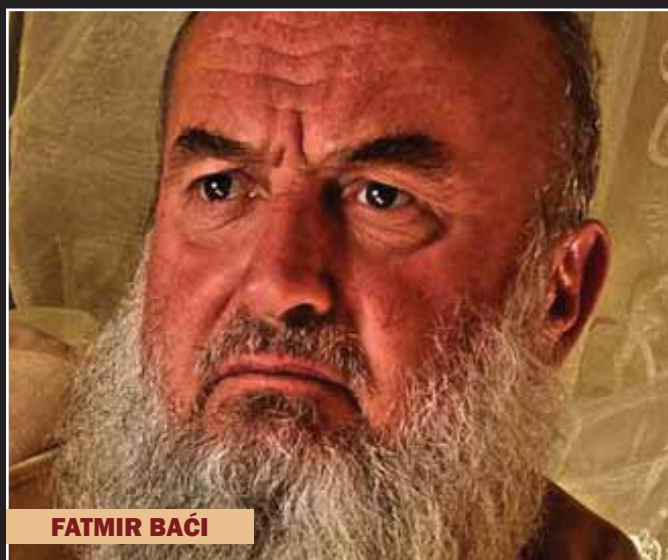
Nakon intervjua dr. Šaćira Filandra u kojem nipodaštava institucionalnu vrijednost SBK-a, te omalovažava njegove lidere, odgovorio mu je Fatmir Baći, član Senata SBK-a

KAO DA JE FILANDRA STUDIRAO PONAŠANJE ŽABA U PUBERTU TOKOM DANA PUNOG MJESECA

Baš ovaj gospoj Filandra ima ponudu za Bošnjake, te u ruci drži dvije karte, i to otvorene; nudi im da biraju ili da budu narod (bez države), ili država (sa skupinom ljudi bez identiteta).

ŠAĆIR FILANDRA

FATMIR BAĆI

Odrastao sam kao Bošnjak iako sam rođen u Albaniji. I to sam rođen u samom centru Albanije, negdje između glavnog grada Tirane i luke Durres (Drač), dok su moj preci prognani iz Hercegovine davne 1878. godine, kada je Bosna pala pod protektorat Austrougarske. Pošli su za Tursku morem, a kada je brod uplovio u luku Drač, pitali su: „Čija je ovo zemlja“? Kad su im rekli da je to Turska, jer je Albanija još uvijek bila pod Turskom, većina njih su sišli, a neki su nastavili dalje.

BOŠNJAŠTVO BEZ BOSNE

I dan danas, baš u centru Albanije, postoje sela (dva) i pola grada koja naseljavaju Bošnjaci i gdje se

do sedme godine, prije polaska u školu, ne govori albanski jezik. U velikoj oskudici u ta dva sela se gajilo bošnjaštvo, bez Bosne ali sa jednom Bosnom od sna dovoljno lijepom i velikom da bi se njome gradilo dostojanstvo svakog pojedinca i zajednice.

Kad sam po prvi put bio pozvan na neki skup u Tursku, odmah sa aerodroma sa domaćinom nastavili smo metroom. Na mapi stanica izloženoj na metro vagonu pročitao sam da je sljedeća stanica „Yeni Bosna“. Mom saputniku odlučno sam rekao: „Silazimo ovdje!“ On mi je uznemireno kazao da nas čekaju na zadnjoj stanici. „Ma kakvi ljudi! Neka čekaju! Ja 130 godina čekam nešto što se zove Bosna, pa makar to bila i mahala!“ Sišli smo i taksijem obišli svu tu mahalu. Više od dva sahata pitali i raspitivali, tražili bilo koga da prozbori jednu bosansku riječ, nudili nam od čaja do kadaifa, od bureka do donera, ali niti Bošnja-

ka viđoh, niti bosansku riječ čuh.

Četiri-pet puta sam bio u Bosni poslije toga, ali posljednji povratak mi je naročito drag, jer sam bio pozvan na Svjetski bošnjački kongres, što za mene ima posebno značenje, vrlo slično onome kad si blizu vrha planine, a baš tu tvrdu planinu negdje na polovini su prerezali bijeli, mehki oblaci. Samo ja i sa mnom pola planine letimo iznad oblaka.

Možda me malo i ponio val takve atmosfere, al' mi je zaista lijepo bilo. Barem zehru više od svih drugih učesnika. Nisam mnogo ni pratio politiku niti čitao bosanske časopise, zbog mojih posebnih okolnosti, kao i zbog toga što nisam u mogućnosti da boravim duže u Bosni radi razmjene onog što nemam, a Bogme i onoga što mislim da imam, a duša bi htjela da da.

NAROD ILI DRŽAVA?

Poslije ovog događaja, pratio sam nešto iz štampe i novina i sasvim slučajno naiđoh na jedan intervju radi kojeg pišem ove redove, sa čudnim naslovom koji je sastavljen od prostih riječi, ali ti prenosi utisak napete face psa koji reži. Naslov je glasio: „Bošnjaci su u ratu riješili dilemu – narod ili država“, što bi trebalo značiti da su Bošnjaci bili u situaciji da biraju ili narod ili državu kao cilj, nikako jedno sa drugim. Ako uzmemo u obzir da je jedna takva ideja ili loše predstavljena ili samo vješto i zlonamjerno maskiranje onoga što krije, znači „narod ili država“. Ako bi pravedno pristupili kada je u pitanju država kao cilj, to bi trebalo da se formuliše kao na primjer „narod ili masa“, „narod ili stado“, „narod ili anonimus“. „Država kao cilj“ je, ustvari, postavka koja traži da narod ne bude narod, da se od njega napravi masa ili brojka, stado ili rulja, građanin ili anonimus. Takve su se države stvarno desile kroz historiju čovječanstva, ali kao najgore sjećanje i najgrublji pristup prema ljudima. Dok s druge strane, može se desiti da postoji narod bez države, kao što su 2/3 Bošnjaka koji žive i rade van svoje države, al' niko od njih ni u jednom trenutku od jutra do jutra nije bez domovine. Baš ovaj gospoj Filandra ima ponudu za Bošnjake, te u ruci drži dvije karte, i to otvorene; nudi im da biraju ili da budu narod (bez države), ili država (sa skupinom ljudi bez identiteta).

Država kao pojam jeste čvrsto stanje nekog dogovora. Izvor ove riječi na bosanskom jeste glagol „držati“ a na latinskom nomen „status“. Što znači da se bez naroda ne može graditi kultura, jer kultura dolazi od riječi „kultivare“ (pokret, dinamika i promjena), koja slobodno može stati samo u narodu (nation – što znači rađanje i sve što prirodno slijedi poslije rađanja).

Narod je živi razlog, a država je privremeni dogovor i privremeno čvrsto stanje dok se promjena ne pojavi. Državni privremeni dogovori su sluge narodu, a dinamika naroda diktira promjene za novo viđenje, ideje, za nove generacije. Kratko rečeno, država je naš najam od prošlih generacija koju moramo predati budućim generacijama opet na najam. Od naših koraka i

Kad sam po prvi put bio pozvan na neki skup u Tursku, odmah sa aerodroma sa domaćinom nastavili smo metroom. Na mapi stanica izloženoj na metro vagonu pročitao sam da je sljedeća stanica „Yeni Bosna“. Mom saputniku odlučno sam rekao: „Silazimo ovdje!“ On mi je uznemireno kazao da nas čekaju na zadnjoj stanici. „Ma kakvi ljudi! Neka čekaju! Ja 130 godina čekam nešto što se zove Bosna, pa makar to bila i mahala!“ Sišli smo i taksijem obišli svu tu mahalalu. Više od dva sahata pitali i raspitivali, tražili bilo koga da prozbori jednu bosansku riječ, nudili nam od čaja do kadaifa, od bureka do donera, ali niti Bošnjaka viđoh, niti bosansku riječ čuh.

naših ideja zavisi kakvu ćemo Bosnu ostaviti Bošnjacima koji još uvijek nisu rođeni, bolju od ove koju smo zatekli ili, ne daj Bože, lošiju.

Čovjek je po namjeri nostalgican ne samo zbog onog što čuva u sjećanju nego ponekad i zbog drevnog sjećanja uzimajući u obzir dostignuća nekih zajednica ili pojedinaca. A može se desiti da čovjek tone tako duboko u nekim tuđim vodama, pa da zasluži da dobije i titulu doktora nauka pa i profesora. Gospojin Filandra, koliko sam vidio crno na bijelo, već je natovaren i jednim i drugim. Ne mogu da shvatim ili ne znam kako da objasnim takvu sličnost između ovih titula po cijelom Balkanu bez obzira da li je u pitanju Tito, Enver Hodža ili Čaušesku.

Primjera radi, jedan moj poznanik je postao doktor nauka sa naučnom tezom „Ponašanje žaba u pubertetu tokom onih dana kada je pun mjesec“. Takva teza je izazvala veliku pažnju i proizvela snažan eho, naročito tokom ljeta. Baš zbog velikog kreketa žaba dali su

mu nakon izvjesnog vremena i titulu profesora. Poslije toga, u poodmaklim godinama, rodila mu se želja da nauči voziti bicikl pa se trefio na nekoj nizbrdici i ode kako se obično odlazi bez pozdrava. Zamalo da postane heroj, al' komunizam pade.

Ne znam da li je bio nostalgičan ili ne profesor koji nije uspio naučiti voziti bicikl, ali kod gospojina Filandre primjećujem česte mrlje neke nostalgije. Velika mi je sumnja oko toga kroz kakvo je vaspitanje prošao mali Filandra do četrnaeste godine (po mnogim studijama temelj izgradnje ličnosti).

NIPOŠTO DRŽAVA KAO CILJ!

Na početku svog odgovora na pitanje oko kongresa kaže da „nema izgrađen stav“ pa ipak iz takvog močvarnog tla koje po prirodi nije stabilno on na kraju pasusa dođe do zaključka da je „s bošnjačkog aspekta štetno“. Znači čovjek koji ne zna kako i šta vjeruju Eskimi može biti protiv toga, kao potvrda drevnoj istini „čovjek je uvijek neprijatelj onome što ne shvata.“ Citiram: „U ratu je narod napravio izbor na način da je zapravo odbrana države odbrana naroda, odnosno odbrana naroda je odbrana države.“ Postaviti „državu kao cilj“ da brani narod je jednako kao da drvosječe postavite za čuvare šuma bez ikakvih skrupula unaprijed kao dogovor. Da bi „država kao cilj“ čuvala narod bez spomenutog dogovora kojeg čine ljudi (znači narod) potrebno je da desnu konzervativnu ideologiju „natio“ sastaviš sa ljevičarskom liberal-socijalističkom te napraviš jednopartijski sistem kao što je Hitler napravio nacional-socijalizam što skraćeno znači „nacistizam“. Po istom koraku sa drugačijom metodologijom, ako se takvom može zvati, sa sličnom metodom isto je radio i Staljin i sav komunistički blok.

Teoretski, ne znam kako da ogradim nostalgiju prof. dr. Gospojina, ali sigurno je da ga ne mogu izvući iz jedne od ove dvije mogućnosti nostalgije, osim ako se radi o čistom novcu u poganim rukama. Država može biti pozitivna prema svom narodu i braniti ga samo pod uslovom da potiče iz okvira znanja i interesa tog naroda i samo kao predmet spomenutih interesa, a nipošto „država kao cilj.“

Na pitanje novinara „ipak u imenu je svjetski“ gospojin zaobilazno odgovara, a imam ja kratak odgovor: „Svjetski nego šta!“ A gospojin Filandra sa vještim zamahom vlastitog repa kao lična margina prof. dr. zaobilazi centralni problem Bošnjaka. Dakle, za sve što gospojin prof. dr. računa kao centralno za Bošnjake ispade da su Bošnjaci u dijaspori zapravo marginalna čestica vrlo slična repu gospojina Filandre i da prema njemu „Ne treba im pridavati neku važnost niti snagu koju ona nema niti može dobiti.“ To je jednako kao da neko pita gospojina Filandru: „Kako ti je žena?“ a on da odgovara „Dobro, baš onako kako komšije žele.“ To što bošnjački narod sačinjavaju najmanje dvije trećine van teritorije Bosne i Hercegovine i samo jedna trećina u njoj, tako nešto za gospojina prof. dr. nema nikakvo značenje. Sad kad je već ukrao fotelju, oduzeo teritoriju Bošnjacima, došao je na jednu novu ideju: Kako da im se oduzme domovina iz grudi gdje je gaje, gdje je kao cjelinu krase, a i sebe njome ukrašavaju.

Za koje Bošnjake priča gospojin da su kanonizirali i artikulirali neki dogovor sa nekima a da dvije trećine bošnjačkog naroda to ne zna, a većini u Bosni ne vjerujem da je jasno o čemu on priča. Kada ne bi bilo Bosne ne bih zamjerio nikakvom prof. dr., ili bilo kome da priča sve što želi i u ime Bosne i u ime Bošnjaka i u ime teritorije i u ime naroda, samo pod uvjetom da Bosne nema. Ali, kad smo već pred svršenim činom da Bosna postoji, vrlo mi je teško da takve ljude nazivam Bošnjacima, a baš u tom smjeru tražio bih pomoć od filologa da pronađu neku drugu riječ koja odgovara njihovom pristupu Bosni. Za takve Bošnjake (eto opet sam ih tako nazvao) možda priča gospojin da su napravili neki haotičan sporazum koji je i politički i nacionalni i državotvorni.

Pojavu Kongresa gospojin prof. dr. je okarakterizirao „radikalnom“ i da tako nešto nije dobro za Bosnu i Bošnjake. Ovo zvuči dobro, ali samo za uši tih Bošnjaka za koje treba naći neki novi naziv, koji su dogovarali i potpisivali za Bosnu ono što je za nju i Bošnjake teško održivo.

Svaki pojedinac i svaka zajednica mora radikalno da zaokruži kartu vlastitih znanja i vjerovanja, kao i odgovarajuće vektore interesa što proističu iz tog znanja i vjerovanja da se iz takvog položaja zna dobro „šta jeste“ i „ko jeste“, te samo kao definirani na ovaj način mogu sjesti da bi postigli dogovor sa drugačijim pojedincima i zajednicama. Bez „našeg ja“ nije moguć ni dogovor, ni predstavljanje ni primjena. Bez tako radikalno postavljenih granica znanja i vjerovanja i bez aktivnih vektora interesa sa namjerom širenja odnosa, ne može se ni postići niti artikulirati bilo koji dogovor. Kratkoročnost dogovora je neminovna, pošto ni jedan pojedinac bio on i prof. i dr., pa ni jedna zajednica nije u stanju predvidjeti buduću generaciju, buduće znanje i vjerovanje i budući vektor interesa.

E, moj gospojine dr. pr., nije ti dosta ni teritorija Bosne, ni država, ni domovina, a htio bi da izbaciš i ljiljane. Ako ništa drugo, to je ekološki nezdravo. Ljiljan je cvijeće koje je Stvoritelj stvorio da bi svijet bio ljepši i mirisniji, a Bogme i mi našu zastavu ukasili njime. Nije do sada potvrđeno zašto kukavice kukaju kada su već obavile svoje. Ne zna se tačno da li kukaju zbog tuđeg jajeta što ga su izbacili iz tuđeg gnijezda i time uradili hrđavo djelo te ubacili svoje jaje mjesto njega, ili možda kukaju zbog toga jer neće nikada imati svoje ognjište niti ga osjetiti, ili možda kukaju zbog toga jer neće nikada biti u prilici da osjete roditeljsku ljubav i pažnju prema svojim pokoljenjima. To što se ne slažeš sa bošnjačkom zastavom tebi niko ne može ni pomoći niti te oprati, a ne bi ti ni bilo koji jaki parfem mogao pomoći da te ljudi dožive onakvim kakav nisi.

Možda bi čovječuljak htio onu „Yeni Bosnu“ koju sam spomenuo na početku teksta i u kojoj nisam mogao naći Bošnjake, ni čuti bosanskog jezika, niti osjetiti miris Bosne. Možda bi mu takva Bosna najviše odgovarala, ali šta ćemo. Mi smo tu baš zato da mu otpomognemo da ostvari svoje ciljeve, a Bogme i da pomognemo Bosni i Bošnjacima da ostvarimo naše ciljeve. Znači i Bošnjake, i Bosnu, i narod i državu, i domovinu, i što je najvažnije da vratimo dostojanstvo izgubljeno tokom dvjesta proteklih godina.

Kako je „stvarana“ Republika Srpska

ZA IZGUBLJENO KOSOVO, CRNU GORU, KRAJINU, SLAVONIJU, BARANJU I SREM, SRBIJA JE DOBILA REPUBLIKU SRPSKU

Ram za Veliku Srbiju uobličena je u pitanju: „DA LI STE SAGLASNI SA ODLUKOM SRPSKOG NARODA U BIH, OD 24. OKTOBRA, 1991. GODINE, DA SRPSKI NAROD OSTANE U ZAJEDNIČKOJ DRŽAVI JUGOSLAVIJI, SA SRBIJOM, CRNOM GOROM, SA KRAJINOM, SA SLAVONIJOM, BARANJOM I SREMOM, TE DRUGIMA KOJI SE ZA OSTANAK IZJASNE.“

UVODNE NAPOMENE

Svake godine, prilikom obilježavanja „dana Republike Srpske“ (09. januara) srpski političari iz RS (pozicija i opozicija) u jedan glas ponavljaju istu priču sebi i drugima o tome kako je stvorena Republika Srpska, dajući pri tome uproščeno objašnjenje da je „Republika Srpska“ izraz volje srpskog naroda, te da je ona reakcija i odgovor na muslimansko-hrvatski referendum o izglasanju nezavisne Bosne o Hercegovine.

Međutim, historijske činjenice govore sasvim suprotno, tako da je referendum o nezavisnosti BiH bio pravni, politički i demokratski odgovor na prethodno stvorene paradržavne i neustavne tvorevine Srpske demokratske stranke u BiH.

1. Formiranje „Srpskih opština“ na prostoru BiH u periodu 1990-1995. godina;

Nakon konstituisanja Srpskog nacionalnog vijeća (uspostavljeno u Banja Luci 13.10.1990. godine na Svesrpskom saboru, sa ciljem da „Srbi u BiH neće odustatiti od svojih zahtjeva da žive u istoj državi u kojoj je i njihova matica Srbija“) pristupilo se u svrhu realizacije programskih ciljeva SNV formiranju „srpskih opština“ na području BiH.

Preporukom o osnivanju skupština opština u BiH (objavljeno u „Službenom glasniku Srpskog naroda u BiH“) data su uputstva odbornicima SDS u svim opštinama na koji način trebaju postupati u cilju formiranja srpskih opština. Nakon toga užurbano je došlo do uspostave novih opština, cijepanjem teritorijalnog integriteta već postojećih. Tako je, na primjer, „Srpska opština Zvornik“ proglašena 27. decembra, 1991. Tadašnji novozabrani predsjednik opštine će istaći da „barijera među braćom Srbima – Drina neće biti Berlinski zid i da će biti uspostavljena trajna veza među braćom Srbima, koji žive na obalama Drine.“

„Srpsko Sarajevo, Srpski Brod, Srpska Kostajnica, Srpska Ilidža, Srbinje“ i mnoge druge općine dobijaju prefiks srpski, a briše se prefiks bosanski. Taj prefiks „srpski“ bio je u upotrebi sve do odluke Ustavnog suda BiH o brisanju tih naziva u trinaest opština u BiH.

2. Srpske „autonome oblasti“ (SAO);

Osnov i okvir za formiranje SAO bile su već ranije uspostavljene regionalne zajednice opština. Na jednom od savjetovanja opštinskih, regionalnih i glavnih organa SDS održanom na Palama 7. septembra, 1991. godine donesena je Odluka o

DR SCI. REMZIJA KADRIĆ

imenovanju Štaba za regionalizaciju sa ciljem „uspostavljanja“ i sprovođenja Odluke o proglašenju Autonomnih regija, kao neodvojivih dijelova Savezne države Federativne Jugoslavije, (podvukao autor ovog teksta) i sastavnih dijelova federalne jedinice BiH, kao i izdvajanje naseljenih mjesta iz jedne opštine i uključivanje u sastav druge opštine.“

Nakon toga je Skupština zajednica opština Istočne i Stare Hercegovine na sjednici u Trebinju 12. septembra, 1991. godine proglasila Srpsku autonomnu oblast Hercegovina, u čiji sastav su uključene sljedeće opštine: Trebinje, Bileća, Gacko, Nevesinje, Kalinovik, Ljubinje, Rudo i Čajniče. U Odluci je na-

vedeno da SAO Hercegovine ostaje „neodvojivi dio“ Savezne države Federalne Jugoslavije i sastavne jedinice BiH (Odluka je objavljena u listu SDS-a „Javnost“, 14. septembra 1992. godine). Autonomna regija Krajina je formirana 16. septembra 1991. godine, SAO Romanija, 26. oktobra, 1991. godine, SAO Sjeverna Bosna i SAO Birač u novembru 1991. godine. Završni dio takvih protivustavnih aktivnosti SDS je bila „Verifikacija“ proglašanih Srpskih autonomnih oblasti u BiH, koja je izvršena na sjednici Skupštine Srpskog naroda u BiH održanoj 21. novembra, 1991. godine. Tom Odlukom verifikovane su: Autonomna regija Krajina, Srpska Autonomna Oblast Hercegovina, Srpska Autonomna Oblast Romanijsko-birčanska, Srpska Autonomna Oblast Semberija i Srpska Autonomna Oblast Sjeverna bosna.

Na četvrtoj sjednici Skupštine Srpskog naroda u BiH održanoj 21. decembra, 1991. godine donesena je Odluka o formiranju Ministarskog savjeta Srpskih Autonomnih Oblasti kojeg su po funkciji sačinjavali predsjednici Vlada SAO i ministri za pojedine resore.

3. Deklaracija o proglašenju Republike Srpskog naroda BiH;

Na petom zasjedanju Skupštine Srpskog naroda BiH održanom 9. januara, 1992. godine, usvojena je Deklaracija o proglašenju Republike Srpskog naroda u BiH. Odluka je stupila na snagu odmah i istog dana je proglašena „Srpska Republika BiH.“

28. februara, 1992. godine donesena je Odluka o proglašenju Ustava Srpske Republike BiH.

4. „Plebiscit i Projekat Velika Srbija;“

„Plebiscit“ srpskog naroda u BiH održan je 9. i 10. novembra, 1991. godine na kojem je, kao oblik referenduskog izražavanja postavljeno pitanje:

„DA LI STE SAGLASNI SA OD-

LUKOM SRPSKOG NARODA U BIH, OD 24. OKTOBRA, 1991. GODINE, DA SRPSKI NAROD OSTA- NE U ZAJEDNIČKOJ DRŽAVI JUGOSLAVIJI, SA SRBIJOM, CRNOM GOROM, SAO KRAJINOM, SAO SLAVONIJOM, BARANJOM I SREMOM, TE DRUGIMA KOJI SE ZA OSTANAK IZJASNE.“

Glavna komisija za provođenje plebiscita je na sjednici održanoj 11. Novembra 1991. godine u Sarajevu, utvrdila da je na teritoriji BiH u glasačke spiskove bilo upisano ukupno 1.064.157 građana srpske nacionalnosti a „ZA“ je glasalo 1.161.146 glasača, „PROTIV“ je glasalo 397 glasača i „NEVAŽEĆIH“ je bilo 498 glasača.

U svom „Načertaniju“ iz 1844. godine Ilija Garašanin naglašava da je „Srbija toliko mala da u tom stanju ostati ne sme“ te predlaže „plan oslobađanja hrišćana od turskog jarma i stvaranja uslova za sjedinjenje sviju Jugoslovenskih plamena u jednu saveznu državu, kojoj bi se, ipak na čelu, na osnovu svojih zasluga postavila Srbija.

„Homogena Srbija“ Stevana Moljevića iz 1941. godine obuhvata granice: Srbije, Južne Srbije, Crne Gore sa Hercegovinom, Sjevernim dijelom Albanije, Zapadna i Sjeverna Srpska Oblast. U „Memorandumu“ Srpske akademije nauka i umjetnosti (SANU) se navodi „Jugoslavija sa Ustavom iz 1974. godine postala je labava državna zajednica, u kojoj se razmišlja i o drugim alternativama, a ne samo Jugoslovenskoj. Srpski narode ne može spokojno očekivati budućnost u takvoj neizvesnosti. Srbija bi se u tom slučaju mogla sama opredeliti i definisati svoj nacionalni interes.“

5. „Srpska Republika“ i Republika BiH;

Referendum o utvrđivanju statusa BiH je raspisan Odlukom Skupštine Socijalističke Republike BiH; 25.01.1992. godine i isti je održan 29. februara i 1. marta, 1992. godine. Na referendumu

je postavljeno sljedeće pitanje: „JESTE LI ZA SUVERENU I NEZAVISNU BOSNU I HERCEGOVINU, DRŽAVU RAVNOPRAVNIH GRAĐANA, NARODA BIH - MUSLIMANA, SRBA, HRVATA I PRIPADNIKA DRUGIH NARODA KOJI U NJOJ ŽIVE?“

Republička Izborna komisija je 6. marta, 1992. godine saopštila rezultate glasanja i utvrdila „da je od ukupnog broja glasača 3.253.847 na republički referendum za utvrđivanje statusa BiH izašlo i glasalo 2.073.568 građana sa pravom glasa ili 64,31%; te uzimajući u obzir ukupan broj važećih listića, „ZA“ je bilo 2.061.032 glasa ili 99,4%; dok je „PROTIV“ glasalo 6.037 glasača ili 0,29%; a nevažećih listića je bilo 5.227 ili 0,25%.

6. Republika BiH, Dejtonski mirovni sporazum i Republika Srpska;

Na Republiku BiH kao nezavisnu i samostalnu, međunarodno priznatu državu, članicu UN, je periodu 1992-1995. izvršena brutalna agresija od strane SR Jugoslavije a kasnije i Republike Hrvatske.

Mirovnim sporazumom od 21. novembra, 1995. godine, parafiran u Dejtonu, država Bosna i Hercegovina „nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država“ (član 1. tačka 1. – kontinuitet) te da „Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacija BiH i Republika Srpska“ (član 1. tačka 3. - sastav).

Zaključak

Iz predočene kratke analize događaja vezanih za stvaranje Republike Srpske jasno se izvlači zaključak da su ta djelovanja Srpske demokratske stranke (SDS) u BiH bila protivustavna, a sve u cilju realizacije projekta o „Velikoj Srbiji.“ Referendum za nezavisnu Bosnu i Hercegovinu kojeg su izglasali većina građana svih naroda i manjina bio je odlučujući.

ODBRANA BIH OD AUSTROUGARSKE OKUPACIJE

HADŽIJAMKOVIĆ, HADŽILOJO I ŠEMSIKADIĆ

Nekoliko desetina Sarajlija prijeki sud osudio je na smrt. Kazna je izvršena nad njima 15. Među obješenim i strijeljanim našli su se M. Hadžijamaković, sedmerica braće Mulića, Avdo Jabučica, Hadžiadvaga Halačević, Suljo Kahvić, hadži-Mehaga Gačanica, Mehmedaga Dalagija, Ibrahimaga Hrga, hadži-hafiz Abdullah ef. Kaučija i Mešo Odoša. Vrlo karakterističan je postupak sa izvršenjem kazne vješanja M. Hadžijamakovića

EGZEKUTIVNI ODBOR MUSLIMANSKE NARODNE ORGANIZACIJE

UVOD

Nemoć Osmanlija da u trogodišnjim borbama uguši ustanak iskoristila je Austrija koja je kroz upornu diplomatsku borbu na međunarodnom planu ostvarila svoje pretenzije na BiH i na Berlinskom kongresu 13.07.1878.godine izborila odluku velikih sila da okupira BiH. Okupaciju su izvršile austro-ugarske trupe od 29. jula do 20. oktobra, 1878.godine, uz savlađivanje snažnog otpora muslimanskog stanovništva.

VOJNE PRILIKE U VRIJEME AUSTROUGARSKE VLASTI

Prije okupacije BiH, austro-ugarska vlada je stanovništvu BiH uputila proglas u kom ga poziva na predaju i poštivanje austro-ugarske vlasti.

PROGLAS AUSTROUGARSKE VLADE PRIJE OKUPACIJE BIH 1878. GODINE

Austro-ugarska je poslije okupacije u Bosni zadržala

šest divizija, sa preko 50.000 vojnika. Pored redovne vojske, u septembru, 1878. godine, organizovana su dva korpusa, i to: Serežanski (žandarmerija) sa 3.091 serežanom i Pandurski od 952 repatrirana hercegovačka ustanika. Pored toga, formirana je i policija od 338 zaptija. Zastarjele tvrđave su preuređene. U oktobru 1879. godine na čelu okupacione uprave postavljen je vojni zapovjednik i njemu podređena Zemaljska vlada. Donošenje Vojnog zakona 04.11.1881. godine, o proširenju obaveze služenja u austro-ugarskoj vojsci i na Bosnu, bio je povod za oružani ustanak istočne Hercegovine, zvani hercegovačko-bokeljski ustanak, koji je, poslije četveromjesečnih borbi, krajem aprila 1882. godine, ugušen. Nakon toga, BiH je podijeljena na četiri vojna okruga sa sjedištima u Sarajevu, Banja Luci, Tuzli i Mostaru, gdje su, istovremeno, formirane i prve čete od bosanskohercegovačkog ljudstva. Prva četa formirana je u Sarajevu. Bosna je od 1883.godine bila u sastavu 15-te korpusne oblasti. Od 1883. do 1897. godine svake godine u BiH su formirane po četiri nove čete, a od njih postepeno bataljoni i najzad četiri bosanskohercegovačka pješadij-

ska puka (regimente). Poslije 1891. godine, glavnina ovih pukova predислоcirana je u Beč i Budimpeštu, i to: Prvi u Beč, Drugi u Graz, Treći u Budimpeštu, Četvrti u Trst, s tim što su njihovi treći bataljoni ostali u matičnim mjestima: Sarajevu, Banja Luci, Tuzli i Mostaru. Godine 1903. formiran je i bosanskohercegovački lovački bataljon.

Poslije ugušenja ustanka 1882. godine, dotadašnja vojna uprava, zamijenjena je građanskim sistemom, ali je policijski sistem još više pooštren. Vojni zapovjednik i dalje je bio poglavar zemlje, a stvarnu vlast u Zemaljskoj upravi vršio je njegov pomoćnik za civilnu upravu (adlatus), po instrukcijama ministra finansija u Beču, koji je ujedno bio i vrhovni poglavar BiH. Od 1883. do 1903. godine na tom položaju bio je Benjamin Kalaj. Otpor protiv okupatorske politike od 1893. godine dobio je nove forme, kada je počela borba za crkvenu-školsku autonomiju, kao politički pokret pravoslavaca, a 1899. godine otpočela je borba za vjersko-vakufsku i mearifsku autonomiju, kao pokret muslimanskog begovata. Ovi pokreti uspješno su izvršeni za pravoslavce 1905. godine i 1909. godine za muslimane.

Prve sindikalne organizacije pojavile su se 1905. godine, zatim i prvi organizovani štrajkovi. Generalni štrajk radnika 1906. godine, pored ekonomskih, isticao je i političke zahtjeve radnika, a 1909. godine održan je Osnivački kongres Socijaldemokratske partije.

Aneksija BiH, sprovedena silom u oktobru 1908. godine, nije otklonila uzroke krize okupacionog sistema, već je bila početak raščišćavanja imperijalističkih odnosa velikih sila na Balkanu.

Balkanski ratovi od 1912. do 1913. godine pojačali su otpor bosanskog stanovništva, nakon čega je uvedeno vanredno stanje, raspušteno oko 300 raznih srpskih društava i pooštrene policijske mjere. Početkom 1913. godine, Zemaljska vlada generala Potioreka otpočela je s organizacijom Schutzcorps (šuckorski korpus, neredovne plaćene vojne jedinice slične osmanlijskim bašibozucima). Austrougarska vojska u junu 1914. godine, u istočnoj Hercegovini, organizovala je vojni manevar, a posjetu austrijskog nadvojvode Franca Ferdinanda Sarajevu, na Vidovdan, iskoristila je teroristička organizacija "Mlada Bosna", čiji je pripadnik Gavrilo Princip, 28.06.1914. godine, izvršio atentat na austro-ugarskog prijestolonasljednika. Prvo je na njegov otvoreni automobil bombu bacio štamparski radnik Nedeljko Čubrilović, ali se bomba skotrljala sa automobila i eksplodirala na cesti, ranivši oficira iz pratnje. Poslije tog neuspjelog pokušaja, svečana povorka se dovezla do Gradske vijećnice, odakle je istim putem krenula natrag. Tada je iz okupljene mase, hicima iz revolvera, Gavrilo Princip ubio Franju Ferdinanda i njegovu suprugu Sofiju. To je bio i povod da Austrougarska objavi rat Srbiji i počne Prvi svjetski rat.

Neposredno pred Prvi svjetski rat u regiji su bile razmještene sljedeće jedinice: 1.pd sa štabom, 48.pd sa štabom, 9.brdaska br i 10.brdaska br u Sarajevu. Bosna je 1914. godine bila polazna osnovica (baza) za ofanzivu austro-ugarske vojske na Srbiju. Srpske i crnogorske jedinice prodrle su u istočnu Bosnu i stigle

na Romaniju, gdje su od 18 do 30. oktobra 1915. godine vođene teške borbe za zaštitu samog Sarajeva. U austrougarskoj vojsci poštivala su se vjerska prava njenih pripadnika. Tako je, pored vojnog muftije, bilo oko 90 vojnih imama koji su, pored vjerskih aktivnosti, čuvali identitet Bošnjaka.

Narodno vijeće BiH je 26.10.1918. godine prihvatilo ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca, pa je 1. novembra formirana narodna vlada BiH, koja je prestala da postoji 20. decembra iste godine, kada je formirana prva jugoslovenska vlada.

KRAĆI HISTORIJSKI OSVRT NA ODBRANU OD AUSTROUGARSKE OKUPACIJE

Godina 1878., bila je izuzetno značajna u historiji naroda BiH. Nemoć Osmanlija da u trogodišnjim borbama uguše ustanak u istočnoj Hercegovini (1875.-1878.), iskoristila je Austrija koja je kroz upornu diplomatsku borbu na međunarodnom planu ostvarila svoje pretenzije na BiH i na Berlinskom kongresu 13.07.1878. godine izborila odluku velikih sila da okupira BiH. Okupaciju su izvršile austro-ugarske trupe od 29.07. do 20.10.1878. godine, uz savlađivanje snažnog otpora muslimanskog stanovništva.

Što se tiče historičara i vojnih stručnjaka Austro-Ugarske, oni su okupaciju BiH, pogotovo njen vojni aspekt, svojevremeno iscrpno obrađivali i dali više značajnih radova. Naročito se to odnosi na austro-ugarski i njemački generalštab i njihove ratne škole. Radi izvlačenja iskustava i sprovođenja plana „Drang nach Osten“, austrijski generalštab je više decenija podsticao vojne stručnjake, a povremeno je i sam izdavao šire publikacije o toj temi. Feldmaršal-lajtnant Adolf Horzecki je, dok je bio profesor Ratne akademije u Beču, 1888. godine za potrebe te škole razradio okupaciju BiH i uvrstio je u najveće ratove 19. stoljeća.

Dana 05.06.1878. godine, u Sarajevu je formiran Narodni odbor. Kao nacionalno mješovito tijelo, Odbor je imenovao Narodnu skupštinu, u prvo vrijeme sastavljenu od 32 člana, od kojih je iz Sarajeva bilo 20 (12 muslimana, 5 pravoslavaca, 2 katolika i 1 jevrej), a iz provincije svaki okrug je trebao birati po jednog muslimana i hrišćanina. U organizovanju naroda, posebno se isticao Muhamed ef. Hadžijamaković (Sarajevo, 1815. – 1878.), duhovni vođa cijelog pokreta, šejh i muderis (profesor) Gazi-Husrevbegova hanikaha.

Kako su se u junu sve više pronosile vijesti da će BiH pripasti Austro-Ugarskoj, 05.07.1878. godine u Sarajevu je izbila oružana pobuna muslimana. Na čelu pobunjenog naroda najviše su se isticali Muhamed ef. Hadžijamaković, Hadži-Lojo (Salih Vilajetović), Rizvan-beg Halilbašić i Hadžiavdaga Halačević.

U svim tim događajima glavnu ulogu su imali Hadžijamaković, Selmanović, Kaukdžić i Hadži-Lojo, dok je Šemsekadić u to vrijeme prikupljao dobrovoljce po Novopazarskom sandžaku i Kosovu, radi njihovog upućivanja u Bosnu. Hadžijamakoviću su radi odbrane grada pristupili mnogi ugledni građani. Njima se odmah priključilo oko pet hiljada dobrovoljaca, među kojima je bilo i više žena i djevojaka.

Dana 28.07.1878. godine izabrana je Narodna vlada. Resor vojnih poslova povjeren je Smailbegu-Taslidžaku Selmanoviću (Pljevlja 18?-1906) i Muhamed ef. Hadžijamakoviću.

Za komandante Narodne vojske postavljeni su Smail-beg Selmanović, koji se odupirao primanju te dužnosti i Muhamed ef. Hadžijamaković. U odbrani BiH, posebnu odvažnost pokazao je M. Hadžijamaković, koji je sa svojim snagama uspio da porazi austro-ugarske trupe kod Maglaja.

Kada su austro-ugarske trupe počele nadirati od Broda i Doboja, dolinom rijeke Bosne, iz Sarajeva je sa nekoliko hiljada dobrovoljaca, 05.08.1878. godine, prema Žepču, upućen Muhamed ef. Hadžijamaković, a prema Tuzli Mehmed Šemsekadić, koji je 04.08. sa sobom doveo nekoliko stotina dobrovoljaca. Uplašeni prodiranjem austro-ugarskih jedinica, kapitulanti iz Narodnog odbora i vlade, iskoristivši odsustvo glavnih vođa otpora, Hadžijamakovića, Selmanovića i Hadži-Loje, koji su pripremali položaje za odbranu kod Kaknja i Busovače, poslali su generalu Filipoviću u Zenicu delegaciju da ga zamoli za prekid vatre i daljeg nastupanja dok se narodu ne razdijeli proklamacija i objasni cilj ulaska austro-ugarske vojske.

Nekoliko desetina Sarajlija prijeki sud osudio je na smrt. Kazna je izvršena nad njih 15. Među obješenim i strijeljanim našli su se M. Hadžijamaković, sedmorica braće Mulića, Avdo Jabučica, Hadžiavdaga Halačević, Suljo Kahvić, hadži-Mehaga Gačanica, Mehmedaga Dalagija, Ibrahimaga Hrga, hadži-hafiz Abdullah ef. Kaukčija i Mešo Odoša. Vrlo karakterističan je postupak sa izvršenjem kazne vješanja M. Hadžijamakovića. Ponižen sramotnom osudom komandant je, nakon obavljene molitve, oteo pušku od stražara i ranio dvojicu vojnika. Nakon toga bio je izmasakriran i polumrtav obješen. Justifikacije su obavljene pod Goricom na Čomarinoj njivi između 27.08. i 15.09.1878. godine.

General Filipović je odmah zaveo prijeki ratni sud koji je osudio na smrt 15 Sarajlija, među kojima vješanjem hrabrog i u narodu omiljenog Muhameda ef. Hadžijamakovića. Prilikom suđenja i vješanja Hadžijamaković se dostojanstveno i junački držao. Nije tražio nikakvu milost, a na sam dan vješanja skočio je, oteo pušku jednom austrijskom naredniku i ranio ga, zbog čega je vješanje izvršeno na svirep način – trajalo je 10 minuta.

Austro-ugarska armija (300.000 vojnika) je tek poslije tri mjeseca borbi i pretrpljenih znatnih gubitaka, okupirala BiH. Prema zvaničnim podacima austrijskog GŠ, 2.armija je tada u raznim krajevima BiH, vodila 76 borbi i bojeva, u kojima je izgubila 178 oficira i 5.020. vojnika. Gubici narodne vojske iz stanovništva nisu poznati, ali se na osnovu nekih podataka može zaključiti da je tada na razne načine stradalo nekoliko destina hiljada ljudi.

Nakon što je oružani otpor potpuno skršen, vojska je započela hvatati građane po ulicama, koji su se kretali bez oružja i proglašavati ih zarobljenim. Hvatani su većinom muslimani, ali i manji broj kršćana. Među zarobljenicima bilo je staraca i djece, pa, čak, i jedna žena po imenu Nura Hadžimerović. Pred mrak

su dotjerani u kršćansko groblje, kod tvornice duhana i tu zatvoreni. Tu su ostali pod jakom stražom do 24.08.1878. godine, onda otpremljeni u zatvor Olomac, gdje su ostali do 17.12.1878. godine. U srijedu 21.08.1878. godine, došlo je nekoliko oficira među njih, popisali ih i pustili kršćane kući. Mitar Lukić zv. Dunđer, Božo Trifković i Milan Milanović iz Barica nisu se htjeli udaljiti. Tom prilikom izjavili su da su se s muslimanima izrodili i da će i dalje s njima dijeliti sudbinu, pa se, zbog toga, nisu htjeli od njih rastaviti kad su ostali kršćani pušteni.

Početak avgusta, komandant Selmanović izdao je Objavu kojom je pozvao sve stanovnike Bosne "Islame, Hristjane i Latine da se složno odupru neprijateljima". Bosanska narodna vlada je bez ičije pomoći organizovala i pružila snažan otpor. Austrougarske trupe su od 29. jula do 20. oktobra 1878.godine izvršile okupaciju BiH, uz savladavanje snažnog otpora Bošnjaka. Glavnina otpora skršena je ulaskom austro-ugarske vojske u Sarajevo 19.08.1878.godine. Prvih dana okupacije, general Josip Filipović je naredio da se iz Vojne bolnice izbace svi ranjenici i da se oko 600 zarobljenika otpremi u zatvor u tvrđavu u moravskom gradu Olomacu.

KRATKI BIOGRAFSKI PODACI O RUKOVODIOCIMA ODBRANE:

Smail-beg Selmanović. Rođen je u Pljevljima (Taslidža). Godine 1878., poduže vremena boravio je u Sarajevu, gdje je imao porodice. Priljučivši se pokretu otpora, izabran je za vojskovođu. Sarajevo je napustio, po jednoj verziji već 18.08., a po drugoj 19.08., nakon zauzeća grada. Povukao se u svoj rodni kraj, gdje je živio do smrti 1906. godine. Ukopan je na Velikom mezarju u Pljevljima.

Hadžijamaković ef. Muhamed, podaci su naprijed navedeni.

Mehmed Nurudin Vehbi ef. Šemsekadić; rođen je u Pljevlju (Taslidža) oko 1827. godine. Bio je vrlo učen, odličan govornik i vrstan strateg. Povukao se preko Višegrada u Bijelo Polje, a zatim u Peć i Prištinu i, konačno, 1879. godine u Istanbul, gdje je bio sultanov gost i imao svoj konak i pristojnu plaću. Umro je 29. januara 1887. godine, a ukopan u dvorištu Fatihove džamije.

Hadži-Lojo; pravo ime mu je Salih Vilajetović. Rođen je u Sarajevu, u Bardakčije mahali 1834. godine. Nakon što je austro-ugarska vojska okupirala Bosnu, skrivao se u selu Živojevići (opština Sijerčici, kotar Čajniče). Vlastima ga je odao Mićo Kojić, koji je za to dobio raspisanu nagradu. Nakon izdržane kazne zatvora, Hadži-Lojo je, preko Trsta, Aleksandrije i Džide, stigao u Mekku. Stanovnici Mekke vrlo lijepo su ga dočekali. On je, nakon smještaja uputio molbu sultanu da mu dozvoli boravak u Taifu, gdje bi vršio službu imama jedne džamije, što mu je i dozvoljeno. Iz Taifa se preselio u Mekku, gdje je i umro 1887. godine.

Rahmetullahi alejhi!

Nakon Pljevalja, održana promocija knjige Sandžačko stoljeće – od muftije Šemsikadića do muftije Zukorlića, autora Nedžada Latića

LATIĆEVA POLITIČKA OPCIJA JE PRAVDA I DEMOKRATSKA BOSNA I SANDŽAK SA SLOBODNIM BOŠNJACIMA U NJIMA

Ovo je knjiga o bošnjačkim prvacima koji pojma nemaju o stanju svog naroda; kolektivnoj tragediji koja se priziva nerazumljivom pasivnošću ili destruktivnom aktivnošću izraženom u sloganu „protiv“, a ne „za;“ čudnom bošnjačkom usudu u kojem se Bošnjaci jedan prema drugom određuju unaprijed negativno, podcjenjivački, ogovarački, sa neopravdanim strahom da će onaj drugi možda uspjeti u svojim dobrim nakanama; o nedostatku političke kulture kod Bošnjaka. O Bošnjacima sčućurenim i sjehuđenim poput pokislih golubova; o Sarajevu koje se, evo, već stoljećima ponaša kao naivno i beznadežno janje uvijek nespremno za vlastitu odbranu.

Kada nekome promovirate knjigu ili kada vam neko promoviše knjigu obično se ovi drugi pitaju: Koje i kakve su to interesne grupacije na sceni? Svjedočim da sam se sa Nedžadom Latićem večaras prvi put rukovao. Naši putevi po kojima smo hodili u proteklih pola i kusur stoljeća bili su uglavnom različiti. Tako, dok sam ja posjećivao grob Henrika Ibsena u Oslu u Norveškoj, Nedžad je učio fatihu na mezaru Lava Tolstoja negdje u Jasnoj Poljani u kavkaskim stepama. Dok je Nedžad pisao nepoznate činjenice o Tolstoju u Avazu, ja sam prevodio Ibsenovu Noru sa norveškog na bosanski. Na norveškom se inače „o“ izgovara kao „u“ tako da planetarno poznato Ibsenovo djelo nije Nora nego Nura. A Nura je staro norveško-tatarsko-arapsko ime još iz vremena kada su sjeverne dijelove Norveške naseljavali Tataari, sufije Nakšibendije, a to je bilo davno prije dolaska Osmanlija u Evropu. Ni na Ibsenovom ni na Tolstojevom grobu nema hrišćanskih obilježja.

Ovo sa promocijom je počelo tako da sam u prvom momentu razumio da se radi o nekoj knjizi Džemala Latića. Džemala i Nedžada mnogi ne razlikuju. To nerazlikovanje je počelo još 1983. Džemal je već bio u zatvoru, a Nedžada je Abdulah Sidran sreo na Saračima, zagrlio ga, govoreći mu: „Moj Džemo, moj Džemo.“

Međutim, iako su braća, njih dvojica imaju više razlika nego sličnosti. Džemal je stariji. On je pjesnik, a to je dar i moć koja se skupo i pošteno plaća. „Biti pjesnik, to je strašni sud nad samim sobom.“ kaže Henrik Ibsen.

Nedžad je pisac, publicista, novinar, urednik, hroničar jednog vremena, Bašeskija našeg doba. Nedžad sam za sebe kaže: „Više sam izvikani musliman nego što stvarno jesam. Više griješnik nego svetac. I pun sam mahana i poroka.“

I Džemaludin i Nedžad su nježni u izražavanju, ali samo u boji glasa. I njihove ideje su romantičarsko-sufijsko-gandijevske, ali su riječi britke, a poruke oštrome i dalekosežne. Džemal i Nedžad jesu rođena braća, ali svaki od njih ipak ide svojom stazom.

I najveće zadovoljstvo duše leži u usamljenom posmatranju svijeta i svakojakih promjena. Ništa se pod nebom ne dešava dvaput. Svaka samoća je drukčija i druga! U samoći Latića, posebno kada bježe u tišinu njihovog dženeta u Pridvorcima, ima neke tuge i neke sjete koje objedinjavaju bratsko djelovanje u njihovoj različitosti.

Sandžačko stoljeće – od muftije Mehmeda Šemsikadića do muftije Muamera Zukorlića je knjiga koja govori o bratskom djelovanju Bošnjaka, njihovim sličnostima i različitostima, međusobnom nerazumijevanju, nevažavanju, nepoštivanju, destruktivnim političkim razlikama, ličnim sujetama; „kadaif politici“ Turske prema Bosni, snishodljivosti Bošnjaka i bošnjačke politike prema političkim protivnicima, a isključivosti i distanciranju od njihovih dojučerašnjih političkih istomišljenika; o bošnjačkim prvacima koji pojma nemaju o stanju svog naroda, kolektivnoj tragediji koja se priziva nerazumljivom pasivnošću ili destruktivnom aktivnošću izraženom u sloganu „protiv“, a ne „za;“ čudnom bošnjačkom

Sandžačko stoljeće – od muftije Mehmeda Šemsikadića do muftije Muamera Zukorlića je knjiga koja govori o bratskom djelovanju Bošnjaka, njihovim sličnostima i različitostima.

usudu u kojem se Bošnjaci jedan prema drugom određuju unaprijed negativno, podcjenjivački, ogovarački, sa neopravdanim strahom da će onaj drugi možda uspjeti u svojim dobrim nakanama; o nedostatku političke kulture kod Bošnjaka; o Bošnjacima šćućurenim i sjehuđenim poput pokislih golubova i Sarajevu koje se, evo, već stoljećima ponaša kao naivno i beznačajno janje uvijek nespremno za vlastitu odbranu.

Pa čemu se, onda, imamo nadati?

Bošnjačka javnost ni ne zna, na primjer, kakvi su planovi srpske politike prema Bošnjacima. A kad je to znala!? - pita se Latić, upozoravajući da je jedan od sljedećih njenih poteza formiranje Islamske zajednice RS. Momentalno nema dovoljno kadrova. Međutim, oni se školuju na novoosnovanom Fakultetu islamskih nauka u Beogradu, koji finansira srbijanska vlada. Bošnjaci uopće ne prate šta se dešava sa Islamskom zajednicom u Srbiji. Tačka.

Latić kaže da jedan od razloga što je nacionalna politika Bošnjaka na ovom nivou na kom jest, a može se ocijeniti u najmanju ruku poltronskom, leži u tome što svoju bližu i dalju povijest ne iščitavamo dovoljno seriozno i ne branimo beskompromisno svoje, prije svega, nacionalne interese i principe. Osim što su aktuelni lideri takvom politikom nanijeli već nenadoknadivu štetu, koju će ispaštati generacije Bošnjaka stasale nakon rata, ovakvom politikom se širi lažni optimizam kojim se odlaže vrijeme suočavanja sa posljedicama poltronske politike.

Ovdje bi mogli stati. Ovo je dovoljno, možda i previše?

Deset poglavlja, pogovor i osamdesetšest priča na 230 stranica tehnički je urađeno na papiru koji ne daje težinu knjizi nego je čini lakšom, ne samo za držanje i nošenje nego i za čitanje. Stil kojim Latić ispisuje svih 86 priča je pitak, zavodljiv i ne dopušta pravljenje pauze prilikom čitanja. Evo samo nekih naslova: *Zemunica na Balkanu*; Šta će dvoglavi orao na Medresi; *Jesenje putovanje zelenom transverzalom*; Čujete li vi, Sarajlije; *Gdje su naše Đurumlije*; Čaj u Lađaru; *Vlasi ucjenjuju Srbe*; *Morali smo se ranije sresti*; *Narod Babuna*, itd.

Gotovo u svim ovim pričama Nedžad se kao iz živog blata vadi i bježi od trivijalnih dunjalučkih poslova dajući prednost prirodi. Zna on dobro da su priroda i planine u njima Kur'an koji šuti, a da je Kur'an priroda koja govori.

On, kako kaže, „sluša huk Bihora i Peštera. Brodi Pešterom uzduž i poprijeko, jednako po snježnim smetovima, kao i jesenjim mrazovima i proljetnim kišama. Taj Pešter djeluje opčinjavajuće. To je tepeluk i tjeđe namrgođenih balkanskih planina. To je gumno i testija Balkana. A Novi Pazar. Novi Pazar, to je srce Sandžaka.“, a Sandžaklije su ljepša polovina bošnjačkog milleta.“

Na tim svojim putovanjima Latić nije prtljag kojeg prebacuju sa destinacije na destinaciju. On razgrće debele bijele snjegove i visoke nanose na Pešteru. Jutar-njim duplim čajem i kahvom razgaljuje dušu u novo-

pazarskoj župi. Penje se na visove Šar planine i Gore. Kliže se po debelom ledu ulicama Rožaja. Imami, ezani i sedždu čini u starim, oronulim i zaboravljenim džamijama, razasutim duž zelene transverzale, od Romanije pa do Šar Planine i Prokletija.

Latić u *Sandžačkom stoljeću*, piše o Sandžaku ljepše, pažljivije, detaljnije, srčanije, nego mnogi domicilni Sandžaklije.

Paradoks je, kaže Latić, „da međunarodna zajednica priznaje i legitimira pravo na postojanje jednoj genocidnoj tvorevini - Republici Srpskoj, dok derogira najsvjetlije antifašističke tekovine Sandžaka.“ E, moj Nedžade, pomislio sam, ta ista međunarodna zajednica derogirala je i Republiku Bosnu i Hercegovinu politički utemeljenu na ZAVNOBIH-u i AVNOJ-u. Dakle, derogirala je antifašizam i narodnooslobodilačku borbu i na 49% njene teritorije utemeljila joj RS kao genocidnu tvorevinu velikosrpskog nacizma.

Na svijet je počela padati sjena sumraka, Nedžade Latiću!

Sve to kao da se vrti u začaranom krugu „turske ma-

gije" koji Latića dovodi do turbeta sultana Murata na Kosovu polju i Gazimestana, tom srpskim mitom obavijenom mjestu kojeg Latić opisuje ovako: „Strnika i bale slame od pokošene pšenice čija se zlatasta boja presijavala i caklila na suncu, još više podstiču osjećaj vreline i žege. Takav je sav pejzaž Gazimestana. Niko nikad ne bi rekao da su sa tih tri-četiri brdašceta potekle najveće oluje koje će stoljećima dizati kovitlace balkanske povijesti.“

U hronici jednog vremena, kako Latić naziva svoje pisanje, on nam sa Kosova donosi i novu, nama nepoznatu, knjigu o Boju na Kosovu u kojoj je citirana dova sultana Murata: „Gospodaru moj, koliko puta si mi uslišio dovu i nisi se oglušio. Molim te da mi i ovu uslišiš. Daj kišu i otkloni pomrčinu i prašinu. Obasjaj svijet da neprijateljskoj vojsci gledamo u lice dok budemo boj bili. O Bože, zemlja i roblje Tebi pripadaju. Kome hoćeš Ti ih daješ. Ja sam jedan Tvoj ništavni rob. Ti znaš moje misli i moje tajne. Nije mi do zemlje i imetka. Nisam došao ovamo radi robova i robinja, nego iskreno i uistinu radi Tvoje volje. O Gospodaru, žrtvuj mene umjesto ovih pravovjernih i ne dopusti da ovi pravovjerni padnu u ruke neprijateljske i da budu pobijedeni i uništeni. Učini da oni pobijede, a ja na žrtvu prinosim svoju dušu.“

Sandžačko stoljeće – od muftije Šemsikadića do muftije Zukorlića, autora Nedžad Latića, nije knjiga o sultanu Muratu, nego je knjiga koja govori o bošnjačkom neuspjehu spoznavanja samih sebe. Tu je cijela galerija nedovoljno poznatih i nedovoljno razumljenih historijskih likova poput Ali-paše Gusinjskog, muftije Mehmeda Šemsikadića, Jusufa Mehonjića, Aćif-efendije Hadžiahmetovića, Hasana Zvizdića, Rifata Burdževića Trše, muftije Zukorlića, pa sve do dvojice staraca sa Peštera, Ejupa Ličine iz Korita i Abaza Dacića iz Cetanovića.

Latić ne pripada ni jednoj političkoj opciji. On, kao i Tolstoj, istinu voli više nego sve na svijetu: „Gledajte na mene kao na sljedbenika Muhammeda i bit će sve u redu.“, kaže Tolstoj. Latićeva politička opcija je pravda i demokratska Bosna i Sandžak sa slobodnim Bošnjacima u njima. On prihvata politički pluralizam, demokratiju, ali su mu istina i pravda najdraži. Međutim, pravda je očigledno daleko, ne samo zbog vanjskih udara nego, prije svega, zbog nonšalantne, neodgovorne i neuspješne bošnjačke politike i u najmanju ruku, neodgovornih bošnjačkih političara za koje Latić gotovo da nema jedne jedine lijepe riječi. Latić se ne libi govoriti o svim očiglednim propustima bošnjačkih političara - imenom i prezimenom, a njihova djelovanja i posljedice on naziva pravim imenom.

Svu dramu bošnjačke politike Latić vidi u problemu da niko ne shvata Kur'ansku preporuku iz priče o Musau, kad je zamolio Allaha da mu dà brata Haruna, za savjetnika.

Istina, Latić podržava muftiju Zukorlića. On je u njegovom izbornom štabu. Nema ništa protiv osnivanja BANU. Time Latić, po mom sudu, zagovara tezu da ovo i buduće vrijeme treba živjeti kao „radikalnu reformu“, koju zagovara Tarik Ramadan, gdje, između ostalog, treba učenjake Konteksta priznati za ulemu, a ulemu

priznati za učenjake Konteksta. To je status koji se prostire izvan sfere znanja o Prirodi i kontekstu čovjeka i društva. Tim svojim angažmanom, o kojem on piše, u više poglavlja i u više priča, Latić kao da nas upozorava da prihvatimo činjenicu da postoje ne samo učenjaci specijalizirani za Tekstove, nego i učenjaci Konteksta.

Jednostavnije rečeno, Latić nam ovim svojim najnovijim djelom nudi jedinstvo vjere i nauke onako kako je o njemu govorio i pisao Mustafa Busuladžić tridesetih godina prošlog stoljeća. To je srednji put u kojem Bošnjaci treba da budu „miroljubivi, društveni, korisni, uslužni, odgojeni, obrazovani, pravedni. Bez ikakvih hipoteka. Bez srama. Jer nismo ni bolji ni gori od bilo koga. Ali smo autentični i takvi treba da ostanemo. Onda neće biti bitno šta naši neprijatelji misle, pričaju i žele, već šta nam mogu.“

Tako sam barem ja to razumio, kao što sam razumio i glavnu poruku Latićeve hronike jednog vremena koja se iščitava između redova, a koja bi mogla glasiti: Neophodno nam je unutarbošnjačko preispitivanje. Bošnjaci moraju posebno dati odgovore na pitanje zašto u prethodnih stotinu godina i iz „vječno ponavljanja istog“ nisu izvučene skoro nikakve pouke! Zašto Tekstom nisu djelovali na Kontekst i da Kontekst (stvarni život) popravlja, a ne da se neodstaci Konteksta i nepravda prihvataju kao stvar sudbine, kao usud?

„Trebaju nam muslihuni – ugledni, pravedni, poštteni, i iznad svega u narodu omiljeni ljudi, koji izmiruju zavađene pojedince i presuđuju u sporovima između porodica i plemena. To je nasušna potreba.“, kaže Latić.

Naglašavajući jedinstvo Prirode i Knjige Latić po tom uzoru priziva jedinstvo Bošnjaka, ali ne kao slijepo slijedenje nego kao bratsko djelovanje u konstruktivnoj različitosti. Međutim, „bošnjačkog jedinstva ni na vidiku!“

Kada Latić kaže: „U pozadini naših kahvi stvari su na političkoj sceni išle svojim nužnim tokom i ja sam ih vrlo pomno pratio i pisao o njima.“ učinilo mi se kao da čujem Mula Mustafu Bašeskiju koji izgovara njegovu poznatu rečenicu: „Čije ćemo ime sutra uz kahvu i duhan spominjati?“

Sve o čemu Latić piše u *Sandžačkom stoljeću – od muftije Šemsikadića do muftije Zukorlića* je samo treptaj oka u Božijim očima - prije spominjanja i našeg imena uz kahvu i duhan. Na nama je da, između tih treptaja oka, radimo kako najbolje znamo i umijemo, i činimo dobra djela kako bi nam i život i smrt imali smisla. Vjera je lijepa i svaki čovjek koji vjeruje treba tražiti smisao života u tome da voli ljude.

A Nedžadu Latiću barem niko ne može prigovoriti da ne voli ljude. Nedžada možete nevoljeti, nepodržavati, necijeniti, ali morate uvažavati i cijeniti ono što, i kako, on govori.

Nedžad govori iz srca, bez ikakvih kalkulacija o činjenicama sa dalekosežnim posljedicama.

Nedžad je kao dobri. Svojim prisustvom, i svojim djelom, i svojom šutnjom upozorava nas da zastanemo... Da se upitamo...

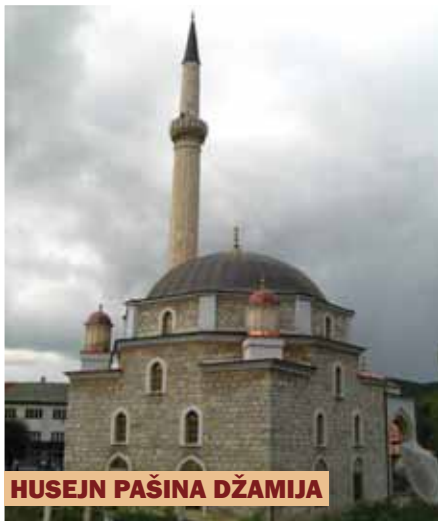
Hvala mu.

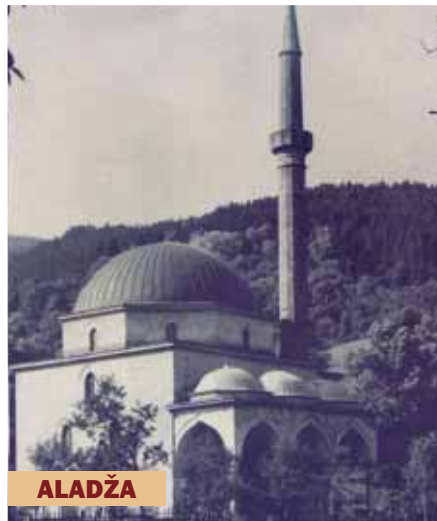
Promocija knjige **SANDŽAČKO STOLJEĆE** (od muftije M. Šemsikadića do muftije M. Zukorlića) započela u Taslidži/Pljevljima u čast Pljevaljskog Muftije.

NAD TASLIDŽOM PALA TAMA, JERĐIVAN...

Po vijavici i mraku prešli smo granični prijelaz Srbije i Crne gore, odnosno granicu Prijepolja i Pljevalja na Jabuci, poznatoj po mjestu pogibije partizanske ikone Boška Buhe. Spuštajući se krivudavom cestom sa obronaka četinarskih brda, ispred nas su zasijala svjetla grada, tako da su mi se Pljevlja u noći činila velegradom. Noć je skrivala džinovska stabla homara, borova i jela, po okolnim planinama. Na ulazu u grad, na kružnom toku, grupa ljudi grijala se na velikoj vatri upaljenoj radi svetkovanja badnjaka. Grad je bio tih, a ulične žerulje su jedva probijale maglu.

HUSEJN PAŠINA DŽAMIJA

ALADŽA

FERHADIJA

TRI SESTRE BOŠNJAČKE LJEPOTICE

U Pljevljima sam boravio dva-tri puta prije rata. Objavio sam i jednu reportažu za «Preporod» koncem osamdesetih godina. Nit se sjećam reportaže, niti grada. U uspomeni mi je ostala samo Husjen-pašina džamija. Negdje sam pamtio obrise i džamije nedaleko od Milet-bašče. Čak i ona, tako monumentalna građevina, bila je izbljedjela u mom sjećanju.

BADNJAK U TASLIDŽI

Tek sam u Sarajevu, poslije rata, upoznao jednu Taslidžanku, koja mi se obratila za neku kolegijalnu pomoć. Sa njom sam evocirao uspomene na Taslidžu. Cvilila je dok je pričala svoje uspomene iz djetinjstva koje su vezane za čaršiju, džamiju i muslimanske običaje. Opisivala je Jaliju, Močevac... Pričala je o točku gdje se išlo na vodu, o pecivu pitaljkama, koje su nalik na ramazanije u Sarajevu, o mevludima, šerbetu, starim gradskim porodicama i starim bosanskim kućama, avlijama i, narvano, sevdalinkama... Himna Pljevalja je sevdalinka «Mečevčiću, mali Carigra-

de...» Opisivala mi je džamiju, njen vanjski i unutarnji izgled. Poklonila mi je komadić vate u kojem je bila umotana dlaka Poslanikova, s.a.s., koja se čuva u toj džamiji. Znam da je uočila u cvijetnim spletozima arabeski na kupoli poljsko cvijeće, pa i cvjetove nara. A ja uopće nisam imao predstavu kako izgleda cvijet nara. Pričala mi je, estagfirullah, onako kako se priče pričaju slijepcima. I ja sam slušao saosećajući sa njenom bolnom čežnjom za zavičajem.

«Ima li iko da toliko voli svoj grad, kao vi Taslidžaci?», upitao sam.

«Možda su Mostarci tako zaljubljeni u svoj grad.», priznala je.

Poklonila mi je knjigu Uzeira Bećovića, izdanje 1992., o Pljevljima. Historijski pregled od Rimljana, Slavena, pa do Turaka, kad je «Kamena banja» postala Taslidža. Tako su loše kopije crnobijelih fotografija poslužile autoru za dva poglavlja knjige sa naslovima «Pljevlja, grad kojeg više nema», «Čaršija, koje više nema». Tako sam čitao knjigu i čeznuo da (ponovo) vidim Pljevlja.

I kad sam dobio informaciju da mi je knjiga «Sandžačko stoljeće» izišla iz štampe, odlučio sam da prva promocija

bude u Pljevljima. Znam političke (ne)prilike za Bošnjake u Crnoj Gori. A i sam sam svojim kritičkim tekstovima prema vjerskom i političkom bošnjačkom rukovodstvu doprinio da oficijelno nisam baš drag gost tamo. Molio sam prijatelje da se nađe samo formalno grupa ljudi koja će me smjeti odslušati i doći ću bez ikakva tereta i zahmeta. Alen Duraković me je u Prijepolju upoznao sa tri mladića iz Pljevalja. Zapamtio sam Denijalovo ime. Htjeli su promociju upakovati u neki vjerski događaj, pa sam ih zamolio da mi ne trebaju ilahije, već pjesma o Jusufu Mehonjiću i ništa više.

«Ako još postoji neko ko tu savdahlinku zna otpjevati?», pitao sam se.

Sa saznanjem da će Hako Duljević poslom putovati u Novi Pazar, pomislio sam da bih mu se mogao pridružiti, jer bismo u povratku mogli obaviti i promociju u Pljevljima.

Tog vikenda, u nedjelju, desit će se badnjak iako smo poranili do Prijepolja sa željom da prije akšama stignemo u Pljevlja. Ali, što zbog kratkoće dana, a više zbog snijega i loših putova, po vijavici i mraku prešli smo granični prijelaz Srbije i Crne Gore, odnosno granicu Prijepolja i Pljevalja na Jabuci, poznatoj po mjestu pogibije partizanske ikone Boška Buhe. Spuštajući se krivudavom cestom sa obronaka četinarskih brda, ispred nas su zasijala svjetla grada, tako da su mi se Pljevlja u noći činila velegradom. Noć je skrivala džinovska stabla homara, borova i jela po okolnim planinama. Na ulazu u grad, na kružnom toku, grupa ljudi grijala se na velikoj vatri upaljenoj radi svetkovanja badnjaka. Grad je bio tih, a ulične žerulje su jedva probijale maglu.

Naše odredište je bio restoran Milet-bašča. Grupa Bošnjaka, kao da su sjelili u zimskoj idili, razgovarali su između sebe. Samo su dva stola sa četiri stolice poredane uza zid bila prazna. Po tome se vidjelo da sijelo čeka goste. I došli smo na vrijeme.

Na početku je Danijel pozdravio promotore dr. Admiru Muratovića, Haku Duljevića i Alenu Durakoviću, a za mene, autora knjige «Sandžačko stoljeće», najavio iznenađenje. Jedan čovjek je uzeo harmoniku zasvirao.... Zatim se pridigla jedna djevojčica s mikrofonom u ruci zapjevala: »Mlad se Jusuf oženio...» Zaplakao sam. Ne zbog pjesme, već zbog Nejre, kako se zvala djevojčica.

TRI NAJLJEPŠE SESTRE BOŠNJAČKE

Po završetku priče o «sadržaju knjige», neko me upitao spominjem li Husejnu Boškovića u knjizi. Nekako prešutno smo se sporazumjeli da ne potežemo teška pitanja, jer smo upozoreni da je Crna Gora postala «uho država». Posebno smo pazili da ne pričamo o aktualnom stanju i životu Bošnjaka u Crnoj Gori. Valjalo nam se po noći vratiti u Sarajevo!

A Pljevlja su treća općina po broju stanovnika u CG. Od nekad pretežitog bošnjačkog grada, po broju stanovnika i po zemljišnom posjedu, kao i po arhitekturi i islamskoj civilizaciji, danas samo Husejn-pašina džamija drži sjećanja na pet stoljeća slavne Taslidže.

«Koliko vas ima?», upitao sam saputnika do džamije.

«Oko pet hiljada nas je ostalo.»

«Mašallah, a ja čuo da možete svi stati u nekoliko autobusa.»

Pljevlja pamte dvije kristalne noći, posebno onu u Bukovici, spletu bošnjačkih sela, kad su maja 1993., Crnogorci i Srbi «bratski» pobili i protjerali Bošnjake i popalili kuće. Od tad je Bošnjacima dah zastao, krv zaledila i jeza u san uvukla. Umjesto pjesme „Po Taslidži pala magla, javidaar...“, jer u Taslidži ne pušu vjetrovi 200 dana u godini koliko ih bude maglovitih, danas se osjeća samo tuga i tama.

Kako je Čehotina povezala dvije sestre, Aladžu džami-

Ta jedna od tri najljepše bošnjačke sestre na Balkanu, koju nisu uspjeli srušiti, čekala me je uzgorito, kao na kijamu stajala je sama u maglovitoj noći. Prošaputao sam selam njoj, njenim nevidljivim čuvarima i ehlikuburu u haremu. Untrašnjost džamije, mihrab, mimber, mahfile, aman baš iz vremena kad je carovao islamski genij Mimar, i džometluk bosanskih paša. A kupola, amantijarabi, kao da se pod pazuh meleka sklopčala uspomena historije taslidžanskog ruha, dina i imana, dova i pjesama, uzdaha i aška u prelijepim arbeskama i levhama, punim cvijetnih motiva! Tu je ostao odslik iskona Taslidže.

ju u Foči i Husejn-pašinu u Taslidži, a treća sestra im je Ferhadija na Vrbasu, tako je sudbina htjela da moj profesor bude Kasim Hadžić, koji se potpisivao pseudonimom Taslidžak. Od njega sam naučio voljeti svoju vjeru, svoju kulturu i tradiciju. I ne samo voljeti, nego u ime te ljubavi boriti se za čast i ljepotu svojih sestara. Ta jedna od tri najljepše bošnjačke sestre na Balkanu, koju nisu uspjeli srušiti, čekala me je uzgorito, kao na kijamu stajala je sama u maglovitoj noći. Prošaputao sam selam njoj, njenim nevidljivim čuvarima i ehlikuburu u haremu. Tek onda sam podigao pogled uz vitku munaru! Zastao sam na šerefi nakićenom buketom bijelih lusterata. Zatim sam spustio pogled na harem i šadrvan. Voda se bila zaledila na česmama. Uzeo sam tejemum i ušao da klanjam namaz tehijjetul-mesdžid (namaz radi počasti džamiji). I bi mi drago da je tako lijepo renovirana. Tarih iznad vrata nisam uspio pročitati, ali počinje riječju «feth», što znači pobjediti i otvoriti, i referira se na prvi ajet sure Feth iz Kur'ana. Untrašnjost džamije, mihrab, mimber, mahfile, aman baš iz vremena kad je carovao islamski genij Mimar, i džometluk bosanskih paša. A kupola, amantijarabi, kao da se pod pazuh meleka sklopčala uspomena historije taslidžanskog ruha, dina i imana, dova i pjesama, uzdaha i aška u prelijepim arbeskama i levhama, punim cvijetnih motiva! Tu je ostao odslik iskona Taslidže. Ne, nisam mogao dugo ostati. Od bola nisam mogao ni uživati tu čarobnu ljepotu. Jer, to je moja treća sestra! Gledao sam je skamenjenu u vremenu; kao da je svoje ruho, izvezeno na đerđefu sa najljepšim motivima Milet-bašče, Ševara, Moćevca i Jalije, skupila u čevrmu svojih prsa ispod kupole. Dolazili su joj svatovi i prosci, kao pravoj begovici, sve alimi, hafizi i softe, surali se u prve safove, nagizdani u fermene, bensilahe i fesove, učili ezane i salavate sa najviše munare, pranjigijali uz bajrame.... Kako došli tako i prošli, nek im Bog obasja džennetske staze. A ona, sa svojom izvezenom čevrom u naručju, čeka nove dovadžije i džematlije. Jada ih?! Zasužio sam, jer joj za to nisam mogao uzeti muštuluk!

H O T E L * E U R O P E

130 years of tradition

EUROPA D.D. SARAJEVO
Vladislava Skarića 5 • 71000 Sarajevo BiH

Tel: +387 33/ 580 400, 580 500, 580 600 • Fax: +387 33/ 580 580
reception@hoteleurope.ba • marketing@hoteleurope.ba • www.hoteleurope.ba

SVJETSKI EKSKLUZIV

Novinar koji je pratio rat u Bosni i Hercegovini i Kosovu, boravio je na ratištu u Siriji, specijalno za Pan Bošnjak napisao reportažu

OD SARAJEVA DO HALEPA

Grad je na obali rijeke Asi, udaljen od Sredozemnog mora 40 kilometara. Broji oko dvesta hiljada stanovnika čija trećina su aleviti. Lahko je u njemu naći Turke čiji korijeni su arapski. Ovaj grad je Siriju kao Bišavar za Avganistan ili Split u Hrvatskoj za Bosnu. Ulaz za većinu onih koji namjeravaju Siriju iz raznih pobuda kao što su novinarstvo, džihad, humanitarni rad, trgovina...

Uprijepodnevu, na dan kada sam trebao krenuti put Sirije, moja supruga mi kaže kako je pročitao u novinama da predsjednik Turske traži od NATO-a razmještanje raketnog štita na granicu sa Sirijom, u cilju sprječavanja napada u kojima bi se moglo koristiti i hemijsko oružje. Stah od metaka, bombi i avijacije sirijskih snaga prerastao je u prestrašenost od hemiskog oružja čija opasnost i posljedice prevazilazi opasnosti metaka i bombi, posebno imajući u vidu da takva vrsta oružja izaziva teške bolesti poput raka. Dovoljna opomena je ono što se desilo sa osam italijanskih vojnika koji su nakon povratka sa kosovskog ratišta pomrli.

Nisam smogao snage da obznanim supruzi pojedinosti moje nakane - nisam joj saopštio da putujem za Siriju. Ona je smatrala da putujem u Tursku. Iako sam vjerovao da i kada bih joj sve saopštio pojedinosti, moje odluke, da bi podnijela i prihvatila. Znao sam da bi me obasula, kako raznim savjetima, uputama, tako kletvama i kritikama mog novinarskog poziva. Ona je nastavila sa političkim analizama: "Asad će se na kraju zaprijetiti hemijskim oružjem kao zadnji mogući potez u situaciji kada gubi sve, koristeći svjetsku pozornost nad sirijskim pitanjem."

Nisam o tome razmišljao. Moju pažnju okupira neizvjesna budućnost. Ne budućnost Asada, niti budućnost sirijske revolucije. Asad može umrijeti i živjeti, revolucija može uspijeti ili propasti. Sirija će uprkos svemu, neupitno je, opstati. Razmišljao sam o svojoj neizvjesnoj sudbini. Da li ću se vratiti ponovo svojoj ženi i djeci? Ova dilema nije postojala onda kada sam se odlučio da putujem u Bosnu i izvještavam o tadašnjem ratu. Bio sam neoženjen, ali i neiskusn. Ovoga puta situacija je potpuno drugačija, između ostaloga što moja žena zna sve o ratu, uostalom kao i svi Bosanci. Živjela je rat i zna kakve sve opasnosti rat donosi. Ona također ima i drugu jaku vezu sa Sirijom. Njeno ime je ime sirijske državne novinske agencije.

ANTAKIJA ILI HATAJ

Dugo sam tragao u turskoj aviokompaniji za liniju Sarajevo - Antakija. Nisam uspio da pronađem let uprkos činjenici da svaki veliki grad u Turskoj ima aerodrom. No, uz pomoć svojih kolega u Ankari, saznao sam da Turci Antakiju nazivaju Hataj. Antakija ili Hataj je grad za koji Sirijci kažu da je stari sirijski grad. Osnovao ga Slokos, jedan od vojskovođa čuvenog Aleksandra Velikog, 301. godine, prije nove ere. Predstavljao je važnu stanicu na kopnenom putu karavana od mora prema Siriji i Iraku. Osvojen je od strane Rimljana 63. godine, p. n.e. Tada je postao provincijska prijestolnica

dobivši ime Antiohija. Grad je bivao pod vlašću Perzijanaca, Vizantijaca da bi na kraju, 637. godine došao pod vlast muslimana. Ponovo je osvojen od strane Seldžuka 1084. godine. Krstaške vojske su osvojile grad nakon osmomjesečne opsade 1098. godine. Memelučka dinastija je zauzela grad 1268. godine, da bi na kraju Osmanska imperija osvojila grad 1516. godine.

Sirijske trupe su 1920. uz pomoć Francuske imperije kojoj je Sirija bila pokorna, ponovo vladale gradom, proglašivši ga prijestolnicom provincije Iskenderun. Na koncu je Francuska prepustila Turskoj vladavinu nad ovim gradom i on je do danas u sastavu teritorije Republike Turske. Antakija predstavlja osjetljivu tačku u odnosima dviju država.

Grad je na obali rijeke Asi, udaljen od Sredozemnog mora 40 kilometara. Broji oko dvjesto hiljada stanovnika čija trećina su aleviti. Lahko je u njemu naći Turke čiji korijeni su arapski. Ovaj grad je za Siriju kao Bišavar za Avganistan ili Split u Hrvatskoj za Bosnu. Ulaz za većinu onih koji namjeravaju ići u Siriju iz raznih pobuda kao što su novinarstvo, džihad, humanitarni rad, trgovina...

STRAH OD NEPOZNATOG

Vozač nas je dovezao do glamuroznog hotela koji je udaljen od grada tridesetak kilometara. Međutim, moju pažnju nije privukla njegova udaljenost i glamuroznost koliko razmišljanje gdje ću boraviti u Siriji. Kako ću raditi u uvjetima takvog rata. Lahko je govoriti o hrabrosti i požrtvovanosti, ali strah je nezaustavljivo prisutan. Prisjetio sam se kolege Albanca koji mi je bio snimatelj na jednom zadatku u Kosovu kada smo pokrivali sukob Oslobođilačke vojske Kosova i vojske Jugoslavije. On je pokazivao hrabrost i veličao svoju neustrašivost. Kada smo narednog dana krenuli na zadatak uspinjući se na neka brda, gdje su se vodile borbe, kada je počela paljba Jugoslovenske vojske vidio sam kako mu nega i kolena klecaju, nezaustavljivo, na nekakav čudan način. Počeo je da me kori što sam ga doveo na to mjesto. Shvatio sam da je strah nešto unutarnje, kod svakog se u određenom trenutku probudi i pojavljuje. Zbog toga je moj stav da priznam strah i opreznost umjesto da se pravim hrabar, neustrašiv. Moj strah je nastao kako od nepoznatog tako i od činjenice da su moji kolege prethodnici dolazeći na početku ratne stihije, u još težim uvjetima prolazili kroz strahote, te da ja ni po čemu neću biti izuzetak, ni prvi ni posljednji.

PUT U SIRIJU

Sznao sam da već sutra putujemo u grad Harem u provinciji Idlib. To mjesto je udaljeno od gran-

ice sa Turskom svega dva kilometra i oko njega se vode žestoke borbe. Pobunjenici su ga opkolili dok su vladine snage utvrđene u staroj gradskoj tvrđavi, kao i na visovima okolnih brda. Ova situacija dodatno otežava život civila koji se nalaze između vatre vladinih i snaga oslobodilačke vojske pobunjenika. Nakon što sam dugo u noć razmišljao o Haremu, odluka je promijenjena i uputili smo se prema mjestu Atma. Atma je selo u pograničnom dijelu na jugozapadu Sirije. U prijedelu Atme nema zvaničnog graničnog prijelaza između dvije države. Nakon pola sahata od Hataja napustili smo auto i nastavili pješice. Odjednom smo se našli kod turskog oficira koji je posjedovao spisak sa imenima. Svako dobije sirijsko ime, datum i mjesto rođenja u Siriji. Propustio nas je da preskočimo bodljikavu žicu bez da dobijemo pečat ulaza i izlaza iz države. Djelovalo je da od raspoloženja oficira zavisi da li se može proći ili ne. Ili pak, ako dođe neki oficir, a nađete se u Siriji, pitanje je da li se može vratiti nazad dok se ne dokaže da nije u pitanju Sirijac.

IZBJEGLIČKI KAMP ATMA

S druge strane granice čekao nas je automobil koji nas je preveo do izbjegličkog kampa Atma gdje su smještene sirijske izbjeglice. Broj izbjeglica se neprestano povećava, ali i teški uvjeti življenja. Nesnosni uvjeti u kampu uzrokuju da civili, uprkos prijateljima i bombardovanju, pokušavaju da se vrate svojim domovima. Susreo sam mnoge izbjeglice i svaki od njih ima svoju potresnu priču i prob-

Nastavio sam da hodam kampom. Sunce je primicalo podnevu šaljući tople zrake koji skoro ne nalaze mjesto gdje će se spustiti na ovom silnom prostranstvu kako od mnoštva šatora tako i od stabala maslina po kojima je Atma poznata. Izbjeglice su prekrile vlažnu i natopljenu zemlju skrivajući se, pri formiranju kampa, ispod krošnji maslinovih grana. Sada je broj izbjeglica premašio trinaest hiljada od kojih su trećina djeca koja se igraju i zabavljaju na krajevima kampa. Iz njihovih očiju kao da odzvanja pitanje: Dokle ćemo biti izbjeglice?!

lem. Ali, Islam mi kaže: „Uprkos svim teškoćama ja se ovdje osjećam smireno.“ Upitao sam: „Kako to?“ Reče: „Sve strukture društva su ovdje sakupljene. Bogati, siromašni, oni koji podržavaju revoluciju i oni koji su protiv nje. Svi su ovdje isto u jednakosti.“

Muhamed Jusuf je predavač geografije. Bježeći od avionskih bombi prošao je sela oko Ez-Zavije, zatim oblast Rif Damaskus, ponovo se vratio u Ez-Zavije, da bi na kraju, sa dvanaest članova svoje familije, završio u kampu Atma u provinciji Idlib. Osuđuje Međunarodnu zajednicu, Arapsku ligu, kao i cjelokupnu svjetsku javnost zbog nesprečavanja krvoprolića koje se sprovodi nad Sirijcima. Dodaje: „Nema rješenja dok se ne umiješa Međunarodna zajednica i pruži podršku oslobodilačkoj vojsci u oružju, spriječi zračne udare režimskih snaga.“

Ostavio sam Muhameda da zabavlja svoje šestero djece. Nastavio sam da hodam kampom. Sunce je primicalo podnevu šaljući tople zrake koji skoro ne nalaze mjesto gdje će se spustiti na ovom silnom prostranstvu od mnoštva na ovom prostranstvu šatora tako i od stabala maslina po kojima je Atma poznata. Izbjeglice su prekrile vlažnu i natopljenu zemlju skrivajući se, pri formiranju kampa, ispod krošnji maslinovih grana. Sada je broj izbjeglica premašio trinaest hiljada od kojih su trećina djeca koja se igraju i zabavljaju na krajevima kampa. Iz njihovih očiju kao da odzvanja pitanje: Dokle ćemo biti izbjeglice?!

Susreo sam se sa Besamom koji je odenuo neki ogrtač, a noge su mu gacale u blatu koje je obliko kamp nakon kišne noći. Podigao je dio svog ogrtača zastavši ispred velikog šatora koji je predstavljao improvizovanu školu u kojoj bi održavao časove što mu je bio osnovno zanimanje. Ovdje taj plemeniti poziv obavlja volonterski, bez određenih nastavnih sadržaja. Uprkos činjenici da je i sam u izbjeglištvu i nedaći, Besam nastoji da djecu odvрати od dosade, neznanja i nedoličnosti.

Tamo je malo dijete koje majka kupala pod vedrim nebom, to je slučaj i sa obavljanjem male i velike nužde; nigdje nema potrebnih prostorija za tu svrhu. Velika gužva primjetna je u radovima za vodu i tursku humanitarnu pomoć koja nije dovoljna da utoli glad izbjeglica.

Za svake dvije osobe dnevno slijedi jedno parče hljeba, komad paradajza, malo trouglasto parče sira poput priveska za ključeve. Nedostaje prekrivača i malih plastičnih šatora. Šta da radi otac mnogobrojne djece (dvadeset i tri djeteta)? Da, Ejub je dobio samo tri mala šatora za svoju djecu. „Glad, hladnoća ne dopuštaju da djeca spavaju.“, žali se Ejub.

Sirijski ovdje žive u uslovima za koje je malo da se kaže da su teški. To je ono što mnoge nagoni napuste ova poniženja i vrate se svojim kućama, uprkos ratnim dejstvima i drugim opasnostima kojima se tamo izlažu. Primjetio sam Salaha, jednog od stanovnika kampa, kako je već pripremio svoje stvari odlučivši da se vrati u Kufr Uvejda u Idlibu ne mogavši da podnese uvjete koji ovdje vladaju. Sirijski i u ovim uvjetima ne napuštaju

svoje navike od kojih je prije svega trgovina. Na jednom blatnjavom sokaku kampa, postavljene su tezge sa lijeve desne strane i na njima se prodaje prehrambena roba.

Na kraju kampa uzalazak sunaca trinaestogodišnji Hasan prikačio svoj mobilni telefon za nekakve pokretne zvučnike i pojačalo. Sjedi Hasan i sluša pjesme. Približio sam mu se da čujem šta on to sluša. Čule su se pjesme sa početka revolucije dok su demonstranti još mirno protestovali. Te pjesme i danas zabavljaju stanovnike kampa. Ubrzo je ova vrsta zabave smijenjena drugom vrstom preokupacije, i to one koja uliva strah u srca ljudi. Ratni avioni sirijskog režima bombarduju selo za selom. Svak posmatra gdje će bombe i rakete pogoditi, kako bi našli sigurno utočište. Bombardovanje je doseglo do Babul-heva, graničnog prijelaza sa Turskom. Avioni se primjećuju na daljini. Ispaljuju rakete sa crvenom svjetlošću. Projektili se ulijevaju u crvenilo zalaska sunca. Prizor od koga se ledi srce. A kako je tek onima na čije glave projektili udaraju! Zalazak sunca polako nestaje, a s njim i zvuk aviona. Došao je trenutak da napustim kamp. Ponovo smo kod bodljikave žice, na liniji razdvajanja Turske i Sirije. U tamnoj noći kamp postaje mjesto gdje se prepliću glasovi sa svih strana, nastupa gužva i nered. Stanovnici formiraju nepravilne redove kako bi došli do večernjeg obroka. Neki napuštaju kamp odlazeći u druge krajeve Sirije. Drugi, opet, pristižu u kamp, a treći prenose svoje stvari i potrebštine, nastojeći da prije osam sati kada se zatvara kapija, pređu granicu.

(Nastavit će se)

Sa arapskog preveo: dr. Hajrudin Balić

Sergej Aleksandrovič Jesenjin, princ svjetske lirike, napisao je nekoliko pjesama sa pogledom na islamski svijet

NE PITAJ ME O BOSFORU VIŠE

BIOGRAFIJA

Sergej Aleksandrovič Jesenjin (3. oktobar, 1895 - 28. decembar, 1925) bio je ruski pjesnik. Jesenjin važi za jednog od najboljih i ujedno najomiljenijih pjesnika Rusije. Zbog porijekla sa sela, on je sebe smatrao "pjesnikom sela" i u mnogim svojim djelima bavio se životom na selu. Rođen je u selu Konstantinovo u Rjazanjskom ragionu, 1895.

Počeo je da piše poeziju sa devet godina. Kao vunderking, preselio se u Moskvu 1912. i počeo da radi kao lektor u izdavaštvu i paralelno pohađa

studije na Moskovskom državnom univerzitetu. Godine 1915., preselio se u Sankt Peterzburg, gdje je upoznao pjesnike Aleksandra Bloka, Sergeja Gorodetskog, Nikolaja Kljujevai Andreja Belog. Uz njihovu pomoć, Jesenjin je izgradio svoju poetiku i postao poznat u književnim krugovima.

Od 1922. do 1923. bio je oženjen američkom plesačicom Isidorom Dankan, koju je pratio na turnejama i koja je bila njegova najveća ljubav. Neobično je bilo to da on nije govorio strane jezike, je ona znala samo nekoliko desetina riječi ruskog. Kao posljedica alkoholizma, Sergej je stekao loš glas zbog vandalizma po hotelskim sobama. Očaji

FIRDUSIJEVA DOMOVINO PLAVA

* * *

*Firdusijeva domovino plava,
Lik krotkog Rusa nikad nećeš moći*

*Da ostaviš u mraku zaborava,
Ni iskrene mu, zamišljene oči,
Firdusijeva domovino plava.*

Persijo, znam ja tvoje lice krasno.

*Ruže po tebi ko svijećnjaci gore,
I sanjivom svježinom svojom jasno
O dalekom mi kraju opet zbore.*

Persijo, znam ja tvoje lice krasno.

Još danas pijem, pa nikada više,

Taj miris što me opi kao braga,

I dok nam bolan rastanak se piše,

Ja glas tvoj slušam, mila moja Šaga,

Još samo danas, pa nikada više.

No zar da tebe zaboravim ikad!

Skitnica svjetski, ja nikada ne bih

U krugu braće ili namijernika

Prestati mogo da pričam o tebi.

I neću da te zaboravim nikad!

Za tebe ja ne slutim sudbu zlu,

No ako udes za te bude ljući,

O Rusiji ti dajem pjesmu tu:

Misli na mene tada, pjevajući,

I moj ćeš odziv da čuješ kroz nju.

ZBOGOM BAKU! NEĆU TE VIDJETI VIŠE

* * *

Zbogom, Baku! Neću te vidjeti više.

Sad je u srcu tuga, i strepnju duša krije.

I srce sad pod rukom sve je bolnije i tiše.

I prostu riječ: prijatelj osjećam sve snažnije.

Zbogom, Baku! Plaveti daljna, praščaj!

Hladi se krv, snage imati neću.

Al' do posljednjeg časa nosit ću ja, ko sreću,

I talase Kaspija, i balahanski maj.

Zbogom, Baku! Ti pjesmo jednostavna!

Zadnji put druga ja grlim neizmjeno...

Da bi glava njegova, ko ruža zlatna, davna,

U ljubičastom dimu mahala meni vjerno.

pijanstva vidljivi su u njegovim pjesmama iz ovog perioda. Brak sa Isidorom nije dugo trajao, tako da se 1923. vratio u Moskvu.

Jesenjin je bio u braku ukupno pet puta. Prvi i drugi brak je bio sa Sinaidom Rajh, sa kojom je imao dvoje djece. Imao je i dvoje vanbračne djece (jedno od njih je bio poznati matematičar i disident Aleksandar Jesenjin Volpin). Poslije Isidore Dankan, oženio se mladalačkom simpatijom Galinom Belislavskajom, a kasnije Soflom Tolstajom, unukom Lava Tolstoja.

U početku, Jesenjin je podržavao Oktobarsku revo-

luciju, međutim kasnije se razočarao njenim posljedicama. Veliki broj njegovih djela bio je zabranjen u Sovjetskom savezu, naročito u vrijeme Staljina.

Posljednje dvije godine Jesenjinovog života su bile pune pijanstva i lutanja, ali je u tom periodu napisao neke od svojih najboljih pjesama. Jesenjin se objesio u sobi lenjingradskog hotela "Angleter". Postoji sumnja da je to bilo ubistvo po nalogu agenata zvanične vlasti. Imao je 30 godina. Galina Belislavskaja ubila se na Jesenjinovom grobu godinu dana kasnije.

PERSIJSKI MOTIVI

* * *

*Smirila se moja davna rana,
Neće srce bunilo da hrani.
Bojama ih plavog Teherana
Liječim sada u ovoj čajhani.*

*Čajhandžija, okruglih ramena,
Da čajhana dopadne se Rusu,
Mjesto votke i vina rumena
U čašu mi čaj crveni usu.*

*Gosti, gazdo, al' mnogo ne toči.
Bašta ti je prepuna behara.
Znam zašto mi namignuše oči
Iza crnog pridignutog zara.*

*U Rusiji lance ne stavljamo
Djevojkama našim, kao psima.
Bez tuča se i kindžala tamo
I bez novca uči poljupcima.*

*A toj koja na svitanje dana
Liči licem, za taj pokret stasa
Poklonit ću šal iz Horosana
I dat ću joj ćilim iz Širasa.*

*Sipaj, gazdo, i gosti me čajem.
Nikad tebe neću ja da slažem.
Ja za sebe sada jemstvo dajem,
Al' to za te ne mogu da kažem*

*Zalud gledaš da li ću da kročim
Kroz kapidžik do tvoga behara...
Znam zašto mi namignuše oči
Iza crnog pridignutog zara.*

NE PITAJ ME O BOSFORU VIŠE

* * *

*Ne pitaj me o Bosforu više,
Ja ti ne znam odgovor da dam.
Tvoje oči more mi otkriše
Kao plavi razbuktali plam.*

*Ne dođoh ti zbog čame i muke,
Kroz maglu sam zov tvoj čuo ja,
I labuđe ti si svila ruke
Okolo mene, kao krila dva.*

*Nikad nisam s karavanom svile
Putovao u bagdadski kraj.
Prigni k meni svoje grudi mile,
Daj da kleknem, odmora mi daj.*

*Mir odavno od sudbine tražim,
Ali prošlost prokleti ne želim.
O svojoj mi domovini kaži
Nešto lijepo, da se razveselim.*

*Zalud molbe i žar moj - pred njime
Tebi uvek svejedno će biti
Što Rusija – to daleko ime –
Kaže da sam pjesnik znameniti.*

*Nadjačaj mi harmonike jeku,
Nek' čarima novim se omamim,
Da, žaleći djevojku – sjeverku,
Ne uzdišem, ne snatrim, ne čamim.*

*Mojom dušom harmonika guče,
Mjesečina sija i psi laju.
Persijanko, zar ništa ne vuče
Tebe plavom dalekome kraju?*

*Pa nek nisam bio na Bosforu,
Opis njegov mogu da ti dam,
Jer se oči tvoje, slične moru,
Talasaju kao plavi plam.*

U HORASANU SU TAKVE DVERI

* * *

*U Horosanu tom su takve dveri
Gdje ispod ruža prag počiva tih.*

*Iza njih živi zamišljena peri.
U Horosanu tom su takve dveri,
No slab sam bio da otvorim njih.*

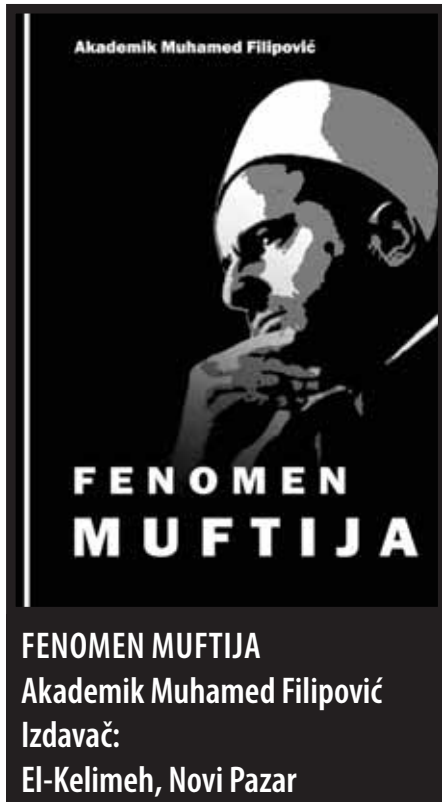
*U rukama je mojim dosta snage,
U kosi bakar i zlato mi sja.*

*Pjesme su peri i lijepe i blage,
U rukama je mojim dosta snage,
Ali te dveri ne otvorih ja.*

*Uzalud ljubim odvažno i živo.
Kome će pesme moje biti drage?
Kad mojoj Šagi više nije krivo
Što za te dveri ne imadoh snage,
Uzalud ljubim odvažno i živo.*

*Čas stiže da se u Rusiju kreće.
Persijo! Zar je to rastanka čas?
I nikad udes spojiti nas neće?
Jer rodnog kraja poziva me glas,
Čas stiže da se u Rusiju kreće.*

*Pa do viđenja, peri, do viđenja.
Nek' nisam mogo dveri te da svladam,
Zavičaj neće moju kob da mijenja
Da tebi pjevam i za tobom stradam.
Pa do viđenja, peri, do viđenja.*

PANBOŠNJAK GODIŠNJAK 2012.

pan Bošnjak 2012.

pan Bošnjak 2012.

pan Bošnjak

SLUŠAJ NAJA TUGOVANKU KAKO JE GA O RASTANKU

Komentar „Mesnevije I“ na bosanski jezik za Pan Bošnjak napisao je i prvi prevodilac svih 6. tomova „Mesnevije“ na bosanski jezik

On ničemu nije sličan. Njegova nesličnost u biću sa bilo čime ne dozvoljava ljudima da ga na taj način shvataju. Ali Ga Njegova sličnost sa stvorenim po osobinama otkriva u onolikoj mjeri koliko su ljudi sebe pročistili da bi to shvatili. Cilj na dunjaluku i jeste da Ga ljudi vide preko stvorenja, odnosno osobina koje je On dao stvorenom. Posmatrajući Ga na ovaj način, čovjek zadobija veću žudnju za konačnim povratkom Njemu. I to ne odlasku u Džennet već zaista povratku Njemu, jer je i Džennet stvoren, pa kao stvoreno nema istinsku vrijednost.

S IMENOM ALLAHA, MILOSTIVOG, SAMILOSNOG

Kao što se svaki posao treba i mora početi s Bismilom, tako je i Mevlana (Möê÷ñ) počeo svoju Mesneviju (ü÷ô\ñ). Mesnevija počinje s Imenom, s Imenom koje je spomenuto na početku sure "El-Alek" ("Čitaj s imenom svoga Gospodara koji stvara."), odnosno u prvom ajetu puštenom Muhammedu, s.a.v.s. On se odnosi i na ovaj ajet: "I pouči Adema imenima – svakom od njih..." Na osnovu ovog podučavanja je Adem, a.s., dobio izvrsnost nad melecima, zbog koje su mu melec učinili sedždu. Znanje o Imenima je univerzalno znanje kojim je vladao Adem, a.s., ili u opštem smislu čovječanstvo. O posebnostima Imena, kao i o posebnim Imenima znanje imaju samo oni koje je Allah, dž.š., odabrao nad svim ostalim ljudima, dok djelomična znanja može imati svaki čovjek koji to znanje može postići čitanjem, učenjem ili svojevrsnom spoznajom. Mada izraz "bism" (izQ) govori o Imenima u jednini, jednina predstavlja množinu, a gramatičkom jedninom se upućuje na Jedinstvo svih Imena, pa i svega ostalog. Sve stvoreno je pokriveno Imenima kao svojom ljuskom, a svaka ljuska ima i svoje jezgro, suštinu. Drugim riječima, sva Imena pokrivaju sve stvoreno i na ovom i na Onom svijetu. Adem, a.s., je dobio znanje o svim Imenima ne samo kao formama, nego i o suštinama tih formi.

Početak Bismile je "b" (N), što označava vrata (NMQ) znanja. Ovo je slovo koje ispod osnovne oznake ima tačku, a to je početak pisanja. Tačka je simbol za kompletno znanje na ovom svijetu. I ovo nam je uputa da u svemu što radimo trebamo stjecati znanja, kako zahirska (sûMl), tako i batinska (óĚMQ), koja nas trebaju voditi i usmjeravati Pravim putem, a do takvih znanja možemo doprijeti samo uz Allahovu, dž.š., uputu i pomoć, odnosno preko ove dvije milosti. Vrata znanja su učitelj, odnosno, na njih se odnosi hadis: "Ja sam grad znanja, a 'Ali je vrata tog grada." Nadalje, ova tačka je početak pisanja elifa, a on predstavlja Univerzalno Postojanje, Transcedentnost Bitka, Allahovu Ličnost, koji su nedodirljivi spoznajom. Mada je tačka početak pisanja elifa, ona, u matematičkom smislu, nema veličinu, nego je beskonačno mala, što upućuje da je znanje o samom elifu neznatno, odnosno beskonačno malo. Isto tako je i spoznaja Allahove Ličnosti beskonačno mala. Zato Muhammed, s.a.v.s., upućuje ljude da razmišljanjem ne pokušavaju shvatiti Allahovu Ličnost, nego da razmišljanje usmjere na Njegove osobine, Imena i sve moguće oblike stvaranja. Međutim, kad se tačka produži u elif (L), on ima simboliku broja jedan, odnosno Allahovog, dž.š., imena Vahid i/ili Ehad. U ovom slučaju dobivanja znanja, ovo se odnosi na znanje koje se pretvara iz beskonačno malog u potpuno znanje koje se može zadobiti jedino s Allahom, dž.š. Drugim riječima, samo Allah, dž.š., poznaje Sam Sebe i istinsku spoznaju o Njemu, ali ipak ograničenu, ipak je moguće dobiti, ali samo s Njim.

Bismila usmjerava na ime Allah (ùil) i dva posebna Božija Imena: Er-Rahman (óðisil) i Er-Rahim (ipisil).

Ime Allah je posebno Allahovo ime. Smatra se jednim od Njegovih vlastitih imena. To je Ime u kojem su sadržana sva ostala Božija Imena, ono je transcedentno, sveobuhvatno i ima svoja posebna i specifična značenja. On u sebi sadržava kompletnu kelimu islama, Kelimei-šehadet: "La ilahe illallah (ùilLêLùilLê)" (Nema boga osim Allaha). Osim toga, ovo Ime upućuje na Ehadijet (Jedinost, Osobnost, Jedinostvenost) Allaha, parnost i međusobnu bliskost povezanost svega stvorenog u kontradiktornostima, način zadobijanja osobina stvorenja od Stvoritelja, mjesto savršene refleksije i pojave Allaha, potpunost i osobine savršenog čovjeka i njegovu ulogu na ovom svijetu, zaokruženost stvaranja, itd. Elif predstavlja Allahovu Ličnost. On je odvojen od ostalih harfova (Øsi), ne dodiruje se niti se povezuje s njima. Nakon njega slijede dva harfa "lam" (è), a oni predstavljaju nužnost i mogućnost, kao i sve parove u stvaranju. Sam harf "lam", kad se napiše nepovezano s ostalim harfovima, ili kad se nalazi na kraju riječi, simbolički predstavlja produženje elifa u harf "nun" (ò), a on predstavlja stvaranje, stvorenja, stvorenost. Svaki od ova dva "lama" pokazuju da i nužnost i mogućnost, kao i svi ostali parovi u stvorenim svjetovima potječu od Allaha dž.š. On, Stvoritelj, rasipa Svoja Imena i Osobine (Sifate) na sve stvoreno i na taj način neposredno "prisustvuje" na ovom svijetu, pa Ga se na taj način jedino može shvatiti. Kao što se "nun" ne vidi u imenu Allah, tako ni ljudi nisu svjesni Njegovog Prisustva na ovom svijetu. Ova dva "lama" su povezana i ojačana u izgovoru, dajući ljudima uputstvo da kompletno stvaranje gledaju u parovima, da sve stvoreno u sebi sadrži istovremeno i dobro i loše, pozitivno i negativno, otkriveno i skriveno, formalno i suštinsko, tjelesno i duhovno, te da se samo na taj način može dospjeti do shvatanja tevhida (jedinstva). Elif je odvojen od ova dva "lama". On na neobično čudan način djeluje na ova dva "lama", poput električne indukcije, ili poput daljinskog prenošenja elektriciteta iz jednog u drugi provodnik. Nadalje, samostalno napisan elif nema glasovnog izgovora, što upućuje da se o Allahovoj ličnosti ne može govoriti, odnosno usta ostaju nijema. Ili, Allahova ličnost je neopisiva i o njoj se ne može dobiti spoznaja. O Allahovoj ličnosti se saznaje isključivo preko posrednih sredstava, kao što je stvaranje. Na to upućuje i ime Allah u pisanoj formi, tako što elif ima svoj "induktivni" utjecaj na prvi "lam", pa preko njega na drugi. Prvi "lam" predstavlja nužnost, a drugi mogućnost, a iz njega se izdiže naredni elif koji se ne završava na nama poznat način, nego se pretvara na polovini svoje visine u krug, odnosno harf "he" (ø). Na ovaj harf se nadovezuje nevidljivi harf "vav" (ö), koji se u izgovoru ne čuje, tako da se ova dva harfa izgovaraju kao "hu" (÷ù) – On, ili Huvijet (Onstvo). "He" je interesantan jer predstavlja krug, kružnicu ili dva spojena luka, na koje se odnosi hadis kojeg je Muhammed, s.a.v.s., izgovorio kada je upitan na koju

blizinu je prišao svome Gospodaru u noći Mi'radža: "Dva luka ili bliže." Ovo je savršenost u spoznaji insani-kjamil (éñMā òM{òL), kad on spoznaje savršenstvo u stvaranju, odnosno nužnost i mogućnost, odnosno stvaranje u parovima. Na takvu spoznaju se odnosi "dva luka". Savršena spoznaja i obuhvatnost shvatanja stvaranja dovodi takvog čovjeka u nastavak hadisa

"i bliže", kad on postaje savršeni upućivač, ili muršidi-kjamil (éñMā òp{śñ). Za razliku od insani-kjamil, muršidi-kjamil je osposobljen za vođenje drugih ljudi i po tome se nalazi na većem stepenu od njega. U ovu grupu spadaju svi poslanici i vjerovjesnici, a nakon njih i savršeni upućivači, na koje se odnosi izreka našeg Poslanika s.a.v.s. da su njegovi nasljednici učenjaci (ulema), ali ne učenjaci zahira, koji se uporno žele tako predstavljati u svojim zajednicama. Znači, ime Allah počinje s Njegovom ličnošću, nastavlja se na parove stvaranja, s čijom suštinom je upoznat savršeni čovjek, kao konačno ogledalo u kojem se na najbolji način odražava Allah, dž.š. Kao konačna uputa, ko želi spoznati Allaha, neka upozna njegove namjesnike na Zemlji, evlije i savršene učitelje. Pošto je njihov simbol slovo ili glas "vav", njegovo vezivanje isključivo za slovo "he" u riječi "Hu", a odvojenost od ostalih harfova i riječi koji dolaze nakon njega, simbolično predstavlja njihovu neovisnost od svega stvorenog, a ovisnost isključivo i jedino o Allahu, dž.š. Ta njihova neovisnost o stvorenom predstavlja najveći stepen kojega čovjek može postići. Takvi ljudi su svjesni Allahove prisutnosti u svemu stvorenom te se zbog toga ne vežu za sporedne uzroke i stvaranja, niti u svojim djelima, niti u svojim mislima i namjerama. Oni u svakom stvaranju, kao i u svakoj pojavi vide Allahovo lice. "Pa kud god se okrenete, pa tamo je lice Allahovo."

Sa imena Allah, koje je transcendentno i koje pokazuje nemogućnost shvatanja ličnosti Allaha, prelazi se na glavno Ime u svijetu nužnosti (Er-Rahman), koje obuhvata sva ostala imena nužnosti i mogućnosti, a od njega se prelazi na posebno Ime mogućnosti (Er-Rahim). Ova tri imena pokazuju ciklus stvaranja svijeta i podučavanja čovjeka.

Er-Rahman je "Sveopšti Dobročinitelj", "Opštemilostivi", "Svemilostivi", "Milostivi". Er-Rahman se odnosi na sveopštu milost koja se spušta na sve stvoreno, kako živo, tako i na neživo; kako na vjernike, tako i na nevjernike. Ova milost ne zaobilazi nikoga, ona nije isključiva niti je rezervisana samo za vjernike, pa tako niti samo za muslimane niti samo za mu'mine. Ova vrsta milosti predstavlja opštije i obuhvatnije značenje hadisi-kudsijje: "Moja milost nadilazi Moju srdžbu." Kao osnovno ime u pojavi nužnosti, ono je ujedno i nosilac i predstavnik svih ostalih imena nužnosti. Ovim imenom je Allah, dž.š., zadužio Sebe da bude milostiv prema svemu stvorenom, tako da ovo ime nadvladava Njegova sva ostala, naizgled kontradiktorna imena.

Er-Rahim ("Posebnomilostivi", "Milostivi", "Samilosni", "Milosrdni") je specifična, posebna, stepenovana, zaslužna milost. Njom Allah, dž.š., obasipa isključivo vjernike. Količina, vrsta i kvalitet dobivene milosti ove vrste zavisi od svakog vjernika zasebno. Ovo je milost koju će Allah, dž.š., davati na Sudnjem danu svim vjernicima prije ulaska u Džennet, jer niko ne može zaslužiti Džennet osim Allahovom milošću. Ona je isto

tako sveprisutna i na ovom svijetu. Njom Allah dž.š. štiti vjernike od grijeha, neizdržljivih iskušenja, fizičkih i duhovnih nesreća, nevjerničkih, munafičkih i zavidničkih napada. On tom milošću obasipa vjernika, dajući mu trostruki sabur (sPĀ), strpljenje na: čuvanje od grijeha, ustrajnosti u činjenju dobrih djela i čvrstini na iskušenjima. Isto tako, On vjerniku ovom milošću daje, širi i produbljava spoznaje. A u visokim duhovnim, ruhannijetskim sferama, On ovom milošću približava Svoje miljenike Sebi. A to su oni koji ne žude za Džennetom niti imaju straha od Džehennema, već jedino žele biti u Njegovom prisustvu. Zadobijanjem ovog imena, čovjek zaokružuje svoje putovanje na ovom svijetu, dostiže svoju krajnju granicu spoznaje o bliskosti Njemu, uz uslov da kao putokaze koristi uputstva koja mu daju dva prethodna imena, ne zaboravljajući ni sami početak bismile.

Kao što se vidi, za svaki dobar posao, prethodni zadatak vjernika je da zatraži prisustvo ova dva Imena, ove dvije milosti, kao i da se njima zaogrne i postane vlasnik ta dva Imena u svojim mogućnostima, odnosno koliko mu dozvoljava njegov kabilijet (prijemljivost, kapacitet ili mogućnost primanja), kojeg je Allah dž.š. dao svakom čovjeku posebno. Tek uz prisustvo ova dva uzvišena imena vjernik zadobija mogućnost da mu djela budu ispravna i primljena, da preko njih bude na Ispravnom putu, da od njega drugima dođe istinska korist, da se preko tih djela pročisti, da svoje srce očisti, da dobije određene spoznaje, da ga Stvoritelj približi Sebi.

Neka nam se Allah, dž.š., smiluje, uputi nas na pravi put, otvori nam srca, dadne nam shvatanje ove Mesnevije, shvatanje koje možemo i moramo primijeniti, kako bismo otvorili sebi vrata i dobili znanja kojima ćemo se okoristiti i na ovom i na onom svijetu.

Slušaj ovaj naj kako se žali,

hikaju o rastanku pričajući –

Naj ili nej (ýō) je duhački muzički instrument koji se pravi od trstike iz koje se izvadi srčika. Sastoji se od deset zglobova i sedam rupica koje daju tonove. Pošto naj nema pisak, vrlo je teško postići osnovni ton puhanjem u njega, a osnovni ton daje Allahovo dž.š. ime "Hu" (÷û) . Naj predstavlja savršenog čovjeka (insani-kjamil). Sedam rupica može imati različitu simboliku:

1. Sedam otvora na glavi (dva ušna, dva očna, dva nosna i usni otvor);

2. Sedam vrsta otvora na čovjeku (slušni, vidni, mirisni, usni, polni, izmetni i kožni otvori).

Pošto je insani-kjamil u potpunosti očistio svoju nutrinu od nefsanskih (yŪō) prohtjeva, onda je on prazan od svega osim od svog Gospodara, odnosno u njemu se nalazi čisti "Huvijjet" (čisto Onstvo). U stanju pasivnosti, insani-kjamil predstavlja Huvijjet, dok u stanju pokreta, kada "Svirač" puše kroz njegovu nutrinu i pritom zatvara i otvara njegove otvore, on daje tugaljivu

melodiju, odnosno uputstva svima nama. Evo objašnjenja šta predstavljaju ti otvori:

1. Sedam otvora na glavi. Udahnjivanje tona "Hu" ide od srca, unutarnje tajne, do otvora na glavi. Dva nosna otvora predstavljaju desno i lijevo čulo mirisa, odnosno pojavno (zahirsko) i skriveno (batinsko) mirisanje. Zahirsko mirisanje predstavlja mirisanje šerijata (Zakona, zahira), a batinsko mirisanje duhovnosti (ruhanijeta). Mirisanje je prvi osjet koji vodi čovjeka. Potom se koristi sluh, koji takođe ima desnu i lijevu stranu, a zatim i vid. Usta su specifična jer se u njima nalazi četvrto čulo – čulo okusa, a iz njih izlazi i govor. Analogija se koristi za sva četiri čula. Detaljnije će se o njima govoriti tokom čitanja i tumačenje Mesnevije. Nakon pravilnog korištenja, odnosno primanja informacija s ova četiri čula, insani-kjamil koristi usta za govor, a tad iz njega izlaze upute i govori, koji na jedan način predstavljaju muziku naja. U svakom slučaju, "Svirač" je taj koji koristi njegova čula i na taj način govori kroz njega (hadisi-kudsi: "Ja postajem njegov sluh, vid..."), a njegova glava postaje naj. Mada uši, oči i nos primaju informacije, ne treba zaboraviti da od srca ide posebna vrsta duhovnog (pr)osvjetljenja koje priprema ta tri čula za primanje i duhovno shvatanje svijeta oko sebe;

2. Sedam vrsta otvora na čovjeku. Ovo je potpuniji način kad cijelo tijelo insani-kjamil postaje naj. Analogija za četiri čula i usta je potpuno ista kao i za prvi slučaj, s tim što se javljaju i kožni otvori. Osnovno čulo koje se nalazi na koži je čulo dodira, mada mu se pridružuju i čula bola, toplote i hladnoće. Čulo dodira se takođe dijeli na desnu i lijevu stranu tijela, odnosno zahirski i batinski dodir. Koža je specifična po tome što obuhvata kompletno tijelo, pa se, osim čula dodira, funkcija kože, u prenesenom smislu, proširuje i na aktivan rad čovjeka, koji se obavlja rukama, nogama i glavom, kao i cijelim tijelom. Ovim je aktivnost insani-kjamil upotpunjena, pa obuhvata i riječ i djelo. Nakon ovih pet vrsta otvora koji predstavljaju primanje informacija i djelovanje riječju i djelom, ostaju još dva otvora – otvor za izlazak izmeta i vjetrova i polni otvor za izlazak mokraće i sperme. Zajedničko za ova dva otvora je što zahirski služe za čišćenje tijela od čvrstih i tečnih nečistoća iz čovjeka, a u batinskom smislu za čišćenje od većih i manjih pogrešaka, ali ne i grijeha, jer insani-kjamil je čist od njih. U te pogreške spadaju nenamjerne pogreške, propusti, nepotpuna izvršenja, nesavršenosti, kao i pripisivanje sebi ili drugima bilo kojega djela. Zato je tevba (ûQ÷Y) takvog čovjeka drukčija od tevbe običnog muslimana koji se kaje zbog učinjenih grijeha. Polni otvor služi za čišćenje od dozvoljenih strasti, odnosno, on je ispušni ventil za nefsanske prohtjeve, jer i sam nefs ima potrebe koje svaki čovjek mora zadovoljiti i ne uskratiti mu njegovo pravo, pa i insani-kjamil, s tim da on to radi uvijek na dozvoljen način. Iako je on "usmrtio" svoj nefs, nefs nije u potpunosti mrtav, već su njegovi prohtjevi usklađeni s dozvoljenim stvarima, koje se razlikuju po stepenu svakog čovjeka, pa je i način

zadovoljenja nefs različit kod svakog pojedinca, pa i svakog insani-kjamila, s tim da njegovo zadovoljenje može biti sasvim drugačije nego kod običnog ispravnog vjernika. "Ubijanje" nefs ne treba shvatiti kao njegovu smrt, jer je čovjek kod kojeg je nefs zaista mrtav, takođe mrtav. Nefs se može više shvatiti kao pokretačka energija, ili jahalica. Pokoreni, "usmrćeni" nefs je pravilno i maksimalno iskorištena energija, ili jahalica koju je ukrotio, dresirao i uzjahao vješti jahač. Ovo je samo osnovno objašnjenje pojmova o kojima će Mesnevija cijelo vrijeme opširnije i detaljnije govoriti. Osim ovih glavnih otvora za čišćenje, i otvori u ušima, ustima, nosu, očima i koži služe takođe za čišćenje i pročišćavanje ovih čula, kojima se zadobija oštrina fizičkih čula (uši – smola; nos – prašina i prljave tečnosti; oči – suze; koža – znoj i gnoj; usta – pljuvačka, a usta predstavljaju organ kojeg je najteže očistiti i čija funkcija, govor, u negativnom smislu, može kod čovjeka dovesti do najgorih zastranjenja). Čišćenjem tih čula u duhovnom smislu postiže se kompletnost svakog duhovnog čula ponaosob. Upotunjavanjem duhovnih čula čovjek ne postiže cilj, već se upotpunjuje sredstvo putovanja do konačnog cilja.

Nadalje, devet zglobova na naju predstavlja devet glavnih zglobova kod čovjeka, a to su: dva ramena, dva lakta, dva koljena, dva zgloba u kuku i vrat. Ovo su osnovni zglobovi kod čovjeka. Kako god ovi zglobovi omogućuju čovjeku pokretnost i djelovanje, isto tako, u duhovnom smislu, duhovni zglobovi omogućuju duhovno pokretanje, aktivnosti i napredovanje.

Žalba naja je tuga nastala zbog rastanka ašika (ÝîMÓ) od Mašuka (Ü÷¾Öñ) , ali on se ne žali na okrutnost kojom ga je On razdvojio od Sebe. Kad bi tako bilo, onda on ne bi bio istinski ašik. Jer onaj koji je svjestan sebe i svog stanja, nije svjestan Mašuka pa on onda i nije istinski ašik. Njegova žalba je hikaja (WýMâi) . Ona je potjecaj od Allaha, dž.š., za njegov govor, govor o rastanku. Naj u Mesneviji simbolično predstavlja nekad samog Mevlanu, a nekad Husamuddina. Mevlana hvali Husamuddina tokom mesnevijskog govora i stavlja ga iznad sebe, što ni u kojem slučaju ne predstavlja njegovo pretjerivanje. Ipak, Husamuddin je onaj koji je "izmamio" mesnevijske stihove i govor iz Mevlane, pa se logički postavlja pitanje da li je veći onaj koji inicira ili onaj koji je iniciran. Pošto i Husamuddin ima isto mišljenje za Mevlanu, njih dvojica su jednaki, ili dva tijela s jednim duhom, ili dva prijatelja, ili dvojica koji podupiru jedan drugog. Njihov odnos nije odnos učitelj-učenik, niti muršid-murid (opžsñ - oýsñ). "Sve je stvoreno u paru."

Naj, drugim riječima, predstavlja pero u Njegovoj ruci, arifa (ØrMÓ) kojim On rukovodi. "Nun. Tako Mi pera i onoga što oni pišu." Pero je Univerzalni Razum, jedna od prvostvorenih stvari. Čovjek koji je postao pero u Njegovoj ruci, prima od Pera univerzalno znanje, naredbe i zabrane, kojima se on pokorava i na taj način predstavlja Allahovog halifu na Zemlji ili onog koji obavlja neke poslove u Njegovom halifatu. Govor

ovakvih ljudi je univerzalan i trajan. Izvor njihovog nadahnuća je potpuno isti kao i izvor poslaničke objave, s tim što je objava univerzalnija, sažetija i kompletnija. Svi poslanici i vejevjesnici su takođe bili Njegova pera, a u današnjem svijetu, kad poslije Muhammeda, s.a.v.s., nema poslanstva i vjerovjesništva, njihovu ulogu preuzimaju evlije, odnosno potpuni ljudi, insani-kjamili i muršidi-kjamili, jer oni su duhovni nasljednici poslanika. Svaki takav evlija nasljeđuje u duhovnom i spoznajnom smislu jednog od 27 poslanika navedenih u Kur'anu. Nasljednici Zadnjeg poslanika su posebni i oni su ujedno i nasljednici svih 27 prethodnih poslanika zajedno. Oni se nalaze u svakom vremenu, otkriveni ili uglavnom skriveni, a najjači od njih po znanju postaje kutb vremena, istinski halifa na Zemlji.

*govoreći: "Otkad sam od najistana odvojen,
i muško i žensko jecaju mojim naricajem.*

Od čega je naj odvojen? Čemu je on nekad pripadao? Da se podsjetimo, naj je napravljen od trstike, a trstika je istrgnuta iz tršćaka ili najistana (òMXzpbò). Trska se u potpunosti razlikuje od naja. Naj je suh, šupalj, izbušen sa sedam rupica, beživotan. Trska je zelena, puna, vlažna, netaknuta, puna života. Živi zajedno s drugim sličnim trskama, nalazi se u vodi, ima korijen, uživa u sunčevim zrakama, hrani se njima i vodom. Najistan je simbolika bliskosti Allahu dž.š. U tom dobu je insani-kjamil bio blizak Njemu, Apsolutnom Jedinstvu, a na ovom svijetu je spušten iz tih sfera u razdvojenost. Zbog toga naj žudi povratku koji započinje još na ovom svijetu u vidu simboličke Sirat-Čuprije, a nastavlja se na onom, kad čovjek nastavlja hod po Čupriji načinom kojim je koračao ovdje. Pravi ašici će Sirat-Čupriju preći ne vidjevši Džehennem, proći će kroz Džennet i stići u Njegovu blizinu te konačno ostvariti svoj cilj zbog kojeg su došli na ovaj svijet.

Slušajući žalopojke naja, i muško i žensko se pridružuju tim vapajima. Ljudi kojima ovaj vapaj probudi sjećanje na bliskost koju su imali na onom svijetu, zbog svoje istovrsnosti s najem, počinju shvatati i primjenjivati ruhanijetske upute i sprovoditi ih u svom životu. S druge strane, muški rod u batinskom smislu predstavlja upućene i probuđene ruhove u ljudima koji uglavnom dominiraju ili počinju vladati nad nefsovima. Isto tako, muškarci su simbolika za učitelje, muršide, šejhove (kpž) , pirove (spU) , dok su žene simbolika za muride, dervise (½ýörn) , koji su nesavršeni, početnici na putu, oni koji žele da postignu. "Žene" ispočetka imitiraju "muškarce", dok ne postanu "muškarci" i započnu s vlastitim žalopojkama, različitim u nijansama, ali istim po sadržaju i značenju. Ovaj svijet "naricate-lja" je veoma specifičan i ostalim ljudima nalikuje na ljude koji bezrazložno, bezrazumski i besciljno plaču. Takvi ljudi mogu uživati jedino u melodiji i ritmici u muzičkom i poetskom smislu, ne prihvatajući suštinu i ne pridružujući se spasonosnoj skupini. Zbog toga oni ne pripadaju "muškarcima i ženama" koje spominje Mevlana. "Takvi su kao stoka, naprotiv, oni su više zalutali."

*Tražim prsa rastrgnuta razdvajanjem,
da bih razotkrio bol čežnje ljubavne.*

Insani-kjamil, centralna ličnost tokom cijele Mesnevi-je, komunicira jedino s onima koji su slični njemu. On je stranac na ovom svijetu i njega ostali ljudi ne mogu shvatiti. Mada on stupa u kontakt sa svim ljudima, nekada zato što mu je to naredba od Allaha, dž.š., (poslanci i vjerovjesnici), a nekad zbog svakodnevnog susreta s njima, mada nije obavezan da ih poziva u vjeru (AMþióL), njegov govor njima ostaje nerazumljiv i oni prema njemu ne pokazuju skoro nikakve simpatije. Zbog tog nerazumijevanja, nesrodnosti u srcu, ljudi se okreću od takvih, pa se dešava da ih pokušavaju ubiti ili ih ubijaju, zatvaraju, progone i nanose im sve vrste nevolja.

Ljubavni jad insani-kjamil je nastao zbog otrgnutosti iz "najistana," pa su mu prsa time rastrgana. Oni slični njemu ga shvataju, udružuju se i zajednički putuju ovim svijetom. Njihov smiraj je zajednička žalopojka u kojoj oni jedino uživaju, kad im se razotkrivaju tajne ljubavne boli, kada dobijaju spoznaje i na taj način se približavaju svom jedinom ispravnom cilju.

Osim što sam naj traži razorena prsa, to isto traže i oni koji su mu slični u putovanju. Ove stihove ne govori samo naj, već i sam čitalac. Na taj način mu naj "stavlja u usta" uputstvo kojeg se treba držati u svojim potragama. Na ovako skriven način se praktično ne zna ko govori ove stihove: Mevlana, naj ili čitalac. Ili svi oni zajedno.

Allah, dž.š., je zadovoljan ovakvim putnicima. On traži da čovjek voli jedino Njega, jer On kaže: "Stvorio sam svijet da bih Se pokazao." Najbolja mogućnost Njegovog pokazivanja je preko savršenog, potpunog čovjeka koji postaje Njegovo ogledalo. Da bi čovjek postao ogledalo, mora se očistiti, ispolirati, a to se postiže raznim duhovnim disciplinama, tako da taj čovjek postane ne samo ogledalo, nego i naj koji ljudima govori o načinu putovanja i daje im uputstva i savjete. Da bi došao do konačnog očišćenja, čovjek mora proći specifičan evolutivni proces, prolazeći stanja nežive materije (minerala), biljaka, životinja, običnog čovjeka, meleka i konačno potpunog, savršenog čovjeka, koji se nalazi čak i iznad stepena meleka. To ne znači da je bolji od svih meleka, nego samo od određenih grupa-cija. Jedini za kojeg znamo da je postigao savršenstvo iznad svih meleka bio je naš Poslanik, s.a.v.s. Ovaj proces uspinjanja čovjeka se može gledati na jedan način i s Platonove filozofske strane, gdje teza, antiteza i sinteza predstavljaju boravak kod Gospodara, silazak na ovaj svijet suprotnosti i boravak na njemu i povratak Njemu. Drugim riječima, čovjek ovakvim duhovnim putovanjem formira krug postojanja. Dolazeći na ovaj svijet, svaki čovjek je u stanju da formira ovaj krug, samo je pitanje da li će iskoristiti prilike koje mu se ukažu. Zato su se ljudi i pojavili na ovom svijetu. Drugim riječima, došli su da učine drugu sedždu, jer su prvu učinili samim stvaranjem na ovom svijetu. Prva

sedžda predstavlja prisilno priznavanje Gospodara, a to je pokoravanje Njegovim zakonima na ovom svijetu, koje zovemo prirodnim ili fizičkim zakonima, a ne možemo ih ni izbjeći ni opstruirati. Jer svaki čovjek se pokorava zakonu fizičkog života, mora spavati, jesti, piti i disati, a ujedno se pokorava i stvorenim zakonima fizike, kao gravitaciji, inerciji, trenju i ostalom.

Ko god je od izvora svoga daleko,

žudi za vremenom kad je s njim sjedinjen bio.

Svaki djelić žudi svojoj cjelini. Istovrsni se spajaju i na taj način lakše trpe odvojenost od svoje cjeline dok se ne sjedine s njom. Slično se dešava u prirodi kad se iz mora isparavanjem odvajaju djelići vode, koji se kasnije udružuju u potoke i rijeke i žure prema svojoj cjelini – moru. Ili, ptica koja se na neki način odvoji od jata, žudi da se što prije spoji s njim ili će onako sama umrijeti. Čovjek je otrgnut od svog korijena (éĀL), izvora, cjeline, i njemu nema istinskog života bez ponovnog spajanja s njim. A da bi se spojio, on mora žudjeti za njim, za vremenom kad je bio sjedinjen, u jedinstvu (éĀö). Takva žudnja će mu olakšati boravak na ovom svijetu, dunjaluku (Mþõn). Mada je preneseno da u doba Ezela (ètL) nije bilo vremena kakvog ljudi poznaju, riječ "vrijeme" se spominje kako bi im se olakšalo razumijevanje.

Shvatanjem svog istinskog porijekla, čovjek konačno zadobija cilj i razumije svrhu svog dolaska na ovaj svijet – da se vrati svom izvoru, iskonskom postojanju, Gospodaru. Ovaj svijet je samo prolazan i koristi se za pročišćenje i vraćanje Onom Koji nas je stvorio. Lice dunjaluka tad postaje očigledno i bezvrijedno, ali istinski ašik i na njemu vidi svog Gospodara. Dunjaluk nije stvoren uzaludno, pa ašik ne prihvata ovaj svijet kao nešto vrijedno, ali ga isto tako ne odbacuje, jer je on sredstvo brže spoznaje, čišćenja i približenja Stvoritelju. Zato on odbacuje dunjaluk kao cilj, ali ga ni u kojem slučaju ne odbacuje kao sredstvo. Zadatak čovjeka i jeste da dunjaluk sa svim što je stvoreno na njemu posmatra samo kao ono što je prolazno, ali da u tom stvorenom vidi Stvoritelja, da vidi Njegovo Savršenstvo koje se nije moglo tako spoznavati u svijetu stvorenih duša. Ovdje se Stvoritelj pokazuje preko suprotnosti u stvorenom, mada On ničemu nije sličan. Njegova nesličnost u biću sa bilo čime ne dozvoljava ljudima da ga na taj način shvataju. Ali Ga Njegova sličnost sa stvorenim po osobinama otkriva u onolikoj mjeri koliko su ljudi sebe pročistili da bi to shvatili. Cilj na dunjaluku i jeste da Ga ljudi vide preko stvorenja, odnosno osobina koje je On dao stvorenom. Posmatrajući Njega na ovaj način, čovjek zadobija veću žudnju za konačnim povratkom Njemu. I to ne odlasku u Džennet, već zaista povratku Njemu, jer je i Džennet stvoren, pa kao stvoreno nema istinsku vrijednost.

Nastavit će se

VJEROVJESNICI KAZUJU

NUH ALEJHISSELAM

I sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo. I u ovima došla ti je prava istina, i pouka, i vjernicima opomena. (Hud, 120)

PREGOVOR

Svim proteklim narodima Allah, dž.š., je slao Svoje pejgambere, koji su ih pozivali na Pravi put. Pejgamberi su ljudi koji su svojim narodima objašnjavali Allahovo postojanje i jednoću, koji su pozivali u Allahovu vjeru, saopćavali im Allahove zahtjeve, odnosno ono što trebaju raditi, a čega se trebaju kloniti, koji su ih upozoravali na džehennemske patnje i radovali džennetskim ljepotama.

Životi pejgambera i njihova borba ispunjeni su poukama za one koji razmišljaju i znaju primiti savjet. U Kur'anu se detaljno objašnjavaju pitanja na koja su pozivali pejgamberi, metode koje su koristili prilikom svoga kazivanja i još niz njihovih odlika.

U kazivanju o njima je pouka za one koji su razumom obdareni... (Jusuf, 111)

Vjernici bi se, ne praveći nikakvu razliku među pejgamberima, trebali ugledati u njihovo lijepo ponašanje i postpuke koji se navode u Kur'anu, u njihov superiorni moral; trebali bi se držati njihovih preporuka i savjeta i dati veliki značaj njihovim upozorenjima, jer kazivanja o ovim čestitim ljudima se u Kur'anu ne navode samo kao povijesne činjenice, već da vjernici prime pouku i da razmišljaju, da pronađu sebi uzor i da se ugledaju u ove veličanstvene ljude.

U Kur'anu, u pejgamberima i djelima koja su oni činili, sadržani su primjeri i pouke za vjernike. To je tačka koja se naročito naglašava u Kur'anu. Ilustracije radi, u Kur'anu se ističe da su Ibrahim, a.s., i njegovi sljedbenici divan uzor za vjernike, a nakon toga su navedena njihova uzorna ponašanja:

Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: *"Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate; mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali!"*- ali nisu riječi Ibrahimove ocu svome: *"Ja ću se moliti da ti oprosti, ali te ne mogu od Allaha odbraniti."* - *Gospodaru naš, u Tebe se uzdamo i Tebi se obraćamo i Tebi ćemo se vratiti. Ne dopusti, Gospodaru naš, da nas nevjernicima staviš u iskušenje i oprosti nam, Gospodaru naš! Ti si, zaista, Silni i Mudri. Oni su vama divan uzor - onima koji žele Allaha i Onaj svijet. A onaj koji leđa*

okrene - pa, Allah, zaista, nije ni o kome ovisan i On je jedini hvale dostojan! (El-Mumtahina, 4-6)

I svi ostali pejgamberi su, isto tako, posebni i odabrani robovi koji su, u svakom pogledu, uzori za vjernike. Vjernici ne prave razliku među pejgamberima i vjeruju u sve ono što im je objavljeno. Ovo je Allahova naredba i, kao sve naredbe, moraju se doslovno izvršavati:

Recite: "Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau, i u ono što je dato vjerovjesnicima od Gospodara njihova; mi ne pravimo nikakve razlike među njima, i mi se samo Njemu pokoravamo." (El-Bakara, 136)

Svi pejgamberi su ljude pozivali u pravu vjeru i na Najispravniji put. Kako god su ti pozivi važili za njihove narode, isto tako važe i za nas. Ono na što su svi oni pozivali temeljne su činjenice vjere i morala; njihove superiorne karakterne odlike univerzalna su pitanja na koja se vjernici trebaju ugledati i provoditi ih, bez obzira u kojoj eri živjeli.

Shodno toj mudrosti, Allah, dž.š., nas, u Kur'anu, sa različitih aspekata, na jezgrovit i detaljan način obavještava o činjenicama na koje su oni pozivali i o superiornim moralnim odlikama koje su oni posjedovali, pa svim vjernicima naređuje da slijede njihov Pravi put:

To su oni kojima smo Mi knjige i mudrost i vjerovjesništvo dali. Pa ako ovi u to ne vjeruju, Mi smo time zadužili ljude koji će u to vjerovati. Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov Pravi put. Reci: "Ja od vas ne tražim nagradu za Kur'an, on je samo pouka svjetovima." (El-An'am, 89-90)

S obzirom da je to tako, dužnost vjernika je da pažljivo proučava kur'anska kazivanja o pejgamberima, da rade na predanom slijeđenju Pravog puta koji su oni pokazali, da se nastoje držati upozorenja i savjeta na koje su oni upozoravali. Cilj ove knjige je da vjernicima bude od pomoći u ovim njihovim nastojanjima.

NUH, A.S.

Nuh, a. s., je pejgamber o kome se sa pohvalama govori u nizu kur'anskih ajeta:

O, potomci onih koje smo sa Nuhom nosili!" On je, doista, bio rob zahvalni. (El-Isra', 3)

A kada nas je Nuh zovnuo, Mi smo se lijepo odazvali: njega i porodicu njegovu nevolje teške smo spasili i samo potomke njegove u životu ostavili, i u naraštajima kasnijim mu spomen sačuvali: "Mir Nuhu od svjetova svih!" (Es-Saffat, 75-79)

Allah je odabrao Adema, i Nuha, i Ibrahimovu porodicu, i Imranovu porodicu nad ostalim svijetom. (Ali 'Imran, 33)

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu: "Opominji narod svoj prije nego što ga stigne patnja nesnosna!" (Nuh, 1)

Allah, dž.š., je Nuha, a.s., njegovom narodu poslao kao vjerovjesnika. Glavešine njegovog naroda, koji su zabludjeli u nevjerovanju, dali su se na kovanje spletke, izmišljanje kleveta i podsmijavanje Nuhu, a.s., i njegovim sljedbenicima, kako bi ih odvratili sa Pravog puta. Kao odgovor na njihova nedjela, Allah, dž.š., je ovaj narod kaznio velikim potopom.

NUH, A. S., JE SVOME NARODU SAOPĆIO DA JE POUZDANI VJEROVJESNIK

Međusobno povjerenje, u pravom smislu riječi, ne mogu osjećati ljudi koji ne nose strah od Allaha, dž.š. U zajednici koju čine takvi ljudi u svakom trenutku postoji mogućnost da čovjek doživi neku neprijatnost čak i od onih koje smatra najbližim sebi; svi se – u takvoj zajednici - prema drugima odnose krajnje oprezno i nastoje prikriti svoje slabe tačke. Zbog toga, ono što se među ljudima najviše želi je posjedovanje istinskih i iskrenih prijatelja kojima će se moći vjerovati.

Što se tiče pejgambera, oni su, zbog straha od Allaha, dž.š., posjedovali jedan krajnje pouzdan karakter. Vrlo je bitno da su ljudi svjesni pejgamberske pouzdanosti, te su, zbog toga, prilikom dostavljanja Objave, pejgamberi posebno naglašavali ovu svoju karakternu crtu:

I Nuhov narod je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Nuh reče: "Kako to da se Allaha ne bojite? Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!" (Eš-Šu'ara', 105-108)

Pitanja kao što su čežnja za liderstvom, požuda za imetkom i očekivanje poštovanja stavljaju ljude

u nedoumicu u kontekstu osjećanja pouzdanosti u druge. Štaviše, smatra se da ljudi ne čine dobročinstva ukoliko nemaju neku materijalnu korist od toga. Što se tiče pejgambera, oni nagradu očekuju od Allaha, dž. š., a posebno su naglašavali da, u tom pogledu, nemaju nikakvih očekivanja od ljudi. Nuh, a.s., je svome narodu rekao slijedeće:

"Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi." (Eš-Šu'ara', 109)

A ako glave okrenete - pa, ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem musliman." (Junus, 72)

Nuh, a. s., je svoj narod pozivao na klanjanje samo Allahu, dž.š. Nuh, a. s., je svoj narod pozivao da napuste bezvrijedan sistem u kome se nalaze i da se klanjaju Alahu, dž. š. Podsjećao ih je da nema drugog Boga osim Allaha, dž.š., i da će se, ukoliko to ne shvate u toku dunjalučkog života, suočiti sa velikim patnjama. Na taj način ih je opominjao i činio razna saopćenja kako bi oni povjerovali. Neki od ajeta o ovom pitanju su slijedeći:

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu, i on je govorio: "O narode moj, Allahu se samo klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate; zar se ne bojite?" (El-Mu'minun, 23)

I Nuha poslasmo narodu njegovu. "Ja sam tu" - govorio je on - "da vas otvoreno opominjem, da se ne klanjate nikome drugom osim Allahu; ja se, zaista, plašim za vas patnje na Nesnosnom danu." (Hud 25-26)

Nuh, a. s., je svoj narod pozivao na obraćanje Allahu, dž.š., i traženje oprosta od Njega. Nakon što je podsjetio da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., Nuh, a.s., je svoj narod pozvao da od Njega traži oprost te im na slijedeći način saopćio radostnu vijest o blagodatima kojima će ih Allah, dž.š., nagraditi za poslušnost:

I govorio je: "Tražite od Gospodara svoga oprost jer On, doista, mnogo prašta; On će vam kišu obilnu slati i pomoći će vas imanijima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati." (Nuh, 10-12)

U nekoliko kur'anskih ajeta Allah, dž.š., obećava da će onima koji vjeruju dati lijep život. Zbog toga, pozivajući svoje narode na pokornost Allahu, dž.š., pejgamberi su saopćavali i to da će ih On obradovati raznim blagodatima. Sa druge strane, nabranjem Allahovih blagodati, nastojali su, isto tako, inicirati njihovo razumijevanje toga, uočavanje Al-

lahovog merhameta i dobročinstva. Nuh, a.s., se slijedećim riječima obratio svome narodu:

“Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara?! Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svjetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio? Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas, sigurno, izvesti. Allah vam je Zemlju učinio ravnom, da biste po njoj hodili putevima prostranim?” (Nuh, 13-20)

Ono što, isto tako, trebaju raditi i vjernici je da, poput pejgamera, spominju Allahove blagodati, da Mu zahvaljuju na tome i da druge pozivaju na zahvalnost.

Nuh, a. s., je na optužbe davao najpametnije odgovore koji će njegov narod podsjećati na Allaha, dž.š.

Svi pejgamberi koje je Allah, dž.š., slao tokom povijesti, bili su izloženi međusobno sličnim optužbama i klevetama. To je Allahov nepromjenljivi zakon sa kojim su se susretali pejgamberi u raznim epohama.

I Nuhov, a.s., narod se, također, opirao u kontekstu poslušnosti Allahu, dž.š., te su o pejgamberu izricali razne besmislice kako bi ga onespokojili. Jedna od tih je i optužba da je u “pravoj zabludi”:

A glavešine naroda njegova su odgovarale: “Mi smatramo da si ti u pravoj zabludi.” (El-A'raf, 60)

Jedna od nauočljivijih odlika Allahovih poslanika je ta da su u svim okolnostima nastavljali sa očuvanjem svog superiornog morala, strpljenja i odlučnosti. Naspram teškoća i kleveta uvijek su zauzimali jedan zreo i ponizan stav. Odgovor koji je Nuh, a s., davao na ovu optužbu primjer je svim vjernicima:

“O, narode moj,” - govorio je on - “ nisam ja ni u kakvoj zabludi, nego sam poslanik Gospodara svjetova; poslanice Gospodara svoga vam dostavljam i savjete vam upućujem; a ja od Allaha znam ono što ne znate vi.” (El-A'raf, 61-62)

A onima koji su ga optuživali za laž, Nuh, a.s., je dao slijedeći odgovor:

Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: “Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama; ne vidimo da ste vi

imalo od nas bolji, štaviše, mislimo da ste lažljivci.”

“O, narode moj,” - govorio je on - “da vidimo! Ako je meni jasno ko je Gospodar moj i ako mi je On od Sebe dao vjerovjesništvo, a vi ste slijepi za to, zar da vas silimo da to protiv volje vaše priznate?”

O, narode moj! Za ovo ja od vas ne tražim blaga, Allah će mene nagraditi. I ja neću otjerati vjernike, oni će pred Gospodara svoga izići; ali, ja vidim da ste vi narod koji ne zna. (Hud, 27-29)

NUH, A.S., JE UPOZORIO NA NEISKRENOST ONIH KOJI SU TRAZILI MUDŽIZE DA BI VJEROVALI

Da se ne bi podredili pejgamberima, nevjernici su tokom povijesti iznosili razne izgovore. Govorili su da pejgamberi imovno trebaju biti iznad njih i da im moraju donijeti čuda (mudžize). Štaviše, usuđivali su se tvrditi kako oni trebaju biti melec, a ne ljudi. Na ovakva i slična očekivanja nevjernika Nuh, a.s., je davao slijedeći odgovor:

Ja vam ne kažem: ‘U mene su Allahove riznice’ - niti: ‘Meni je poznata budućnost’ - niti kažem: ‘Ja sam melek’ - a ne govorim ni o onima koje vaše oci s prezirom gledaju: ‘Allah im nikakvo dobro neće dati’ - ta Allah dobro zna šta je u dušama njihovim - jer bi se tada ogriješio.” (Hud, 31)

Očekivanje da vjerovjesnici novčano, imovno trebaju biti iznad ostalih ljudi i da trebaju pokazivati mudžize, klasična je odlika nevjernika. Bogobojaznost je ono u čemu su pejgamberi superiorniji nad ostalim. Ovi ljudi su superirni nad ostalim zato što su se u svakom trenutku i u svim svojim djelima usmjeravali ka Allahu, dž.š., što su iskazivali pokornost i bogobojaznost i što nikada nisu odstupali od svog strpljenja. Imovinu, položaj, novac, znanje i sve ovosvjetsko Allah, dž.š., može dati mnogim ljudima. Sve to, međutim, nije mjerilo superiornosti, već samo povod za iskušenje. A ocjenjivanje ovih dunjalučkih vrijednosti kao znak superiornosti i kod Allaha, dž.š., svojstveno je jedino onim ljudima koji žive daleko od vjere.

Zar do vas nije doprla vijest o onima prije vas, o narodu Nuhovu, i o Adu, i o Semudu, i o onima poslije njih? - Samo ih Allah zna! - Poslanici njihovi su im donosili, ali oni su ruke svoje na usta stavljali i govorili: “Mi ne vjerujemo u ono što se po vama šalje i mi veoma sumnjamo u ono u što nas pozivate!”

Poslanici njihovi su govorili: "Zar se može sumnjati u Allaha, Stvoritelja nebesa i Zemlje. On vas poziva da bi vam neke grijehe vaše oprostio i da bi vas do roka određenog ostavio." Oni su odgovorili: "Vi ste ljudi kao i mi; hoćete da nas odvratite od onih kojima su se preci naši klanjali - pa, donesite nam čudo vidljivo!"

"Mi jesmo ljudi kao i vi" - govorili su im poslanici njihovi - "ali, Allah daje poslanstvo samo onim robovima Svojim kojima On hoće; mi vam ne možemo donijeti čudo bez Allahove volje - a vjernici neka se samo u Allaha uzdaju. (Ibrahim, 9-11)

Prilikom pozivanja Nuh, a.s., je oprobavao razne metode. Poput ostalih pejgambere, i Nuh, a.s., je pribjegavao raznim metodama kako bi svoj narod uputio na Pravi put. Kako god ga je otvoreno pozivao, isto tako mu se nastojao približiti i različitim drugim putevima. Međutim, unatoč svim tim naporima, njegov narod je bio ustrajan u nevjerovanju i oholosti. Nuh, a.s., je na slijedeći način objasnio opiranje svoga naroda:

On reče: "Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju, doista, pozivao, ali ga je pozivanje moje još više udaljilo. I kad god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama svojim se pokrivali - bili su uporni i pretjerano oholi. Zatim, ja sam ih otvoreno pozivao, a onda sam im javno objavljavao i u povjerenju im šaputao." (Nuh, 5-9)

Kao što se razumije iz ovih riječi Nuha, a.s., pejgambere su neprestano ljude pozivali na Allahov put; razrađivanjem raznih metoda nastojali su pokrenuti njihove savjesti. Djelovati odlučno, bez obzira kakve reakcije budu stizale od ljudi, kategorično izvršavati Allahovu zapovijed pozivanja na dobro i odvratanje od zla bitne su odgovornosti kojima su, pored pejgambere, zaduženi i čestiti vjernici:

I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvratači - oni će šta žele postići. (Ali 'Imran, 104)

Oni se kaju, i Njemu klanjaju, i Njega hvale, i poste, i molitvu obavljaju, i traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrataju i Allahovih propisa se pridržavaju. A vjernike obraduj! (Et-Tevba, 112)

NUHOV, A.S., ODLUČNI STAV NASPRAM SVOG NARODA

Svjesni da je Allah, dž.š., Vlasnik svega na svijetu,

da, nakon što to On ne dozvoli, niko neće imati tu moć da im nanese neko zlo ili korist, pejgambere nikada nisu ispoljavali strah zbog prijetnji koje im je upućivao njihov narod. U svim poteškoćama sa kojima su se susretali oni su se oslanjali i uzdali u Allaha, dž.š. Nuh, a.s., je, isto tako, vodio hrabru borbu protiv svog nevjerničkog naroda, a da apsolutno ne strahuje pred njihovim optužbama i nasrtajima, on je istakao slijedećim riječima:

Kaži im povijest o Nuhu! Kad on reče narodu svome: "O, narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima - a ja se stalno uzdam u Allaha - onda se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnogom izvršite i ne odgađajte!" (Junus, 71)

Ugledajući se u pejgambere, vjernici, također, pokazuju strpljivost naspram poteškoća, i pred neprijateljem nikada ne ispoljavaju strah i malaksalost. Svjesni su da je Allah, dž.š., stalno sa njima i da apsolutna pobjeda uvijek pripada vjernicima, pošto je to zagantirano:

I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici! (Ali 'Imran, 139)

A Allah neće dati priliku nevjernicima da unište vjernike! (En-Nisa', 141)

Nuh, a. s., je svoje narod upozorio na velike patnje. Mnogi narodi u povijesti uništeni su različitim katastrofama koje je na njih poslao Allah, dž.š., zato što su se suprotstavljali pajgamberima koji su im slani, što su se upuštali u borbu protiv njih i vjernika. Što se tiče pejgambere, oni su, prije stradanja, upozoravali svoj narod i pozivali ga da se drži Allahovogputa. Svoj narod je Nuh, a.s., upozorio slijedećim riječima:

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. "O, narode moj," - govorio je on - "Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate! Ja se doista plašim za vas patnje na Velikom danu!" (El-A'raf, 59)

NUHOV ODGOVOR NARODU KOJI SE RUGAO VJERNICIMA

U nizu kur'anskih ajeta Allah, dž.š., spominje ljude koji se rugaju vjernicima. Međutim, one koji su se tokom povijesti rugali vjernicima Allah, dž.š., je još u toku ovosvjetskog života doveo u položaj da su i sami postali predmet ruganja, a poniženja koja će ti ljudi doživljavati na budućem svijetu bit će

mногоstruko veća. Allah, dž.š., u Kur'anu (El-Mu-taffifun, 34) saopćava će se vjernici u Džennetu podsmijavati nevjernicima posmatrajući ih kako u Džehennemu podnose patnje.

I Nuhov narod se, isto tako, rugao njemu i vjernicima. Odgovor koji je Nuh, a.s., dao narodu glasio je:

"Ako se vi rugate nama" - govorio je on - "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate, i saznat ćete, zaista, koga će snaći sramna kazna i ko će u vječnoj mucu biti." (Hud, 38-39)

Na ustrajnost u nevjerovanju svog naroda Nuh, a.s., je zatražio pomoć od Allaha, dž.š.

Kao što smo vidjeli iz dosadašnjih ajeta, Nuh, a.s., je tokom života opominjao svoj narod, i upozoravao ih na Allahove patnje. Međutim, kada je, unatoč svemu tome, njegov razuzdani narod i dalje ustrajavao u nevjerovanju, Nuh, a.s., se Allahu, dž.š., obratio slijedećom dovom:

I Nuh reče: "Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, jer, ako ih ostaviš, oni će robove Tvoje u zabludu zavoditi i samo će grješnika i nevjernika rađati!" (Nuh, 26-27)

Upravo je to ono što trebaju činiti vjernici koji se ugledaju na pejgambere: objašnjavati vjeru svim raspoloživim mogućnostima, verbalno ili pisanjem, upoznati ih sa svakojakim dokazima Allahovog postojanja, obznaniti im, povrh svega, blizinu dana odgovornosti, Dženneta, Džehennema... Međutim, ako, unatoč svemu tome, bude bilo onih koji ustrajavaju u nevjerovanju, vjernici tada upućuju dovu Allahu, dž.š., za njihovo kažnjavanje, a znaju da On, i na dunjaluku i na Ahiretu, odgovara savršenom pravednošću.

NUHOV SIN JE BIO JEDAN OD ONIH KOJI NISU VJEROVALI

Veliku katastrofu je Allah, dž.š., poslao na narod koji je, svojim nevjerovanjem, ruganjem i nasrtanjima, tu kaznu u potpunosti zaslužio, i tako uništio one što su pobijali Nuha, a.s. Što se tiče Nuha, a.s., i vjernika odanih njemu, oni su se popeli na lađu i spasili se od katastrofalnog potopa. Među onima koji su uništeni bio je i sin Nuha, a. s.; od azaba ga nije spasilo to što je bio pejgamberov sin.

Unatoč tome što sami nisu pobožni, danas se, kada se nađu u okruženju vjernika, određeni ljudi

hvale pobožnošću svojih bližnjih. Veoma često se čuju riječi: Moj otac je hadžija, Moj djed je bio veliki alim i sl. A na Dan polaganja računa čovjek će biti odgovoran samo za ono što je sam uradio, za ono što je njemu pripadalo kao dužnost. Kvaliteti i pobožnost njegovih bližnjih neće mu pričiniti nikakvu fajdu. Ova činjenica se u Kur'anu ističe na slijedeći način:

Allah navodi kao pouku onima koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu: *bile su udate za dva čestita roba Naša, ali su prema njima licemjerne bile - i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći, i reći će se: "Ulazite vas dvije u vatru, sa onima koji ulaze!" (Et-Tahrim, 10)*

Nuh, a.s., je do posljednjeg trenutka svog sina upozoravao da ne bude nevjernik, ali njegova upozorenja nisu pozitivno rezultirala:

I ona ih je ponijela na valovima velikim kao brda i Nuh zovnu sina svoga koji se nalazio podaleko: "O sinko moj, ukrcaj se s nama, ne budi s nevjernicima!" - a on reče: "Sklonit će se na kakvo brdo koje će me od vode zaštititi." - "Niko danas Allahove kazne neće pošteđen biti, osim onoga kome se On smilovao!" - reče Nuh, i val ih razdvoji, i on potopljen bi. (Hud, 42-43)

NUH, A.S., SE MOLIO ZA VJERNIKE

Kako god je Nuh, a.s., činio dovu za kažnjavanje nevjernika, isto tako je molio i za oprost grijeha vjernika:

"Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjericima i vjericama, a nevjernicima samo propast povećaj!" (Nuh, 28)

Ova pejgamberova dova akt je na koji se vjernici trebaju ugledati i primjenjivati u svojim životima. Jedini vjernikovi prijatelji su oni koji poput njega vjeruju u Allaha, dž.š. Zbog toga su dove, koje međusobno čine vjernici, znak imana.

Sa turskog preveo:

Enver Ibrahimkadić

RASPLET NA KONVENCIJI SDA

BOŠNJAČKI TITOIZAM

OD TITA DO TIHIĆA

Pan Bošnjak ekskluzivno
objavljuje originalni
dokument Prudskog
sporazuma

ANEKS I ZAJEDNIČKE IZJAVE IZ PRUDA OD 08. 11. 2008.

I.2. - Državna imovina

✓ 1. Predmet Zakona o državnoj imovini jeste:

1.1. imovina od sukcesije bivše SFRJ

~~1.2. imovina Sekretarijata za narodnu odbranu~~

1.2. imovina čiji je vlasnik ili korisnik SRBiH, RbiH i BiH

✓ 2. To znači da treba napraviti popis sve imovine koja je predmet ovoga Zakona. Nakon toga napraviti sporazum izvršnih organa svih nivoa vlasti kojim bi najprije bila izdvojena imovina potrebna za izvršavanje nadležnosti Bosne i Hercegovine, potom entiteta, kantona i općina.

~~Ovaj sporazum bi na odgovarajući način bio ugrađen u Zakon.~~

Ovaj sporazum je sastan dio zakona, sporazuma to kupačije.

3. Sva ova imovina (tačka 1.) u prvom knjiženju treba da bude uknjižena na Bosnu i Hercegovinu, a odmah nakon toga u drugom knjiženju na entitete, kantone i općine ili dr.

✓ 4. Potrebno je osnovati Agenciju za državnu imovinu.

u imenu koje pripada BiH, osnati, da se Agencija to držav imovinu.

✓ 5. Rok za usvajanje zakona je 31. januar 2009.

Sukladno zakonu o knjiženju

1. Sva imovina iz tačke 1. BiH će u konkretni uknjiženo u BiH, entitete, kantone i općine

2. Imovina koja je predmet ovog Zakona u prvom knjiženju knjiži se na BiH. Nakon sporazuma biva ministar, vlada entiteta, kantona i općina

3. Ovaj sporazum je sastan dio zakona i predstavlja osnov za kantone uknjižuje, st- da ista marks se prilikom uknjižuje u BiH.

istom uknjižuje je prva razini koja pripada prema ovom sporazumu.

Vrlo, vrlo je komplicirana situacija u SDA-u. Sam način najavljanja stranačkog kongresa od dvojice pretendena na lidersku poziciju, dakle aktualnog lidera Sulejmana Tihića, i "lidera u pokušaju" Bakira Izetbegovića, zakomplicirao je situaciju i zabunio analitičare. Ništa manje nije bilo zbunjeno SDA-ovo članstvo. Stoga je bilo vrlo nezahvalno upustiti se u analizu i prognozu mogućeg ishoda i raspleta unutra SDA.

EMOTIVNI EFEKAT

Prvo je Tihić rekao kako bi bilo bolje da se održi stranačka konvencija, kojom bi se odgodio kongres bar za dvije godine. Takvo mišljenje potkrijepio je vanrednom političkom situacijom u državi, gdje se SDA bori svim silama da opstane u vlasti odakle je izguruju i istjeruju SDP i SBB.

Bakir Izetbegović je odšutio nakon Tihićeve izjave da bi se oglasio tek nakon sondaže raspoloženja unutarstranačkih struktura na terenu. Navodno je raspoloženje za održavanje kongresa bilo veće. Tako je u jednom intervjuu jednim sedmičnim novinama Izetbegović potvrdio da će "kongres biti sazvan" i da je on spreman kandidirati se za predsjednika. Onda će Tihić u jednom televizijskom intervjuu priznati da je raspoloženje u Stranci takvo da se održi kongres, ali da je on umoran i da razmišlja o povlačenju. Nije eksplicite najavio odlazak, ali ostavio je dojam da mu nije baš stalo do političke borbe i ostanka na liderskoj poziciji. U istom intervjuu potvrdio je saznanje da se Izetbegović želi kandidirati za predsjednika stranke. Tako da bi po dotadašnjim nastupima dvojice prvaka SDA stvar mogla biti vrlo jednostavno riješena. Sticao se dojam da Tihić želi prepustiti poziciju Bakiru Izetbegoviću. I to bi bio Tihićev emotivni efekat i vrlo pozitivan gest koji bi se mogao i trebao shvatiti kako Tihić nije pohlepan političar, poput svih ostalih lidera stranaka u BiH. A, to bi definitivno trebali shvatiti i pristaše SDA kako njihove vođe, posebno Tihić, vode računa o jedinstvu stranke i "mira u kući".

Međutim, oni koji malo bolje poznaju Tihića, posebno oni koji su proniknuli u njegov psihoprofil, ili imali neposredno političko iskustvo sa njim, kad su politički dogovori i politički okršaji u pitanju, uopće nisu razmišljali na takav način, pa tako nisu uzeli "zdravo za gotovo" to što se Tihić vajakao da li će se boriti za još jedan mandat na liderskoj pozici-

iji u SDA-u. Tihićeva snishodljivost, njegov skoro molećiv ton i merhametli poza, te dušebrižnička priča podvedena pod frazu "za dobrobit naroda i države", njegov je najopasniji gard prije obračuna sa protivnikom. Jednostavno, on takvim gardom umiruje ili uspavljuje protivnika kako bi ga odvratio od borbe, ili priprema za borbu dok on svojim lukavim i vještim spletkarenjem, kadrovskim mešetarenjem i izbornim inženjeringom, osigura premoć među delegatima.

NAJDUŽI LIDERSKI MANDAT

Najveća zagonetka je na osnovu čega Tihić djeluje neambiciozno i zagonetno. Do sada se mnogo spekuliralo o njegovoj bolesti, ali je očito da ju je uspješno sanirao. Opće političke prilike ne idu na ruku SDA-u, bez obzira na njen relativno dobar, pa čak i vrlo dobar izborni rezultat na lokalnim izborima. S jedne strane, očito je Tihić izgubio saveznike u Miloradu Dodiku i Draganu Čoviću, što mu i ne mora biti teško, ali mu je sigurno vrlo teško što je izgubio podršku određenih krugova međunarodne zajednice gdje je slovio kao jedan od preporučljivih političara u BiH. Te brige sigurno more samog Tihića. Pretpostaviti je i to da njegov krug ljudi, koji mu je donio pobjedu na prošlom Kongresu SDA nad Bakrom Izetbegovićem, poput Asima Sarajlića, Adila Osmanovića, Fuada Kasumovića, Sadika Ahmetovića itd., uhvatila panika od prijetnji lidera SDP-a i SBB-a u borbi protiv korupcije, i da su oni izvršili pritisak na Tihića da se politički primiri i tako ostave samog Izetbegovića na vjetrometini. Naravno, ako su i radili "na crno" pod velikim plaštom SDA, radili su nešto i za šefa Tihića. Tako se spekulira da je Tihić, preko sina Anvara, (su)vlasnik velikog bogastva koje kontrolira Nedžad Koldžo, načelnik općine Novo Sarajevo.

A najmisterioznija uloga u ovom raspletu namijenjena je opet Mirsadu Kebi. On je, kao Tihićev kadrovnik, kreirao politiku prema međunarodnoj zajednici, kao i prema Miloradu Dodiku i Draganu Čoviću, te bio brana tzv. radikalnom i desnom krilu unutar SDA kojeg je simbolizirao i sam Bakir Izetbegović. I, naravno, uz suflere poput Šaćira Filandre i Raifa Dizdarevića, Kebo je kreirao "novu" ideologiju SDA kojom će se približiti SDP-u. Malo je začudo pripisivati danas takvu ulogu, a posebno takvu moć jednom prilično neubjedljivom političaru, posebno zbog njegovog dugogodišnjeg lošeg zdravstvenog stanja, ali samo nekoliko činjenica

Da li Tihić, Kebo, Dizdarević, Halilović, kao bivši komunisti i tito(isti), i danas rade za tu opciju vrlo je teško dokazati. Ali to ni ne mora biti toliko važno, koliko je važno da su oni dokaz da je preko njih titoizam preživio kod Bošnjaka. U istoj mjeri u kojoj «dvocjevka» Halilović danas savjetuje Mirsada Kebu, u istoj mjeri Dizdarević, koji je od muslimanskih intelektualaca i napravio robijaše, svim svojim kapacitetom savjetuje i lobira za Tihića i njegovu politiku.

može ukazati da se radilo o najmoćnijem političaru u Sarajevu nakon smrti Alije Izetbegovića. Recimo, Kebo je Dodik javno ponudio finasiranje liječenja u bilo kojoj klinici u svijetu. Kebo je sa svojom kćerkom donirao svoje organe tijela za jednu bolnicu u Banjoj Luci. Poznato je da Kebo, uz Srđana Dizdarevića, tadašnjeg bliskog prijatelja Dodika, organizirao skup u Doboju, između Lagumdžije, Tihića i Dodika, kada se oborila posljednja vlada SDA-a na čelu sa Perom Bukejlovićem.

Zatim, tvrdi se da je Kebo, pošto je sa pozicije prvog ili drugog čovjeka u Federaciji BiH, kontrolirao policijske agencije i tužilaštva u kantonima Federacije BiH, "skinuo s vrata" optužnicu Draganu Čoviću za pronevjeru skupa sa braćom Lijanovića. A, najbitnije je da je kontrolirao kadrovsku strukturu Razvojne banke, te da je preko afere u toj banci bukvalno eliminirao Nadžada Brankovića iz političkog života. Sada mu Ramiz Džaferović, sa promijenjenim političkim dresom, uzvraća udarac.

Očito Kebo nije imao posla, jer nije kreirao nove optužnice protiv «Bakirovaca», kao što je to ranije učinio uoči velikih stranačkih okršaja.

Ovaj put je Tihić išao na kompromis i direktno sa Bakikom pregovarao o «prevazilaženju problema.» Sve tenzije su, kakve su pokazane na sjednici Predsjedništva SDA, između njihovih pristaša su fingirane da bi se u javnosti ostavio dojam na «ozbiljnost situacije» i «stranka pokazala svoj demokratski potencijal». Noć uoči odlučujuće sjednice posljednji Tihićev gost sa kojim se rastao ispred zgrade u kojoj živi pred samu ponoć opet je bio Raif Dizdarević!

Tako će Tihić ostati političar sa najdužim liderskim mandatom poslije Josipa Broza Tita.

IZDALI DRŽAVU, LOJANI SDA-U

A, zašto se ne bi dogovorili Tihić i Izetbegović?! Zar

ima i jedno krucijalno političko pitanje na kojem su se razišli Tihić i Izetbegović? Izetbegović je podržao Tihića za tzv. Aprilski paket, zatim za Prudski sporazum, pa čak ga je podržavao i u Butmirskim pregovorima, koje su Lagumdžija i Silajdžić odbili i osujetili. Njih dvojica, osim što se personalno preziru, koškaju se samo oko kadrovskih stranačkih rješenja. I u tome je sva drama njihove politike!

Međutim, na osnovu dosadašnje vladavine u SDA-u, nad Tihićem stalno lebdi sjenka izdaje bošnjačke nacionalne politike. Nazivali su ga «srpskim igračem», sumnjivali ga za vezu sa Fikretom Abdićem koji ga je «oslobodio iz srpskih logora», tvrdili su ga je Aliji «uvrnuta ruka» od strane međunarodne zjednice da Tihiću pred vlast ili će mu SDA staviti na spisak terorističkih organizacija poput Hizbullah i Hamasa» itd. On se danas više nego ikad upinje (od)kazati da sve što radi radi za državu BiH.

Postoje saznanja, ali nema čistih dokaza za Tihićevu izdaju. Najveći dokazi su njegovi sporazumi sa Dodikom kakav je rudski sporazum. Pan Bošnjak je dobio originalni tekst izjave Sulejmana Tihića, koju je dao 5. maja, 1993. jednom isljedniku N.I. u Zagrebu nakon što je razmijenjen kao logoraš.

U toj izjavi, koja se sastoji od trideset kucanih stranica, Tihić ne daje nikavu osnovu da je postao suradnik «srpske strane». On govori o svojim patnjama u logoru, zaista je preživio paklena mučenja, zatim denuncira neke Bošnjake iz B. Šamca poput Fadila Topčagića, koji su progonili Bošnjake, tvrdi kako Srbi nisu progonili «komuniste i reformiste»; priznanje da je dva puta govorio za medije (TV Novi Sad i BBC) i jednom dao intervju Crvenom krstu, te da je lagao pod prijetnjom. Zašto je baš Tihić davao intervju u ime svih logoraša? U izjavi opisuje profil «muslimanskog rukovodstva» na početku rata. Tvrdi da je Alija Izetbegović uvjeravao rukovodstvo SDA da se ne trebaju naoružavati, jer nemaju šanse protiv naoružane JNA, ali savjetovao je da ne budu baš goloruki i da kupe nešto pušaka. On naziva Sefera Halilovića, koji se na jednom sastanku Patriotske lige u Doboju, predstavio kao Halil, «dvocjevkom», što se može razumjeti da ga eksplicite optužuje za dvostruku ulogu i suradnju sa KOS-om. «Rekao sam mu: 'Ti znaš ko smo mi, a mi ne znamo ko si ti!'», priča Tihić, jer im Halilović nije rekao svoje ime i prezime.

Koliko god izdvajao Aliju Izetbegovića iznad Behmena, Silajdžića i Mahmutćehajića, ipak zaključuje da «SDA-om vladaju Alijini prijatelji robijaši».

A zašto se ne bi dogovorili Tihić i Izetbegović?! Zar ima i jedno krucijalno političko pitanje na kojem su se razišli Tihić i Izetbegović? Izetbegović je podržao Tihića za tzv. Aprilski paket, zatim za Prudski sporazum, pa čak ga je podržavao i u Butmirskim pregovorima, koje su Lagumdžija i Silajdžić odbili i osujetili. Njih dvojica, osim što se personalno preziru, koškaju se samo oko kadrovskih stranačkih rješenja. I u tome je sva drama njihove politike!

Da li Tihić, Kebo, Dizdarević, Halilović, kao bivši komunisti i tito(isti), i danas rade za tu opciju vrlo je teško dokazati. Ali to ni ne mora biti toliko važno, koliko je važno da su oni dokaz da je preko njih titoizam preživio kod Bošnjaka. U istoj mjeri u kojoj «dvocjevka» Halilović danas savjetuje Mirsada Kebu, u istoj mjeri Dizdarević, koji je od muslimanskih intelektualaca i napravio robijaše, svim svojim kapacitetom savjetuje i lobira za Tihića i njegovu politiku. To je uočio i najopskurniji mrzitelj ideje i politike Alije Izetbegovića u Sarajevu Senad Avdić, urednik Slobodne Bosne. On tvrdi da je Tihićeva SDA, i pored živog Alijinog sina, učinila najveću distancu od politike njenog osnivača Alije Izetbegovića, zbog čega ne krije svoje oduševljenje. Kao što u istoj tvrdnji ne skriva razočarenje što je Lagumdžija isto tako odlutao od politike svoga oca Salke, nakadašnjeg šefa sarajevskih komunista.

Čemu, onda, kongresi i konvencije kad je stvar davno došla na svoje mjesto?! Bošnjaci još žive doba titoizma zahvaljujući jednako Aliji i Bakiru Izetbegoviću koliko i samom Tihiću kojeg su izabrali i podržali. Dizdarevićevo je uvijek bilo da od muslimanskih intelektualaca pravi robijaše. To mu je na samrti ostavio u emanet Josip Broz u Bugojnu!

Predsjednik HDZ Dragan Čović
Predsjednik SNSD Milorad Dodik
Predsjednik SDA Sulejman Tihić

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

Klubovima poslanika / zastupnika i delegata HDZ, SNSD I SDA
u
Predstavničkom / Zastupničkom i Domu naroda

PREDMET: INICIJATIVA ZA IZMJENE USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE

U skladu sa Zajedničkom izjavom od 08. 11. 2008. godine u Prudu kod Bosanskog Šamca, predsjednici političkih stranaka potpisnica ove Izjave podnose inicijativu za izmjene Ustava Bosne i Hercegovine.

Izmjene Ustava Bosne i Hercegovine treba da se odnose na:

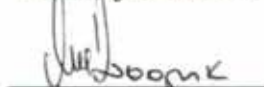
1. Usklađivanje Ustava BiH sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda sa dodatnim protokolima;
2. Nadležnosti države, središnjih i lokalnih nivoa vlasti;
3. Funkcionalnije institucije BiH;
4. Teritorijalnu organizaciju Bosne i Hercegovine i središnjih nivoa vlasti.

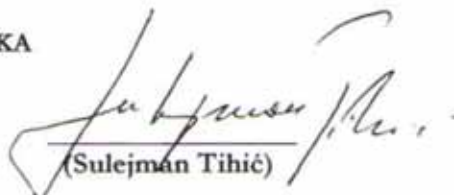
Predlažemo da klubovi naših stranaka, zajedno sa ostalim poslanicima / zastupnicima i delegatima koji podržavaju ovu inicijativu i principe, u Predstavničkom / Zastupničkom i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine pokrenu odgovarajuće aktivnosti i predlože Predstavničkom / Zastupničkom domu i Domu naroda donošenje Odluke o pristupanju izmjenama Ustava Bosne i Hercegovine.

Sarajevo, 22. 12. 2008. godine

(Dragan Čović)

PREDSJEDNICI STRANAKA

(Milorad Dodik)

(Sulejman Tihić)

POLITIČKI DOGOVOR O USUGLAŠAVANJU TEKSTA ZAKONA

O

POPISU STANOVNIŠTVA.

SISTEMU DRŽAVNE POMOĆI,

BUDŽETU INSTITUCIJA I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BiH

1. Zakon o popisu stanovništva

Ostaje tekst usvojen u Zastupničkom / Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, s tim da se *briše član 48.* Zavod za statistiku BiH iskazivat će statističke podatke po svim razinama vlasti (država, entiteti, kantoni, općine, tj. Distrikt Brčko)

2. Zakon o sistemu državne pomoći

Osnova za dogovor je prijedlog Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Vijeće za državnu pomoć se formira u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine.

Vijeće za državnu pomoć broji 8 (osam) članova, od čega 3 (tri) iz Vijeća / Savjeta ministara, po 2 (2) iz entiteta i 1 (jedan) iz distrikta Brčko.

Konstatiramo da je provođenje presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju *Sejdić – Finci* kredibilan proces u okviru Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine te da nakon usvajanja Zakona o popisu stanovništva i Zakona o sistemu državne pomoći Bosna i Hercegovina može aplicirati za kandidatski status za punopravno članstvo u Evropskoj uniji.

Suglasni smo da se **do kraja 2011. godine usvoji budžet institucija i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine** na nivou ostvarenja za 2011. godinu. Nakon toga, za prvi kvartal da se donese odluka o privremenom finansiranju do konačnog dogovora.

Sarajevo, 28. decembar 2011. godine

SPORAZUM

O SASTAVU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

1. Predsjedavajući VM BiH	- H
2. Ministar vanjskih poslova BiH	- B
3. Ministar vanjske trgovine i ekon. odnosa sa inozemstvom	- S
4. Ministar finansija i trezora BiH	- S
5. Ministar sigurnosti	- B
6. Ministar pravde	- H
7. Ministar civilnih poslova	- S
8. Ministar za ljudska prava i izbjeglice	- H
9. Ministar prometa i komunikacija	- B
10. Ministar odbrane	- B

Jedna ministarska pozicija iz bošnjačke kvote bit će popunjena predstavnikom ostalih naroda.

Također, jedna bošnjačka pozicija u Vijeću ministara mora pripasti predstavniku iz RS.

1. Agencija za istrage i zaštitu – SIPA	- S
2. Regulatorna agencija za komunikacije – RAK	- S
3. Agencija za identifikacijska dokumenta, Evidenciju i razmjenu podataka BiH – IDDEEA	- B
4. Uprava za indirektno oporezivanje (plus 2 odgovorna mjesta za pripadnike srpskog naroda)	- H

Popuna ovih pozicija vrši se nakon isteka mandata.

Zamjenici ministara

1. Zamjenik ministra vanjskih poslova	- S
2. Zamjenik ministra vanjske trgovine i ek. Odnosa sa inozemstvom	- B
3. Zamjenik ministra finansija i trezora	- B
4. Zamjenik ministra civilnih poslova	- B
5. Zamjenik ministra sigurnosti	- H
6. Zamjenik ministra pravde	- S
7. Zamjenik ministra za ljudska prava i izbjeglice	- S
8. Zamjenik ministra prometa i komunikacija	- H
9. Zamjenici ministra odbrane	- S i H

U okviru ovog Sporazuma, mogući su bilateralni dogovori o zamjeni pozicija.

Sarajevo, 28. decembar 2011.

STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE
HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BIH
SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA

26. januar 2009. godine

-KOLEMS SDA
-FRAKCIJAMA u SR BiH
-DELEGATI u DODU
DODU SR BiH

ZAJEDNIČKA IZJAVA

O Ustavu Bosne i Hercegovine

Stranke su se dogovorile o osnovnim načelima funkcioniranja Bosne i Hercegovine kako slijedi:

- Bosna i Hercegovina je suverena država u međunarodno priznatim granicama.
- Bosna i Hercegovina je demokratska, socijalna i sekularna država utemeljena na vladavini prava i načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku.
- Bosna i Hercegovina je decentralizirana država, organizirana na tri razine vlasti. Srednja razina vlasti je sastavljena od četiri teritorijalne jedinice, gdje je svaka teritorijalna jedinica utemeljena na diobi vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku.
- Konkretno prijedloge ustavnih rješenja stranke će sukladno ovoj Zajedničkoj izjavi međusobno razmijeniti do narednog sastanka koji će se održati u Mostaru u terminu između 20. i 25. 02. 2009. godine čije je domaćin predsjednik HDZ g. Dragan Čović. Tada će se razmotriti i pitanje dvojnog državljanstva za sve građane Bosne i Hercegovine.

Dragan Čović
Predsjednik HDZ

Suljman Tihić
Predsjednik SDA

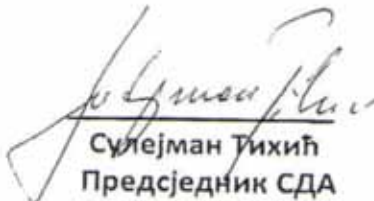

Milorad Dodik
Predsjednik SNSD

**СТРАНКА ДЕМОКРАТСКЕ АКЦИЈЕ
ХРВАТСКА ДЕМОКРАТСКА ЗАЈЕДНИЦА БИХ
САВЕЗ НЕЗАВИСНИХ СОЦИЈАЛДЕМОКРАТА**

26. јануар 2009. године

У циљу рјешавања проблема избјеглих и расељених лица, странке потписнице су се договориле да затраже од Вијећа министара Босне и Херцеговине, да изнађе могућност добијања повољног кредита у износу од 500 милиона конвертибилних марака, који ће се имплементирати пропорционално националној структури становништва путем Државне комисије за избјеглице и расељена лица Босне и Херцеговине.

Драган Човић,
Предсједник ХДЗ

Сулејман Тихић
Предсједник СДА

Милорад Додик
Предсједник СНСД

**STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE
HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BiH
SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA**
26. januar 2009. godine

kao

Stranke su se dogovorile o Amandmanu na Ustav Bosne i Hercegovine (Aneks IV Opšteg okirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini) za rješenje pravnog statusa Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kako slijedi:

Amandman glasi:

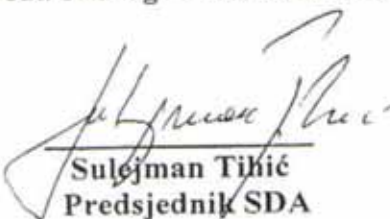
„Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine postoji pod suverenitetom Bosne i Hercegovine u oblastima koje spadaju pod nadležnosti institucija BiH, čija je teritorija u zajedničkoj svojini (kondominijum) entiteta, je jedinica lokalne samouprave sa vlastitim institucijama i propisima sa ovlaštenjima i statusom iz Konačne odluke Arbitražnog tribunala za spor oko međuentitetske linije razgraničenja u oblasti Brčkog. Odnos između Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i institucija Bosne i Hercegovine i entiteta može se urediti zakonom.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je nadležan da odlučuje o bilo kom sporu u vezi sa zaštitom utvrđenog statusa i ovlaštenja Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine koji se može javiti između jednog ili svih entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

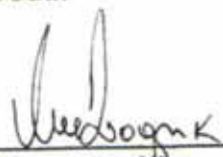
Svaki takav spor jedino može pokrenuti većina poslanika skupštine Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine koja uključuje najmanje jednu trećinu izabраних poslanika iz reda svakog od konstitutivnih naroda.

Dragan Čović,
Predsjednik HDZ

Sulejman Tihić
Predsjednik SDA

Milorad Dodik
Predsjednik SNSD

СТРАНКА ДЕМОКРАТСКЕ АКЦИЈЕ
ХРВАТСКА ДЕМОКРАТСКА ЗАЈЕДНИЦА БиХ
САВЕЗ НЕЗАВИСНИХ СОЦИЈАЛДЕМОКРАТА

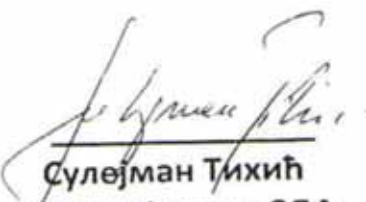
26. јануар 2009. Године

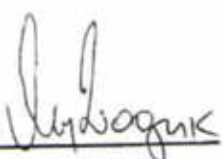
Имовина која је предмет Закона о државној имовини Босне и Херцеговине, јесте имовина Босне и Херцеговине која ће се сходно Споразуму који је саставни дио Закона подијелити између институција Босне и Херцеговине, ентитета, кантона, Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине и општина.

Имовина ће се књижити на основу овог Закона и Споразума.

Странке траже да Комисија за израду Закона и Вијеће министара Босне и Херцеговине у наредних седам дана предложе Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине приједлог Закона без одлагања.

Драган Човић
Предсједник ХДЗ

Сулејман Тихић
Предсједник СДА

Милорад Додик
Предсједник СНСД

Dragan Čović, predsjednik HDZ BiH
Milorad Dodik, predsjednik SNSD
Sulejman Tihić, predsjednik SDA

**PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Predmet: Odluka Fiskalnog vijeća

Predlažemo da se ispoštuje odluka Fiskalnog vijeća o utvrđenom budžetskom okviru za 2009. godinu.

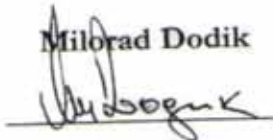
Unutarnja raspodjela budžetskih sredstava je pitanje Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i entitetskih parlamenata.

Smatramo da nedostajuća sredstva za pomoć povratku izbjeglih i raseljenih lica, shodno Programu povratka 2009-2014, treba osigurati iznalaženjem povoljnog kredita ili izdavanjem obveznica od Vijeća ministara BiH.

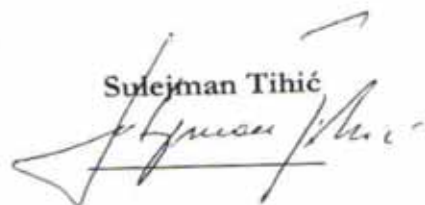
Dragan Čović

Milorad Dodik

Sulejman Tihić

Sarajevo, 22. decembar 2002.

Dragan Čović, predsjednik HDZ BiH
Milorad Dodik, predsjednik SNSD
Sulejman Tihić, predsjednik SDA

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Predmet: Popis stanovništva – povratak izbjeglih i raseljenih lica

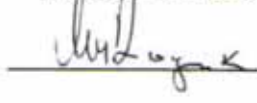
Predlažemo da, na temelju Zajedničke izjave iz Pruda od 08. novembra 2008. godine, Vijeće ministara

1. formira interresornu grupu koja će izraditi prijedlog zakona o popisu stanovništva koji će uključiti i popis izbjeglica Bosne i Hercegovine.
2. utvrdi prijedlog zakona o popisu stanovništva, koji je usko vezan za pomoć održivom povratku svih izbjeglih i raseljenih lica u periodu 2009-2014 godina.
3. u skladu sa Aneksom VII *Dejtonskog sporazuma* hitno napraviti Program mjera za pomoć održivom povratku za period 2009-2014 godina sa projekcijom potrebnih sredstava za potpunu realizaciju.
4. Iznade mogućnost dobivanja povoljnog kredita za izdavanje obveznica finansiranje obaveza predviđenih u Programu. To podrazumijeva i animiranje međunarodnih organizacija i prijateljskih država koje bi pomogle povratak.

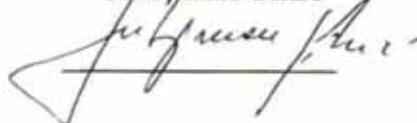
Dragan Čović

Milorad Dodik

Sulejman Tihić

Sarajevo, 22. decembar 2002.

Kako je SDA ostala jedinstvena

DEPEŠE I KONGRES

Francuski historičar Lisjen Fevr svojevremeno je napisao:

“Da bi se razumjelo jedno vrijeme, treba o njemu mnogo znati.”

Usvome govoru u Parlamentu BiH, potpredsjednik SAD Džo Bajden, od svih BH političara, istaknuo je samo jedno ime, ime Sulejmana Tihića. Većina analitičara utvrdila je direktnu vezu između govora i poruka Džozefa Bajdena i pobjede Sulejmana Tihića nad Bakirom Izetbegovićem na 5. Kongresu SDA. Neki smatraju da je tada termin Bajdenove posjete Balkanu podešen sa terminom održavanja 5. Kongresa SDA BiH.

Akteri, tj. svjedoci vremena, dok žive u nekom vremenskom periodu, često ne saznaju mnoge činjenice i nerijetko bivaju uskraćeni za mnoge tajne koje su skrivene od njih, za razliku od nekih budućih generacija i pisaca koji će pisati o tom vremenu i imati na raspolaganju daleko više informacija i podataka. Međutim, ove generacije koje žive u vremenu globalizacije, interneta, web portala, googla, i sl. i sadašnje generacije imaju daleko širu sliku, znaju daleko više aktuelnih "tajni" od ranijih generacija.

O našoj bliskoj prošlosti i vrlo "surovoj" sadašnjosti dragocjena su svjedočanstva Wikiliksa.

Dokora se za neke tajne moralo čekati da prođe određena vremenska distanca, ali pojavom Juliana Assanga i Wikiliksa cijeli svijet je dobio na uvid i mogao da čita aktuelne povjerljive depeše i izvještaje o važnim ljudima i događajima našeg vremena.

Naravno, ovo oko depeša i Wikiliksa je idealno za moćne obavještajne službe, poput CIA, MOSAD-a, BND-a, jer u mnoštvu nevažnih pikanterija je provučeno i dosta važnih informacija i te obavještajne službe na istoj toj platformi sutra mogu pustiti "informaciju" kreirajući je tako da izgleda da je proizišla iz Wikiliksa.

Predkonresna SDA groznica je počela ima već više od dva mjeseca. Na sceni, u medijima, su se pojavljivali manje uticajni i potrošeni kadrovi SDA i samoprovisali se u nove lidere i predsjednike SDA. Ukratko, neki mali ljudi koji bi ne birajući sredstva, jer ni do sada nisu birali, željeli su da dođu na poziciju, tj. na vlast. A vodeći SDA dvojac Tihić-Izetbegović je uglavnom mudro šutio. Pa, dobro sad, istini za volju, Tihić je više šutio, a Izetbegović je tu i tamo davao izjave oko predstojećeg Konresa. U navodnoj "dilemi" Konvencija ili Kongres, bilo je da je Tihić za Konveciju, a Izetbegović za Kongres,

te dileme je 19. januara razriješio Glavni odbor SDA BiH koji je donio odluku o Konvenciji.

KAD JE BAJDEN DOŠAO U BIH?

Podsjetimo se malo i 5. kongresa SDA koji je održan u maju 2009. godine. Tada je je na sedam dana prije Kongresa SDA, 19.maja 2009. godine, u Sarajevo sletio potpredsjednik Sjedinjenih Američkih Država Džozef (Džo) Bajden.

U svome govoru u Parlamentu BiH, potpredsjednik SAD Džo Bajden, od svih BH političara, istaknuo je samo jedno ime, ime Sulejmana Tihića. Većina analitičara utvrdila je direktnu vezu između govora i poruka Džozefa Bajdena i pobjede Sulejmana Tihića nad Bakirom Izetbegovićem na 5. Kongresu SDA. Neki smatraju da je tada termin Bajdenove posjete Balkanu podešen sa terminom održavanja 5. Kongresa SDA BiH.

Navodno je i taj period od sedam dana, između Bajdenove posjete i održavanja 5. Kongresa SDA BiH, vrlo pametno i strateški proračunat, kako bi u toku sedmice bile analizirane, afirmisane i kao upute potcrtavane Bajdenove poruke.

Pojavom, gorespomenutih, famoznim "Wikiliksovih" dokumenata iz BiH, mediji, analitičari i pojedini eksperti su rekli da je površna analiza pokazala jasno ko su među našim domaćim političarima američki igrači i ko od njih gura politiku SAD u našoj zemlji. Iz depeša se vidjelo da je npr. direktor obavještajno-sigurnosne/bezbjednosne agencije BiH (OSA/OBA) Almir Džuvo, otkrivao poverljive informacije opozicionom lideru Zlatku Lagumdžiji. Zatim, da je Mladenu Ivaniću predsjedniku PDP-a teško palo što je "morao" da raskine koaliciju sa SNSD-om i napusti vladu Milorada Dodika. Da je Dragan Čavić namjeravao da sruši Mladena Bosića i "reformiše" SDS. Sulejman Tihić, lider SDA, u Vladi Federacije postavljao je kadrove HDZ-a koje ne voli Dragan Čović, a profit iz sukoba Tihić-Čović najveću koristi je izvlačio Milorad Dodik.

Među bošnjačkim političarima istakla su se dva imena, lider SDP-a Zlatko Lagumdžija i lider SDA Sulejman Tihić. Dobro, nije to ni neka nepoznanica, a ni toliko strašna stvar biti na "linku" sa najmoćnijom državom svijeta. Tako je bilo 2009. godine. Tada je u susjednoj nam Srbiji neprikosnoveni vladar bio Boris Tadić. A depeše govore da je i Tadić bio na vezi sa SAD. A u to vrijeme poznato je da su Tihić i

Tadić bili vrlo bliski, za razliku od tadašnjeg člana Predsjedništva BiH Harisa Siladžića.

Pitanje je ko je sad, 2013. godine, favorit vodeće zemlje svijeta (SAD) za predsjednika najveće bošnjačke stranke SDA BiH.

Drugo isto tako važno pitanje je koga favorizuju Francuska, koga V. Britanija, a koga Turska i Njemačka.

Po svemu sudeći neki igrači francuske obavještajne službe, iz užeg rukovodstva SDA, (konkretnije jedan od aktuelnih potpredsjednika SDA BiH), su izgubili tu podršku, pa tako Francuska nije više zainteresovana da podržava sad već potrošene i dobro korumpirane kadrove.

Neki imaju podršku V. Britanije, a jedan od aktuelnih potpredsjednika SDA BiH se skoro pa javno hvali da ga V. Britanija podržava, a svima je već jasno kao dan da punu podršku Turske ima Bakir Izetbegović, što bi moglo da znači da ima podršku i SAD, koju 2009. godine ipak nije imao.

Ne treba smetnuti sa uma da dobar dio užeg SDA rukovodstva politiku vodi lokalno, a ne nacionalno, državno, sa puno velikih riječi i manipulacije, govoreći na sva usta o jedinstvu i demokratiji, a upravo na svom lokalnom terenu to nisu postigli, nego demonstriraju svojevrsnu malu diktaturu.

A kako stvari stoje neki su posve izgubili podršku stranaca poput bivšeg ministra sigurnosti BiH Sadika Ahmetovića.

Samopromovisani SDA kandidat(i) očito izgubivši moćnu zaštitu i podršku stranih obavještajnih centara u strahu da ne dožive sudbinu Sanadera

Samopromovisani SDA kandidat(i) očito izgubivši moćnu zaštitu i podršku stranih obavještajnih centara u strahu da ne dožive sudbinu Sanadera, pokušavali su i pokušavaju doći u centar pažnje i sebi podignuti cijenu medijskom halabukom i davanjem izjava i intervjua svima koji im mogu ponuditi i trunku medijskog prostora često se koristivši floskulama tipa: da se na Kongresu treba pokazati odlučna demonstracija demokratije, da je potrebno novo i odlučno rukovodstvo, baza ukazuje ovo ili ono, ljudi u bazi osjećaju da SDA treba nov, snažan i odlučan vjetar u leđa, itd.

pokušavali su i pokušavaju doći u centar pažnje i sebi podignuti cijenu medijskom halabukom i davanjem izjava i intervjua svima koji im mogu ponuditi i trunku medijskog prostora. Često se koristivši floskulama tipa: da se na Kongresu treba pokazati odlučna demonstracija demokratije, da je potrebno novo i odlučno rukovodstvo, baza ukazuje ovo ili ono, ljudi u bazi osjećaju da SDA treba nov, snažan i odlučan vjetar u leđa, itd.

A kao primjer ovoga je informacija da se potpredsjednik SDA i zastupnik u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Šemsudin Mehmedović, sastao 08.01.2013. godine u Sarajevu sa Ambasadorom Republike Austrije u Bosni i Hercegovini, dr. Donatusom Koeckom.

Kako su mediji prenijeli: "Ambasador Koeck je istakao i važnost promjena koje trebaju uslijediti unutar SDA nadolazećim kongresom, te poželio da 19. januara, 2013. godine, Glavni odbor SDA donese odluku koja će značiti napredak te stranke u smislu demokratizacije, pozitivnih promjena unutar nje, kao i podmlađivanja SDA novim osobama, te je u tom segmentu zaželio sreću potpredsjedniku Mehmedoviću, u njegovom daljnjem radu u parlamentu kao i na planu stranačkog angažmana."

Kada sam pisao ovaj tekst početkom januara, tačnije 03.01.2013. godine, sa dopunom od 08.01.2013. godine (dopuna se odnosila na susret Mehmedovića sa ambasadorom Koeckom) kao jedan od mogućih scenarija, ukoliko dođe do održavanja Kongresa SDA, predviđao sam da će scenariju u SDA biti po uzoru na Demokratsku stranku (DS), tj. dogovor Tadića i Đilasa, po kojoj je Tadić odustao od kandidature u korist Đilasa, a zauzvrat je postao počasni predsjednik DS-a.

Desio se ovaj dogovor, dogovor za jaču SDA, a sasvim je moguće da se 2015. godine dogodio scenario po uzoru iz Demokratske stranke.

Ipak, vratimo se još malo na moćne centre i moćne države koje kreiraju bh političku stvarnost. Davanje informacija ljudi iz najvišeg političkog vrha neke suverene zemlje, informacija od od državnog značaja drugoj zemlji, se doskora zvalo prostim imenom IZDAJA. Kroz historiju izdaja je smatrana jednim od najgorih činova koje neka osoba može učiniti za grupu kojoj pripada (državu, narod, pleme, vojsku itd.) i uglavnom se oštro kažnjavala. Sam pojam ima negativnu konotaciju. Osoba koja je počinila izdaju naziva se izdajnikom.

Izdaja može biti: odavanje povjerljivih informacija ili tajne drugim osobama ili općenito, ostavljanje

osobe ili skupine na cjedilu. (ovako piše na Wikipideji).

Naravno, sada države koje streme ka EU, NATO savezu, se svjesno odriču dijela svog suvereniteta, pa i samo davanje povjerljivih informacija nije više onako kruto definisano kao nekad terminom "izdaja." Za takvu osobu se kaže da je političar europskog profila.

„PUŠTENI NIZ VODU“

I za kraj: epilog je poznat, Sulejman Tihić i Bakir Izetbegović su postigli dogovor o održavanju Konvencije. Dogovorena su i imena za osam novih/starih potpredsjednika.

Kako se dalo i predvidjeti neki su (tačnije jedan od gore pomenutih potpredsjednika SDA) prevršili mjeru pa su isključivo svojom krivicom "pušteni niz vodu", što znači da im se vrlo vjerovatno bliži politički kraj. Vrijedi i podsjetiti da jedino Mehmedović nije ispoštovao odluku vrha SDA o nespojivosti funkcija iz jula 2011. godine. Zadržao je i poziciju predsjednika OO SDA Tešanj i poziciju potpredsjednika SDA BiH.

Za ne povjerovati je koliko neki, "važni" ljudi suočeni sa gubitkom određenih političkih pozicija i strahom za vlastitu budućnost, ne samo da izgube svaku vezu sa stvarnošću, nego ne mogu sačuvati ni minimum dostojanstva.

A upravo se to ovih dana može vidjeti iz primjera Šemsudina Mehmedovića, koji je nakon što nije predložen za jednog od osam potpredsjednika SDA, osuo paljbu po vodećim ljudima SDA BiH, po Tihiću i Izetbegoviću.

Veliki bošnjački i bosanski patriota, kako se i sam voli hvaliti i isticati, dao je sebi oduška u prododikovskim Nezavisnim novinama izjavivši slijedeće: "Siguran sam da za dvije godine ni Izetbegović ni Tihić neće biti predsjednici SDA. Očekujem da snaga SDA 'prokuha' iznutra i da na sljedećem kongresu stranka izrodi čestito rukovodstvo, koje će povesti bošnjački narod u sigurniju budućnost.", kaže Mehmedović.

Prvo se stavljajući u položaj proroka on vidi buduće događaje, odnosno, on je već u 2015. godini i vidi ko neće biti predsjednik SDA BiH, a zatim ide korak dalje, u svojoj proročanskoj viziji, izjavivši da očekuje da će slijedeći kongres SDA izroditi čestito rukovodstvo, jer po njemu ovo trenutno nije čestito, a nije čestito, jer on više u rukovodstvu.

Prije toga Mehmedović se oglasio na svom FB profilu napisavši slijedeće: "Tihic-Izetbegovic se dogovorili... Da li je SDA postala zatocenik njihovih

Tada je je na sedam dana prije Kongresa SDA, 19.maja 2009. godine, u Sarajevo sletio potpredsjednik Sjedinjenih Američkih Država Džozef (Džo) Bajden.

odnosa i/ili su njihovi lični odnosi uzrokovali "vanredno" stanje u SDA?"

Da li su se dogovorom namirili po narodnoj i VUCI SITI I OVCE NA BROJU, ostaje da se vidi."

Mehmedović se ne zaustavlja samo na Nezavisnim novinama, on ide i dalje, pa na zvaničnoj web stranici SDA Tešanj iznose svoje "modifikovano izlaganje" sa sjednice GO SDA, a paralelno sa tim na njegovoj omiljenoj društvenoj mreži fejsbuku po njegovom nalogu pojavljuje se i grupa pod nazivom "Šemsudin Mehmedović-Istinski vođa Bošnjaka I Muslimana."

U tom svom "modifikovanom izlaganju" Mehmedović spominje ustavne promjene, nezaposlene radnike, penzionere, patriote i borce, omladinu, žene, Bošnjake, spominje i jedinstvo. Spominje i loše izborne rezultate 2010. godine.

Šta je sada sa njegovom izjavom datom početkom decembra 2012. godine za Oslobođenje. Podsjetimo se da je Mehmedović dao intervju za Oslobođenje u kojem je rekao i slijedeće: "Kongres ili Konvencija, svakako će SDA biti."

Toliko o dosljednosti i principijelnosti. Sada, klasičnim zamjenama teza on piše o svemu onome za što je zapravo i on lično odgovoran.

Mehmedović javno govori, piše, a i tako se i ponaša, kao da on nije od 1990. godine na vlasti, od načelnika SJB Tešanj i načelnika CSB Doboj, preko ministra MUP-a ZDK i ministra prometa i komunikacija ZDK, poslanika u parlamentu FBiH od 1996. do 2006. godine i poslanika u Parlamentu BiH od 2006. godine do danas, od člana IO SDA Tešanj od 1990. godine do danas, predsjednika Kadrovske komisije SDA Tešanj, člana Kantonalnog (KO) i kantonalnog izvršnog odbora SDA ZDK(KIO), člana kadrovske komisije SDA ZDK, člana GO SDA BiH, šefa kluba poslanika u parlamentu FBiH, potpredsjednika SDA BiH, predsjednika SDA Tešanj od 2005. godine itd..itd...

Stoga, na kraju kako lijepo jedna latinska izreka kaže: Quidquid agis, prudenter agas et respice finem. - Sve što radiš, radi pažljivo i misli na kraj.

Poštovani čitaoci,

Obavještavamo Vas da pretplatu za sljedećih 6 ili 12 brojeva mjesečnog časopisa PAN BOŠNJAK možete izvršiti na naš devizni račun otvoren kod Sparkasse banke (prema uputstvu koje ćete dobiti putem tel/ faksa broj +387 32 650 818 ili e-maila:).

PRETPLATA

ZA EVROPU

Godišnja: 75,00 EUR

Polugodišnja: 40,00 EUR.

ZA SAD, KANADU I AUSTRALIJU

Godišnja: 168,00 USD

Polugodišnja: 85,00 USD.

ZA OSTALE ZEMLJE VAN EVROPE

Godišnja **250,00 USD**

Polugodišnja: **130,00 USD**

E-MAIL ADRESA :

marketing@panbosnjak.com

OGLASNI PROSTOR

ZADNJA STRANA KORICA 1/1

- 1.500,00 KM + PDV

UNUTRAŠNJA ZADNJA KORICA 1/1

- 1.000 KM +PDV

UNUTRAŠNJA ZADNJA KORICA ½

- 600 KM+PDV

UNUTRAŠNJA ZADNJA ¼

- 400 KM+PDV

UNUTRAŠNJA PREDNJA KORICA 1/1

- 1.000 KM+PDV

UNUTRAŠNJA PREDNJA KORICA ½

- 600 KM+PDV

UNUTRAŠNJE STRANE 1/1

- 600 KM+PDV

UNUTRAŠNJE STRANE ½

- 350 KM +PDV

UNUTRAŠNJE STRANE ¼

- 200 KM +PDV

RABAT:

- TRI OGLAŠAVANJA U TOKU GODINE **10%**
- ŠEST OGLAŠAVANJA **20%**
- ŠEST DO 12 OGLAŠAVANJA **30%**
- AVANSNA UPLATA **10%**

POZIV NA SURADNJU

Kao svebošnjački mjesečni list bavimo se društvenim i političkim temama, te geopolitičkim i strategijskim istraživanjima.

Pozivamo autore i istraživače, kao i prevodioce na suradnju, da objavljuju svoje autorske radove, kao i prijevode, u formi analitike, kolumne, reportaže, intervjua...

Čitaoce pozivamo da kandidiraju i podrže naše projekte, akcije i ideje.

Adresa (Sandžak):

1. maj 70/b (Harem Altun alem), 36300 Novi Pazar, Srbija
Tel/Fax: +381/20/322-181

Adresa (BiH):

Ljubljanska 18b, 71 000 Sarajevo, BiH
Tel/fax: +387/33/ 263 720

Web:

www.panBosnjak.com
www.panBosnjak.ba
www.panBosnjak.me
www.panBosnjak.net
www.panBosnjak.rs

E-mail adresa:

redakcija@panbosnjak.com

POZIV NA PREPLATU

Pozivamo čitaoce i institucije da se pretplate na naš list putem naših kontakt adresa u Novom Pazaru i Sarajevu.

Urednik:

Nedžad Latić

Pomoćnik urednika i sekretar:

Jahja Fehratović

Savjet:

dr. Ferid Muhić
dr. Džemaludin Latić
Alija Džogović
dr. Hasnija Muratagić-Tuna
Haris Sejdić

DTP:

Ifet Aličković
Salahudin Fetić

Lektura:

Sanela Karišik

Uređivački kolegij:

dr. Džemil Bektović
Fatmir Baćić
Emir Ramić
Hazbija Kalač
Mirza Hulusić
Indira Kučuk-Sorguč
dr. Admir Muratović
dr. Bisera Boškailo
Muhamed Čeman
Vedad Huseinspahić

MUSLIMANSKO
DOBROTVORNO DRUŠTVO

MERHAMET

JUBILARNI BROJ/FEBRUAR 2013.

100
GODINA

DOBROČINSTVA

1913 - 2013
